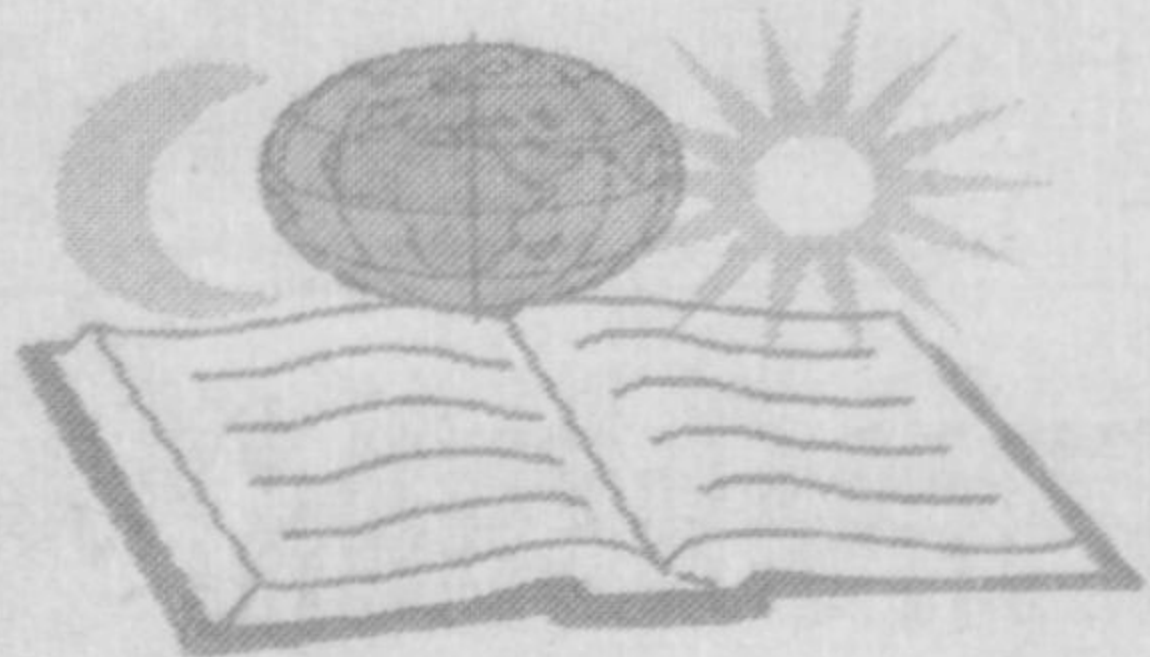

«Баркамол авлод» спорт мусобақалари қатнашчиларига

Азиз фарзандларим!

Авваламбор, бугунги унутилмас ва ҳаяжонли дақиқаларда Фарғона водийсининг гавҳари бўлмиш қадимий ва навқирон Андижон заминига, чиндан ҳам бетакрор ва муҳташам мана шу майдонга тўпланган сиз, азиз ёшларимизни, барча юртдошларимни, «Баркамол авлод» спорт ўйинларининг иштирокчиларини чин қалбимдан муборакбод этаман.

Улар қаторида энг аввало:

ёш бўлишига қарамасдан, мамлакат, Осиё ва жаҳон чемпионолари ва совриндорлари деган шарафга муяссар бўлган ва шунга интилаётган ўғил-қизларимизни;

уларни шу юксак марраларга олиб чиққан, ўз шоғирдларига бутун меҳри, тажриба ва маҳоратини бағишлаган устоз-мураббийларни;

фарзандларининг азму шижоати, қадди-қоматига боқиб, кўнгли тоғдай юксалиб турган барча ота-оналарни сამимий қўтлайман.

Мана шу ёшлик ва гўзаллик байрамини аъло даражада ўтказиш учун замонавий спорт иншоотларини бунёд этган, шу йўлда сидқидилдан хизмат қилган инсонларни, бутун Андижон аҳлини бугунги шодиёна билан қизгин табриклайман.

Уларга қўлингиз асло дард кўрмасин, доимо омон бўлинг, ҳеч қачон кам бўлманг, деб, ўзимнинг энг эзгу тилакларимни изҳор этаман.

«Баркамол авлод» номини олган бу мусобақаларни биз Кадрлар тайёрлаш миллий дастуриимизнинг яна бир саҳифаси, янги давлат, янги жамият қуриш, дунёда ҳеч кимдан кам бўлмаган ҳаёт барпо этиш йўлидаги оруз-интилишларимизнинг ёрқин намунаси, деб биламиз.

Биз бу спорт ўйинларини жондан азиз болаларимизнинг ўз қобилият ва истеъдодини тўла намойён этиши учун давлатимиз, халқимиз яратиб бераётган имкониятлар, Ватанимизнинг салоҳияти ва эртанги кунга ишончи тобора

ортиб бораётганининг амалий ифодаси, деб қабул қиламиз.

Ҳеч шубҳасиз, бугун бошланаётган ушбу беллашувлар нафақат Андижон вилоятида, умуман юртимизда амалга оширилаётган, икки-уч йил аввал тасаввур қилиш ҳам қийин бўлган беқиёс ўзгаришларни ўзида яққол мужассам этади.

Мен ишонаман, бу мусобақалар юксак савияда, ғалабага интилиш, ҳалоллик ва мардлик руҳида ўтади, ёшларимизнинг парвозига қанот беради, уларни иродаси мустаҳкам, эл-юртига садоқатли, Ватан ҳимоясини ўз зиммасига олган инсонлар этиб тарбиялашга хизмат қилади.

Албатта, бундай катта спорт ўйинларининг жўшқин ва кескин курашларга бой бўлиши, майдонга тушган ҳар бир иштирокчи зафар қозониш учун бор куч ва имкониятини сафарбар этиши табиий. Шу билан бирга, бу мусобақаларда барча спортчиларни бирлаштирадиган ягона руҳ — дўстлик ва биродарлик руҳи барқарор бўлади, деб ишонаман.

Агарда кимки бизнинг бугунги хурсандчилик ва фахру гуруримизни, шу қувончли лаҳзаларда юрагимиздан кечаётган ҳиссиётларни англамоқчи бўлса, майдон узра порлаб турган, ёшларимиз қалбининг тимсоли бўлган мана шу машғалага бир назар ташласин.

Ишончим комилки, бундай гўзал манзара, бундай улугвор тантанана гувоҳ бўлган ҳар қандай инсон кўнглида ғурур ва ифтихор билан бирга, қадимий ва навқирон она юртига меҳр туйғулари уйғониши муқаррар.

Азиз ўғил-қизларим!

Барчангизни баримга босиб, «Баркамол авлод» спорт ўйинларининг бошланиши билан яна бир бор чин қалбимдан табриклайман. Юксак марраларни эгаллашда ҳар бирингизга ғайрат-шижоат, омад ва бахт ёр бўлсин, қадрли фарзандларим!

Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси
Президенти

МИЛЛАТ КЕЛАЖАГИ УЧУН ЯШАШ – БАРЧАМИЗНИНГ МУҚАДДАС БУРЧИМИЗДИР

4 июнь куни Оқсаройда Президент Ислом Каримов раислигида Ўзбекистон Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси Ҳомийлик кенгашининг навбатдаги мажлиси бўлиб ўтди

Мажлисда мазкур кенгаш аъзолари, Президентнинг Давлат маслаҳатчилари, Бош вазир ўринбосарлари, Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси раиси, Тошкент шаҳри ва вилоятлар ҳокимлари, тегишли вазирлик ва идоралар раҳбарлари ҳамда оммавий ахборот воситалари вакиллари қатнашди.

Мамлакатимиз раҳбари бугунги йиғилишдан асосий мақсад — бундан олти ой муқаддам ташкил этилган Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси фаолиятига танқидий нўқтаи назардан баҳо бериш, эришилган натижалар, йўл қўйилган камчилик ва нуқсонларни ҳар томонлама чуқур таҳлил этиб, тегишли ҳулосалар чиқариб олишдан иборат эканини таъкидлади.

Даставвал Ҳомийлик кенгаши ўтган галги йиғилишларида белгиланган вазифаларнинг бажарилиши билан боғлиқ масала муҳокама қилинди. Мазкур масалага бағишлаб 2002 йил 29 декабрда ва 2003 йил 7 февралда жамғарма Ҳомийлик кенгаши мажлислари ўтказилганди. Уларда жамғарманинг мақсад-вазифалари ва фаолият йўналишлари, марказий идораси ва жойлардаги тузилмалари ҳақида, умуман, мана шу янги ташкилот билан боғлиқ барча ташкилий, молиявий масалалар тўғрисида атрофлича фикрлашиб олинган эди.

Хусусан, 7 февралдаги мажлисда жамғарма фаолияти бўйича ҳар бир мутасадди идора ва ташкилот, барча раҳбарлар зиммасига аниқ вазифалар юкланиб, болалар спорти борасида Ўзбекистоннинг ўзига хос табиий иқлим шароити ва анъаналарига мос келадиган истиқболли спорт турларини танлашда илмий асосда ёндашув, спорт мактаблари ва секцияларининг ишини тўғри ташкил этиш, ўқувчилар қалбида спортга қизиқиш, ҳавас ва интилишни тарбиялаш муҳимлигига алоҳида урғу берилганди.

— Албатта, ўтган вақт мобайнида жойларда бу йўналишда бирмунча ишлар қилинганини айтиб

ўтиш лозим. Лекин, биз ўз олдимизга қўйган юксак талаблар нўқтаи назаридан мавжуд вазиятга баҳо берадиган бўлсак, афсуски, ишларнинг аҳоли қониқарсиз эканини кўрамиз, — деди Президентимиз.

Давлатимиз раҳбари биринчи галда мамлакатимизда болаларнинг спорт билан шуғулланиш даражаси қандай эканига эътиборни қаратди. Республикада 6 миллион 528 минг нафар 6 ёшдан 17 ёшгача бўлган бола бор. Бу масала юзасидан ахборот берган жамғарма раиси А.Мирқосимовнинг айтишича, бугунги кунда ана шу болаларнинг атиги 432 минг нафари, яъни 6,7 фоизигина спорт билан мунтазам шуғулланади. Халқ таълими вазири Р.Жўраев эса бу борада бошқароқ рақамларни айтди. Унинг сўзларига қараганда, республикаимиз бўйича ҳозир қарийб 26 фоиз бола спорт билан доимий равишда машғул.

— Гап рақамларда эмас, — деди Юртбошимиз. — Асосийси, бу рақамлар, кўрсаткичларнинг бугун қилаётган ишимизга қараб эртага ўсиши, ўзгаришидир. Хўжақўрсинга рақамбозлик қилишдан кўра, соғлом авлод тарбияси муҳим эканини унутмайлик. Бу борадаги барча ишларимиз мавсумий эмас, давомли, чуқур ўйланган бўлмоғи даркор.

Президент йиғилганлар эътиборини мамлакат миқёсида қанча спорт иншоотлари мавжудлигига улардан неча фоизи ишлаётганига қаратди. Мамлакатимизда кўра, республикаимиздаги мавжуд спорт иншоотларидан 30-40 фоизи ишламоқда.

Спорт иншоотларидан тўлиқ фойдаланилмаётганининг асосий сабаблари спорт мураббийлари етишмаслиги, жойлардаги мутасадди раҳбарларнинг масъулиятсизлиги, замонавий спорт анжомларининг камлиги билан боғлиқ муаммолар эканлиги айтиб ўтилди.

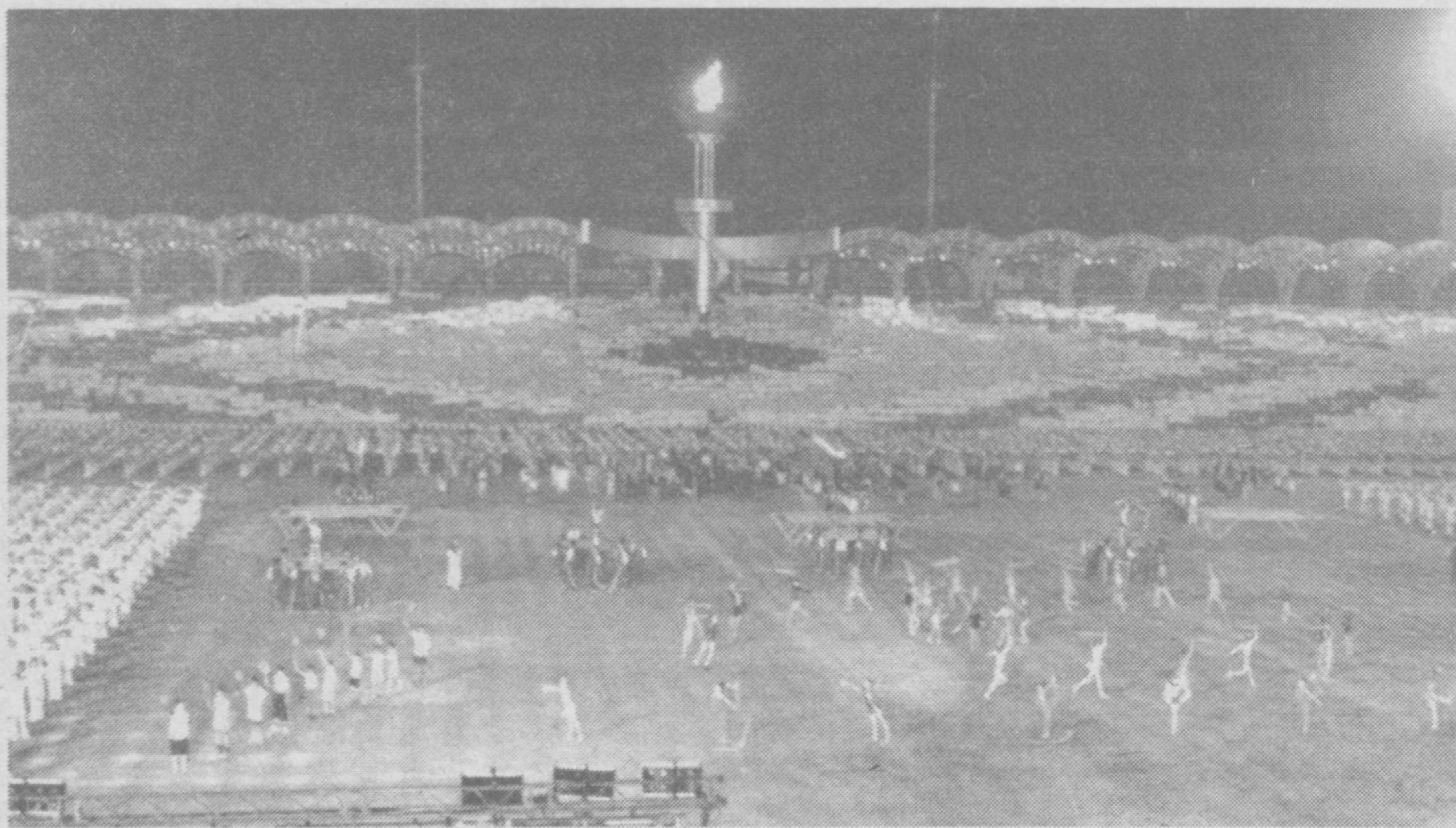
(Давоми 2-бетда)

5 июнь куни Андижонда «Баркамол авлод — 2003» спорт ўйинлари тантанали равишда очилди

Кўҳна ва навқирон Андижон замини, меҳнаткаш, меҳмондўст андижонликлар кўплаб тантаналарга, шодиёнаю фароҳбахш дамларга шоҳид. Ҳар гал бу сазоватли замин фарзандлари ўзларининг фидойилиги, тадбиркорлиги, ишбилармонлиги, қўйингли, ўз фарзандларига, уларнинг келажагига ҳамиша масъулият ҳисси-ла ёндашганликлар билан ном қозонганлар.

«Баркамол авлод» спорт ўйинларининг тантанали очилиши бу юрт фарзандларининг ёшлик, гўзаллик ва спорт байрами деб аталаётган мамлакатимиз миқёсидаги улкан анжуманга нечоғли пухта тайёргарлик кўрганликларини яна бир бор исботлади. Дарҳақиқат, 2001 йилда Жиззах вилоятида ўтказилган «Баркамол авлод» спорт ўйинларининг ёпилиш маросимида Жиззахлик спортчилар эстафетани андижонлик ёшларга топширганларидан бери вилоят халқи кўнглида бир ният мужассам эди: «Му-

ЮРАКЛАРГА ҲАЙРАТ ИНДИ БУ ОҚШОМ

собақаларга жиддий тайёргарлик кўрамиз, уни рисоладагидай ўтказамиз!»

Мана, ўша қутлуг ниятлар бугун рўёб бўлди. Мамлакатимиз Президенти Ислом Каримовнинг юксак эътибори ва эътирофига сазовор бўлган икки спорт қошонаси андижонликлар фидокорона меҳнатининг самарасидир. Замонавий услубда, бетакрор меъморий санъат мўъжизаси сифатида бунёд этилган Олимпия заҳиралари спорт коллежи ва 20 минг ўринли муҳташам стадион мусобақа иштирокчилари ва меҳмонларни ўз бағрига олди. Ҳали бўёғининг ҳиди кетмаган янги ва муҳташам бу иншоотларда мусобақаларни ўтказиш ҳам шарафли, ҳам файзли, албатта.

Андижон вилояти ҳокими, Олий Мажлис депутати, Ўзбекистон Қаҳрамони Қобилжон Обидов «Баркамол авлод — 2003» мусобақаларини очар экан, барча спортчилар ва меҳмонларни мазкур тантана билан қўтлади. Бундан буён мазкур стадион болалар спортини ривожлантириш жамғармасининг вилоят бўлими тасарруфига берилишини

(Давоми 3-бетда)

SO'NGGI
UCH KUN
MUJDALARI

FARMON

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoniga ko'ra Abduvohid Mamatqulovich Jo'rayev — O'zbekiston Respublikasi Qishloq va suv xo'jaligi vaziri etib tayinlandi.

G'OLIBLAR

Almati shahrida matematika fani yo'nalishi bo'yicha o'tkazilgan xalqaro olimpiadada Toshkentdagi 50-maktab o'quvchilari Alisher Dadaqo'ziyev va Yuliya Melnikova kumush medalni qo'lga kiritdilar. Ijtimoiy fanlar yo'nalishidagi respublika gimnaziyasi tolibi Behzod Oripov esa bronza medalini sohibi bo'ldi.

OKEANIYADA
TURNIR

Yaqinda Okeaniyada kurash konfederatsiyasi tashkil topdi. Ushbu tashkilot prezidenti Yoxan Bashoff Kurash xalqaro assotsiatsiyasining (KXA) aprel oyida Toshkentda bo'lgan ijroiya qo'mitasi yig'ilishida tashkilotning Okeaniyadagi rasmiy vakili etib tayinlangach, uning rahbarligida mintaqada kurashni yanada ommaviylashtirish borasida samarali ishlar amalga oshirilmoqda. Y.Bashoffning ma'lum qilishicha, shu yilning oxiriga qadar Avstraliya, Fiji, Gaiti, Guam, Samoa, Papua-Yangi Gvineya orollari va qit'aning boshqa davlatlarida kurash federatsiyalari tuziladi.

OLIMLAR
MULOQOTI

Mamlakatimizda mehmon bo'lib turgan Ukrainadagi ilmiy-texnologik markaz ijrochi direktori Iv Karmel rahbarligidagi delegatsiya vakillari O'zbekiston Fan va texnologiyalar markazi direktori Po'lat Habibullayev bilan uchrashdi. Muloqot chog'ida mamlakatimizda ilm-fanni rivojlantirishga yuksak e'tibor qaratilayotgani alohida ta'kidlandi.

BO'LAJAK
BANKIRLAR

O'zbekiston Banklari assotsiatsiyasi Xalq ta'limi vazirligi bilan hamkorlikda o'quvchilarning ixtisoslashtirilgan bank sinflariga navbatdagi qabulini o'tkazdi. 2003-2004 o'quv yillari uchun saralash test sinovlarida mamlakatimizning 33 ta umumta'lim maktabidan 1877 nafar o'quvchi ishtirok etdi.

МИЛЛАТ КЕЛАЖАГИ УЧУН ЯШАШ – БАРЧАМИЗНИНГ
МУҚАДДАС БУРЧИМИЗДИР

(Давоми. Боши 1-бетда)

Президент жойлардаги ишламай турган спорт иншоотлари билан боғлиқ барча муаммоларни ўрганиб чиқиб, уларнинг ечимини топиш ва ҳал этиш, мавжуд спорт иншоотларини тўғри, қонуний ва фойдали ишлатишни таъминлаш бўйича махсус комиссия тузиш юзасидан тегишли топшириқлар берди.

Мақтабларда жисмоний тарбия дарси ҳафтага атиги икки соатни ташкил этади. Қишлоқ мактабларида эса қиш мавсумида бу дарс ҳам тўла ўтилмайди. Мамлакатимиз раҳбари алоқадор вазирликлар зиммасига ушбу масалани кўриб чиқиш вазифасини юкляди.

— Спорт билан шуғулланадиган ҳар қандай инсон ўзини яхши кўради, ўзини ҳурмат қилади. Бошқача айтганда, ўзини яхши кўрадиган одам спорт билан шуғулланади, фарзандларини ҳам спортга жалб этади. Буни кўллаб-қувватлашимиз, аҳоли орасида спорт маданиятини юксалтиришга эришишимиз керак, — деди Юртбошимиз. — Аммо кишиларимизнинг кундалик эҳтиёжларини қондиришда муҳим аҳамиятга эга дўконлару ошхоналар ўрнида турли кўнгилочар жойлар, хусусан, биллиардхоналар қуришнинг спортга ҳеч қандай алоқаси йўқ.

Президентимиз болалар спорт иншоотларининг намунавий лойиҳаларини тасдиқлаш билан боғлиқ масалаларга тўхталиб, ҳар бир лойиҳа жойларда ҳокимлар ва мутахассислар иштирокида чуқур ўрганилиб, таклифлар танқидий мулоҳазалар асосида тасдиқланиши мақсадга мувофиқ эканини айтди. Жойларда Андижон, Хоразм ва Бухоро вилоятлари марказларидаги каби стадионларни барпо этиш тажрибасини ҳар томонлама пухта ўрганиб, уни асос қилиб олиш ва амалда татбиқ қилишни тавсия этди.

— Ҳаммамиз тушунамиз — ҳокимларнинг зиммасидаги масъулият катта, уларга ишониб топширилган вазифалар бир-бирдан муҳим, — деди Ислон Каримов. — Албатта, пахта ҳам, ғалла ҳам керак. Аммо бу ишларнинг ўз

эгаси — деҳқон бор, фермер бор, тегишли мутахассислар бор. Уларга ҳақиқат бермасангиз бўлди, ўзлари ишини билиб қилаверади.

Ҳокимнинг, раҳбарнинг энг асосий вазифаси — аввало, мамлакатда олиб борилаётган давлат сиёсатини, унинг устувор йўналишларини, стратегик мақсадларимизни тўғри тушуниш, одамларнинг, ёшларимизнинг эртанги кунини ўйлаш, бунинг учун муносиб шарт-шароит яратиб беришдан иборат. Эртанги кунимиз, миллатимизнинг келажаги, авваламбор нимага боғлиқ? Ўз ўзидан аёнки, бу биринчи галда фарзандларимизнинг соғлом ва ҳар томонлама баркамол вояга етишига боғлиқ.

— Биз яна битта бюрократик ташкilot тузганимиз йўқ, — деб таъкидлади Президент. — Шунинг учун бўлар-бўлмас одамларни — ҳар хил таниш-билишларни бу ишга тиқиштириб, яхши ният билан бошланган ҳаракатимизнинг обрўсини туширмаслик керак.

Болалар спортини ривожлантириш деган иборанинг асл мазмун-моҳияти нима? Бу тушунчанинг замирида нима-лар мужассам? Давлатимиз раҳбари мажлис ахлининг эътиборини ана шу масалаларга қаратди.

— Барчангиз бир ҳақиқатни яхши тушуниб олишингизни истардим, — деди Ислон Каримов. — Болалар спортини ривожлантириш дегани — ҳамма профессионал спорт билан шуғуллансин, ҳамма чемпион бўлсин, дегани эмас.

Ёшларимиз орасидан чемпионлар етишиб чиқиши, жаҳоннинг энг нуфузли майдонларида байроғимизни кўтариб, Ватанимиз шаънини бутун дунёга таратиши қувонарли, албатта. Бундай ғалабалар ҳар биримизга ғурур-ифтихор бахш этишини ҳаммамиз тан оламиз. Бугунги кунда ёш ўғил-қизларимиз орасидан ана шундай чемпионлар етишиб чиқаяпти ва бундан кейин ҳам чиқаверади. Бунинг ҳам зарур чора-тадбирларини кўряпмиз. Мен ишонаман — бу ишлар албатта ўз натижасини беради.

Биз мазкур жамғарма орқали аввало соғлом турмуш тарзини шакллантириш, ёш наслимизни турли салбий таъ-

сирлардан асраш, болалар спортини оммавий, умумхалқ ҳаракатига айлантиришдек олижаноб мақсадларни кўзлаганмиз.

Болаларимиз соғлом бўлса, миллатимиз бақувват бўлса, ҳаёт синовлари ва қийинчиликлардан қўрқмайдиган, иродаси мустаҳкам бўлса, энг муҳими шу. Мана шу ғоя учун жон куйдириб яшаш ва ишлаш керак. Бунинг учун, аввало, ишни тўғри ташкил этиб, малакали, ишнинг кўзини биладиган кадрларни жой-жойига қўйиб, тарғибот-ташвиқот ишларини тўғри олиб бориш даркор. Токи одамларнинг ўзи бу ишнинг моҳияти ва аҳамиятини тўлиқ тушуниб етсин.

Мамлакатимиз раҳбари бу йўналишдаги тарғибот-ташвиқот ишлари ҳақида сўзлар экан, спорт журналистларимиз бу борада етарлича фаоллик ва фидоийлик кўрсатмаётганлигига эътиборни қаратди.

Телевидение ва радио, газета-журналлар бу масаланинг нечоғли долзарб аҳамиятга эга эканини ёритишда сусткашликка йўл қўймоқда. Энг ёмони, журналистларимизда билим ва малака, ҳаётий тажриба етишмаяпти.

Шуларнинг барчасини инобатга олган ҳолда, оммавий спорт тарғиботини ривожлантириш ҳақида ҳукуматимизнинг махсус қарорини қабул қилсак, ҳар томонлама тўғри бўлади, деб ўйлайман.

Ушбу қарорда спорт журналистикаси соҳаси ходимларини тайёрлаш, қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини оширишнинг ўзига хос миллий тизимини шакллантириш, спорт нашрлари ва бу соҳага ихтисослашган бошқа оммавий ахборот воситаларининг моддий-техникавий базасини яхшилаш, спорт журналистларини рағбатлантириш чора-тадбирлари белгилаб берилиши керак. Ўйлайманки, шу мақсадда мамлакат телевидениесидан махсус "Спорт" каналини ташкил этиш ўринли бўлади.

Мустабид тузум даврида кўпчиликнинг онгига чуқур ўрнашиб қолган ноҳуш бир одат, афсуски, бизнинг ҳаёти-мизда ҳали-бери яшаб келмоқда. Бу одат, лўнда қилиб айтганда, лоқайдлик,

беғамлик, масъулиятсизликдир. Кўпчилигимиз ўз умрини яшаб бўлган эски тушунчалар, тараққиётга ғов бўлаётган эскича муносабатларга кўникиб кетганмиз. "Бизга шу ҳам бўлаверади", деган қарашни табиий ҳол деб қабул қиламиз.

Йўқ, энди очиқ, баралла айтиш керак: энди бундай яшаб бўлмайди. Энди лоқайдлик, қолюқликни туғдирадиган, тараққиётимизга тўсқ бўладиган бундай қарашларга мутлақо чек қўйиш керак. Энди ҳаммамиз бутунлай янгича — бугун зamonнинг ўзи тақозо қилаётган талаблар билан яшашимиз, ҳаётга муносабатимизни тубдан ўзгартиришимиз, болаларимизнинг дунёда ҳеч кимдан кам бўлмаслиги учун қўлимиздан келган, имконимизда бўлган барча ишни қилишимиз, миллат келажаги учун ёниб яшашимиз зарур.

Миллат келажаги учун яшаш барчамизнинг муқаддас бурчимиз бўлмоғи керак. Агар шу эзгу ният билан яшасак, уни амалга ошириш учун курашсак, бошлаган ижобий ишларимизни охирига етказсак, ҳеч шубҳасиз, Ўзбекистонимизнинг келажаги буюк бўлади, деди пировардида Президентимиз.

Мажлисида жорий йилда республика ҳамда ҳудудлар миқёсида янги болалар спорт иншоотларини барпо этиш дастури ва жамғарманинг 2003 йил бюджетини тасдиқлаш, спорт анжонлари, кийим-кечаклар ва чарм-пойафзал маҳсулотларини ўзимизда ишлаб чиқариш, болалар спорт иншоотларининг намунавий лойиҳаларини тасдиқлаш билан боғлиқ масалалар кўриб чиқилди. Ушбу масалалар юзасидан Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари К.Тўлаганов, "Ўзбекенгилсаноат" давлат акциядорлик компанияси раиси Ў.Исмоилов, соғлиқни сақлаш вазири Ф.Назирова, "Қизилқумнодирметаллолтин" давлат концерни раиси Н.Кучерский ва бошқалар ахборот берди.

Мажлисида қўрилган масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

Фулом МИРЗО,
ЎЗА шарҳловчиси

КОЛЛЕЖГА ПРЕЗИДЕНТ СОВҒАСИ

«Баркамол авлод» спорт ўйинлари арасида Андижон шаҳрида қад кўтарган Олимпия заҳиралари спорт коллежи, кузатувчиларнинг фикрича, Марказий Осиёда ягона саналмоқда. Зеро, бундай дей-

ишга асос бор, албатта. Чунки, 900 нафар ўқувчига мўлжалланган ушбу даргоҳни бунёд этишга 9 (тўққиз) миллиард икки юз миллион сўм маблағ сарфланди. Миллий анъаналаримиз асосида

қурилган коллежнинг биргина спорт манежидан 25 та тур бўйича мусобақалар ўтказиш мумкин. Ёз кунлари ташқарида 35-40° даража иссиқ бўлган тақдирда ҳам манежга ўрнатилган махсус совутгичлар ўқувчиларга ичкарига керакли ҳароратдаги шароитни яратиб бериш имконига эга. Шунингдек, очиқ ва ёпиқ кўринишдаги сузиш ҳавзалари, теннис кортлари, баскетбол, волейбол, қўл тўпи учун мўлжалланган майдонлар ҳам андижонлик ёшларнинг қишин-ёзин спортнинг ҳар қандай тури билан шуғулланишлари имконини беради. Коллеж директори Фозилжон Асроновнинг айтишича, мамлакатимиз Президенти томонидан тўхфа этилган Самарқанддаги «Самкочавто» заводининг «Отайўл» русумли автобуси ҳамда юк машинаси ўқувчилар учун қўтилмаган совға бўлди. Негаки, ўқувчиларни Фарғона водийси бўйича ўтказиладиган мусобақаларга олиб бориб келишда мазкур автобус жуда ҳам асқотади.

ЮРАКЛАРГА ХАЙРАТ ИНДИ БУ ОҚШОМ

(Давоми. Боши 1-бетда)

айтиб ўтди. Бу саховат куни кеча республика Президентининг Оқсарой қароргоҳида Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси ҳомийлик кен-

Мадҳияси садолари остида Ўзбекистон Республикаси Давлат Байроғи ҳамда "Баркамол авлод" спорт мусобақалари байроғи кўтарилди. Мусобақа қатнашчилари — ёш спортчи-ўқувчилар қасам-ёдидан сўнг стадионда яна бир диллар-

Асака академик лицейи ўқувчиси, бокс бўйича Ўзбекистон чемпиони Элёр Фуломов ва Андижон Олимпия захиралари коллежи ўқувчиси, кураш бўйича Ўзбекистон чемпиони Гулчеҳра Омоновалар охириги манзилга — "Баркамол авлод — 2003" мусобақаларининг катта машъаласи томон етказиб, уни тантанали равишда ёқдилар. Мана, орзиқиб қутилган дамлар ҳам етиб келди. Кичик олимпиада номини олган "Баркамол авлод" спорт ўйинлари машъаласи ёш қалблардаги оташ янглиғ порлади.

Стадион узра карнай-сурнай садолари янграб, ёш спортчилар ўз маҳоратларини намойиш қилдилар. Уларнинг бардам, дадил ҳаракатлари, зиммасидаги масъулиятни тўла ҳис қилиб бажарётган машқлари киши кўнглида ҳайрат уйғотиши, шубҳасиз.

Республикаимиз ёш хонандалари, андижонлик санъаткорлар ҳамда мамлакатимиз эстрада юлдузлари "Баркамол авлод"чилар тўйига ўзгача фойз бағишладилар. Латофатли куй-қўшиқлар, жозибдор рақслар, ҳайратомуз мушакбозлик мусобақа қатнашчилари ҳамда меҳмон мезбонларга хуш кайфият бағишладилар.

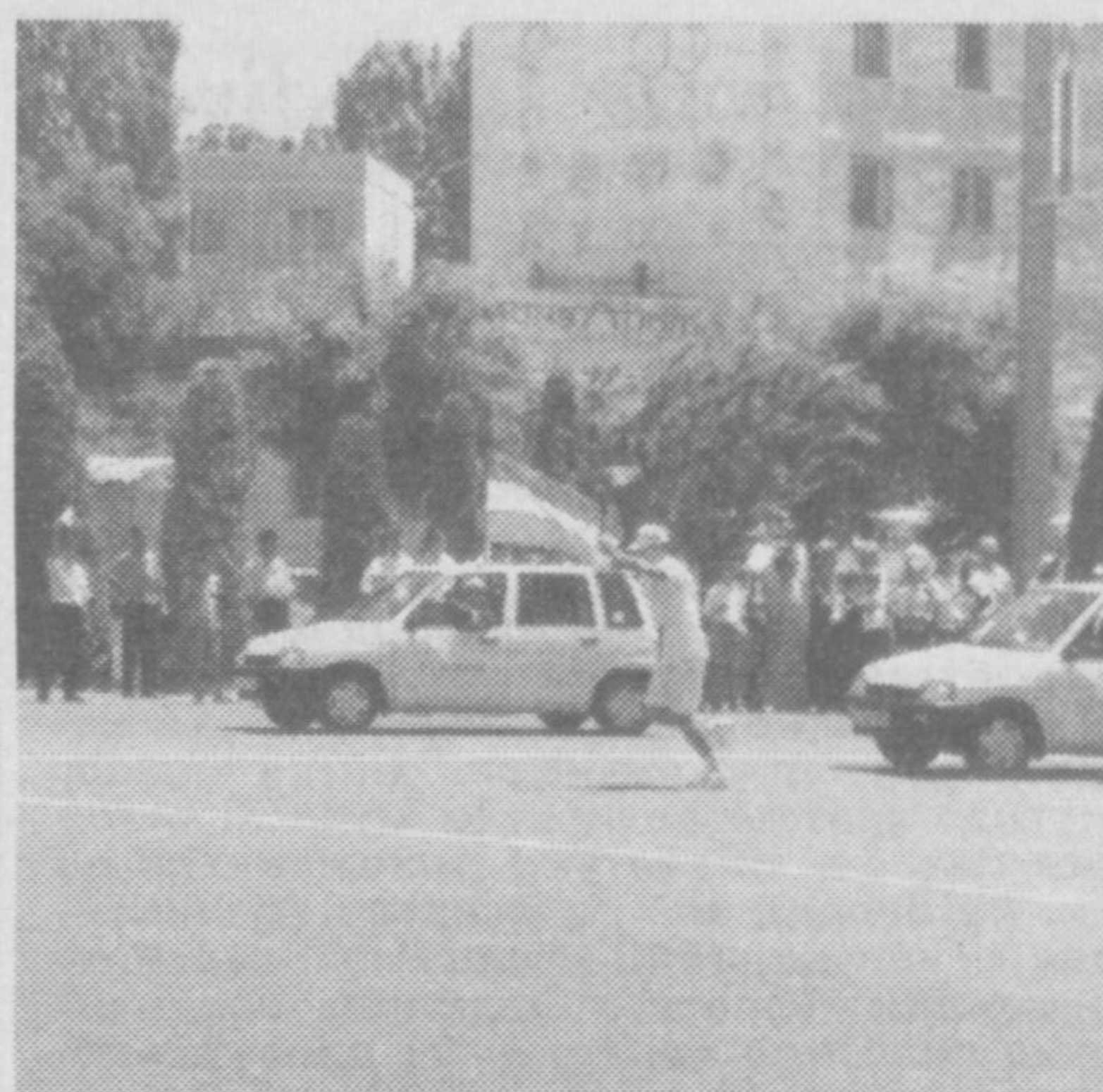
Бугун "Баркамол авлод" спорт ўйинлари бош машъаласи порламоқда. Бир ҳафта давомида машъала ёлқини ҳар бир спортчи юрагига мадад, сурур бахш этиб, юксак марралар, забт этилмаган чўққилар сари чорлайди.

гаши йиғилишида юртбошимиз И.Каримов айтган фикр-мулоҳазаларига андижонликларнинг амалий жавоби бўлди, дейиш мумкин.

Шундан сўнг, Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси Хайриддин Султонов Президентимиз Ислам Каримовнинг "Баркамол авлод" спорт ўйинлари қатнашчиларига йўллаган табригини ўқиб эшиттирди. Ўзбекистон Республикаси Давлат

га сурур бағишловчи ҳодиса намойён бўлди. Стадионга "Баркамол авлод" спорт ўйинларининг машъаласи олиб кирилди. Тошкент вилоятининг Паркент туманидаги "Физика-Қуёш" илмий ишлаб чиқариш мажмуасида қуёшнинг 3000 даражали нури билан ёндирилган машъала 442 километри масофани босиб ўтиб, Андижонга олиб келинган эди. Машъалани Андижон фарзандлари —

чора-тадбирларнинг амалий натижаси ва эзгу ишларнинг самараси ҳамдир.

"Баркамол авлод" спорт мусобақаларининг қуёшдан нур олган машъаласи Тошкент вилоятининг Паркент туманидаги "Физика-Қуёш" илмий ишлаб чиқариш бирлашмасида қуёш нуридан оловланди.

4 июнь куни эрта тонгда мамлакатимиз вилоятлари ва Қорақалпоғистон Республикасидан ташриф буюрган спортчилар ҳамда Паркент тумани мактаб

Бугунги кунда ёшларимизнинг интилишларини ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш,

қалпоғистон Республикасидан ташриф буюрган спортчилар ҳамда Паркент тумани мактаб

ҚУЁШДАН НУР ОЛГАН МАШЪАЛА

уларни соғлом, комил инсон қилиб тарбиялаш борасидаги саъй-ҳаракатлар давлатимизда ёшлар масаласи энг муҳим сиёсий вазифага қўтарилганлигидан далолат бермоқда.

Айниқса, бугун спорт соҳасидаги эришилаётган ютуқлар мамлакатимизни дунёга танитишда муҳим урин тутмоқда. Бу ютуқлар спортни ривожлантириш соҳасида давлатимиз томонидан амалга оширилаётган

ўқувчиларининг иштирокида, белбоғли кураш бўйича 4 қара Ўзбекистон чемпиони Камолитдин Бойматов машъалани қуёш тафтида учқунлантириб, паркентлик Рустам Турсуновга тутқизиши билан оқ тадбирга йиғилганлар қалқиди. Шу тарзда "Баркамол авлод" спорт ўйинлари машъаласи Паркентдан 442,4 километрлик масофа орқали Андижонга йул олди.

БЕЛЛАШУВЛАР ШИДДАТЛИ КЕЧМОҚДА

лар. Ушбу турдаги дастлабки ўйинларда қизиқ ҳолат, бир хил ҳисоблар (3-0) қайд қилинди. Ўйин натижаларига кўра эса, Бухоро, Навоий, Қашқадарё ва Тошкент вилоятлари вакиллари кейинги бочкича йўлланмани қўлга киритдилар.

Қизлар ўртасидаги баҳсларда ҳам худди шундай натижалар кузатилди. Биргина Самарқанд ва Қашқадарё жамоалари ўртасидаги ўйинда 2-3 ҳисоби қайд қилинди. Ушбу турдаги мусобақаларда навбатдаги босқичга Бухоро, Хоразм, Фарғона, Андижон, Қашқадарё ва Тошкент шаҳри жамоалари йўлланма олдилар.

Қўл тўпи, футбол ва шахмат мусобақалари ҳам қизгин ва мурасасиз баҳсларга бой бўлди. Қўл тўпи бўйича ўғил болалар мусобақаларида Фарғона, Хоразм, Бухоро, Самарқанд ҳамда Андижон вилояти жамоалари ғолиб бўлдилар. Қиз болалар ўртасидаги баҳсларда эса Самарқанд, Бухоро, Жиззах, Наманган, Фарғона вилоятлари ҳамда Тошкент шаҳри жамоалари яхши тайёргарликка эга эканликларини амалда намойиш қилдилар ва кейинги босқичларда иштирок этиш ҳуқуқини қўлга киритдилар.

Футбол баҳсларида эса Наманган жамоаси навоийлик тенгдошларини 3-0, мезбон футболчилар Қорақалпоғистон Республикаси жамоасини 2-0, пойтахт вилояти жамоаси эса хоразмлик ўқувчиларни 3-0 ҳисобида мағлубиятга учратиб, муваффақият қозондилар.

Ақл гимнастикаси беллашувларида самарқандлик спортчи ўқувчилар фарғоналик тенгдошлари устидан 4-0 ҳисобидаги ғалабага эришган бўлсалар, сирдарёлик шахматчилар 1-3 ҳисоби билан Тошкент вилояти жамоасига имкониятни бой

бердилар. Мезбонлар эса 2,5-1,5 ҳисоби билан навоийлик ўқувчилар устидан ғолиб бўлдилар. Бошқа жамоалар ўртасида эса қуйидаги натижалар кузатилди: Хоразм — Сурхондарё 0-4, Жиззах — Бухоро 3-1, Наманган — Қашқадарё 1-3, Қорақалпоғистон Республикаси — Тошкент шаҳри 2-2.

Иккинчи кунги мусобақалар эса биринчи кунга нисбатан анчагина шиддатлироқ кечди. Чунки, саралаш баҳсларида мусобақаларга суст тайёргарлик кўрган жамоалар томошабинлар қаторидан ўрин олишиб, келгуси йилларда ўтказиладиган «Баркамол авлод» мусобақаларида қандай ҳаракат қилиш бўйича ўзларига керакли хулосаларни чиқариб олишди.

Миллионлар ўйини номини олган футбол мусобақаларида Навоий ва мезбон вилоят жамоалари ўртасидаги ўйин 0-3 билан андижонликлар фойдасига ҳал бўлган бўлса, Жиззах — Самарқанд учрашувида ҳам худди шундай ҳолат кузатилди. Фарғона — Қашқадарё, Сирдарё — Сурхондарё беллашувларида эса 1-0 ҳисоби қайд этилди. Шунинг-

дек, Наманган — Қорақалпоғистон (3-1), Бухоро — Тошкент вилояти (3-2) учрашувлари ҳам бўлиб ўтди.

Ақл гимнастикасининг швейцар усули бўйича ўтказилган II тур баҳсларида Сурхондарё — Самарқанд жамоаларининг беллашувлари 2-2 дуранг натижа билан якун топди. Тошкент — Жиззах, Қашқадарё — Андижон, Қорақалпоғистон Республикаси — Фарғона, Тошкент шаҳри — Хоразм, Наманган — Бухоро вилоятлари жамоалари ўртасидаги баҳсларда 3-1 ҳисоблари кузатилди.

Навоийлик ва сирдарёлик шахматчилар ўртасидаги учрашувлар 2,5 — 1,5 натижа билан якун топди. Шундай қилиб Қашқадарё ва Тошкент жамоалари 2 очко билан олдинги ўринда, Қорақалпоғистон Республикаси, Тошкент шаҳри, Сурхондарё, Самарқанд вилоятлари эса 1,5 очко билан кейинги ўринларда боришмоқда.

ИЛК ЧЕМПИОНЛАР

Зафар қучиш инсоннинг янада юксак парвозлар сари интилишига туртки бўлади. Лекин, оммавий спорт тадбирларида бошқа ғолибларига нисбатан биринчи бўлиб ғалаба қозониш, чемпионликни қўлга киритишнинг қайсидир маънода ўзига яраша гашти бор, албатта.

Шу маънода «Баркамол авлод» спорт ўйинларининг ҳам илк ғолиблари, олтин медал соҳиблари кеча маълум бўлди. Олимпия захиралари спорт коллежининг муҳташам ўйингоҳида бўлиб ўтган енгил атлетика мусобақаларида биринчи совриндорлар аниқланди. Жумладан, 100 метр масофага югуриш баҳсларида қашқадарёлик Раҳимжон Рўзиев шоҳсупанинг энг юқори поғонасидан ўрин олди.

Ядро улоқтириш мусобақаларида Тошкент вилояти, Ангрен шаҳри ўқувчиси Никита Терехов ғолибликни қўлга киритиб, олтин медал билан мукофотланди. Қизлар ўртасидаги баҳсларда эса хоразмлик Регина Сорокина барча босқичлардан муваффақиятли ўтиб, ғалаба қозонди.

100 метрга тўсиқлар оша югуриш баҳсларида пойтахтлик Анна Норматова биринчиликни қўлга киритган бўлса, 110 метрга тўсиқлар оша югуриш (ўғил болалар ўртасида) мусобақаларида Фарғона вилояти жамоаси вакили Ойбек Бозорбоев энг юқори кўрсаткични қайд этди.

Уч ҳатлаб сакраш беллашувларида эса Тошкент шаҳри вакили Камолитдин Рўзимухаммедов ғалабага эришди.

О.СИДДИКОВ, К.АЛИОХУНОВ, М.ИСРОИЛОВ,
«Маърифат» нинг махсус мухбирлари
Бурхон РИЗОҚУЛОВ олган суратлар

Шунингдек, вилоятнинг Марҳамат қурилиш ва қишлоқ хўжалиги қасб-хунар коллежларида волейбол бўйича мусобақалар бўлиб ўтди. Ўғил болалар ўртасида кечган баҳсларда Хоразм, Сирдарё, Сурхондарё, Бухоро, Навоий, Самарқанд, Жиззах, Қашқадарё вилоятлари жамоалари иштирок этди-

Xalq ta'limi va bozor iqtisodiyoti

Давлатимиз мустақилликка эришгач, ёшларнинг илмга бўлган интилиши, шижоати ошди. Аммо ҳозирда ёшларнинг талабларини тўла қондиришга имконият борми? Мактабларимизнинг моддий-техника базаси, ўқитувчиларимизнинг билим савияси ҳозирги замон талабига жавоб берадими? Ҳукуматимиз томонидан мазкур соҳага алоҳида эътибор қаратилаётганлиги рост. Аммо давлат бюджетидан ажратилаётган сармоя билан ушбу кенг кўламли тармоқдаги мавжуд муаммоларни тез орада ҳал қилиш имконияти йўқлиги тайин. Юртимизда бозор иқтисодиёти муносабатлари чуқурлашиб бораётган бир вақтда таълим тизимида ҳам ички имкониятлардан келиб чиқиб таълим хизматини ривожлантириш, малакали педагог кадрларни ижтимоий ҳимоя қилиш, уларга иқтисодий имкониятлар яратиш ва таълим муассасалари моддий-техника базасини сақлаш ҳамда уни ривожлантириш муҳим аҳамият касб этади. Бу борада эса Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисида»ги қонуни, 1998 йилда Вазирлар Маҳкамасининг «Таълим хизматлари кўрсатиш бозорини шакллантириш ва кадрлар тайёрлаш соҳасида маркетингни ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги 48-сонли, 1999 йил 3 сентябр 414-сонли «Бюджет ташкилотларини молиялаштириш тартибини такомиллаштириш» тўғрисидаги қарорлари ҳамда у асосида республика Халқ таълими вазирлигининг 2001 йил 26 октябрдаги «Тошкент шаҳри Юнусобод тумани халқ таълими бўлимининг таълим хизмати кўрсатиш бозорини ривожлантириш борасидаги фаолияти тўғрисида»ги 10/1-сонли ҳайъат мажлиси қарори ва 2002 йил 28 июндаги «Таълим муассасаларида бюджетдан ташқари маблағнинг ишлатилишини назорат қилиш тартибини кучайтириш тўғрисида»ги 103-сонли буйруғи каби қатор меъёрий ҳужжатлар ишлаб чиқилган эди. Савол туғилади: хўш бугун жойларда олиб борилаётган амалий ишларнинг аҳволи қандай? Ушбу саволга жавоб топиш мақсадида яқинда Тошкент шаҳар халқ таълими бош бошқармаси таълим муассасаларида Халқ таълими вазирлигининг маркетинг хизматини ривожлантириш борасидаги меъёрий ҳужжатлар асосида бажарилаётган ишлари ўрганилди.

Тошкент шаҳар халқ таълими муассасалари моддий-техник таъминланганлик жиҳатдан республикада олдинги ўринларда туради. Бошқармада маркетинг бўлими фаолият кўрсатиб, шундан бундан бир нафар ходим белгиланган. Бўлимда вазирлик томонидан ишлаб чиқилган ва тасдиқланган барча меъёрий ҳужжатлар мавжуд. 2002 йилда таълим хизматини ривожлантириш борасида С.Раҳимов, Чилонзор, Яккасарой, А.Икромов, Шайхонтоҳур туманлари иш фаолияти ўрганилиб, шаҳар халқ таълими бош бошқармаси ҳайъат мажлисида муҳокама қилинган.

Таҳлиллар шуни кўрсатадики, ТШХТББга қарашли 304- болалар боғчаси, 455-боғча-мактаб, 242-, 249-, 307-, 51-мактабларда шу кунга қадар сармоядан ташқари маблағ топиш юзасидан кўрилган чора-тадбирлар натижасида маълум ютуқларга эришилган. Мисол учун Юнусобод туманидаги 304-болалар боғчаси пуллик таълим хизмати кўрсатиб, 2001 йилда 1 млн. 619 минг, 2002 йилда 4 млн. 687 минг, 2003 йилнинг фақат I чорагида 3 млн. 569 минг сўм миқдордаги сармоя тўплаган. Унинг йўлга қўйилишида эса боғча жамоасининг ота-оналар тавсиялари ва хоҳишларини чуқур ўрганганликлари муҳим омил бўлган. Ҳозирда болалар боғчасида 20 га яқин таълим хизмати турлари ташкил қилинган. Эътиборлиси, боғчада қўшимча олинган даромад муассаса моддий-техника базасини бойитиш ва ходимларнинг ижтимоий муҳофазасини кучайтиришга, тарбияланувчиларнинг эса сифатли таомлар билан таъминланишига йўналтирилган. Натижада биргина муассаса ходимларининг ижтимоий муҳофазасини оладиغان бўлсак, 2002 йилнинг ҳар ойида ҳар бир ходим иш хақида 7 минг сўмдан қўшимча маош берилган. Бунинг эвазига эса боғчада ҳар бир қилинадиган ишга ходимлардан ижодий, иқтисодий ёндашиш талаб қилинди, холос.

Худди шундай С.Раҳимов тумани халқ таълими бўлимига қарашли 242-умумтаълим мактабида ҳам кўплаб намунали ишлар амалга оширилмоқда. Мактабда С.Раҳимов тумани ХТБнинг 2001 йил 11 июлдаги 116-сонли буйруғига асосан синов тарикасида, ота-оналар хоҳишидан келиб чиқиб, 1—4-синфларда пуллик таълим бериш йўлга қўйилган. Бу синфларда ўқувчиларга ҳар бир фан бўйича чуқурлаштирилган тарзда билим берилаётган бўлиб, асосий эътибор боланинг фикрлаш қобилиятини ошириш, гармоник ривожланишига қаратилган. Тушлик овқатларининг ҳам мактабнинг ўзида бериб борилиши эътиборга молик.

Асосийси, таълим муассасасида сармоядан ташқари қўшимча маблағ топиш мақсадида ташкил этилган пуллик таълим хизматидан тушадиган сармоя ҳомийлар томонидан тушган маблағлар билан жамланган, йил бошидан белгиланган мактабнинг ота-оналар қўмитаси тасдиқлаган смета асосида ишлатилади. Бу қуйидаги рақамларда ҳам ўз аксини топган. 2002 йилда туман халқ таълими бўлими ҳисоб рақамига 23 млн. 940 минг сўм маблағ тушган бўлса, шунинг 10 млн. 314 минг сўми ўқувчиларнинг овқатланишига, маълум қисми ўқитувчилар маошига қўшимча ва қолгани таълим муассасалари моддий техника базасини бой-

тиш мақсадларига йўналтирилган.

Бундан ташқари, Юнусобод туманидаги 51-мактаб қошида тил ўқитиш маркази ташкил этилган. Марказда француз, немис, инглиз, испан тиллари чуқур ўргатилади. Марказда амалга оширилган хизматлар учун 2001 йилда

лар, оталиқ ташкилотлари томонидан жалб қилинган маблағларнинг ҳисоботини, яъни сарф-харажати юритадиган дафтарнинг мавжуд эмаслиги кишини ажаблантиради.

Тумандаги 284-мактабда ҳам таълим хизматини йўлга қўйишга тааллуқли вазирликдан келган бирорта ҳам ҳужжатлар мавжуд эмас. Жумладан, ХТБнинг 10/1-ҳайъат мажлиси қарори етиб келмаган, бу қарор тўғрисида мактаб директори мутлақо тушунчага ҳам эга эмас. Шу боис бўлса керак, илм даргоҳида таълим хизмати кўрсатиш учун ҳамма имкониятлар бўлишига қарамай маъмурият томонидан шу кунга қадар ҳеч бир тадбир ишлаб чиқилмаган. Мактаб раҳбарияти фақат ота-оналардан мактаб фонди, синф фонди ҳисобига йўлланган маблағ эвазига мактабнинг таъмирлаш ишларини амалга ошириб келмоқда. Бироқ, ушбу мактабда ҳам ота-оналар маблағининг тушуми ва ишлатилишини асословчи ҳужжатлар юритилмаган.

Мазкур масаланинг жойларда бажарилиши билан қизиқиб, Юнусобод тумани халқ таълими бўлимига қарашли 63-мактабда ҳам бўлди. Афсусланарлиси, мактаб директори М.Ибрагимова ҳам таълим хизмати кўрсатиш тўғрисидаги вазирлик томонидан ишлаб чиқилган тавсиянома, 10/1-сонли ҳайъат мажлиси қарори тўғрисида ҳеч бир тушунчага эга эмаслиги маълум бўлди.

Мактабда 1217 нафар ўқувчи 2 сменада ўқийди, шунга қарамадан 127 м² дан зиёд меҳнат дарси ўтиладиган иккита хона «АКС» номли фирмага туман ХТБ томонидан ижарага берилган. Фирма билан мактаб ўртасида шартнома тузилган бўлиб, ижарачи бир йилга 61730 сўм тўлаши кўрсатишган. Бироқ, мактаб директорининг таъкидлашича,

сармоядан ташқари маблағ топиш борасида амалга оширилган чора-тадбирлар натижасида 2002 йил якунларига кўра 13 млн. 768 минг сўм маблағ топишган. Сармоядан ташқари маблағ топиш манбаи сифатида асосий диққат-эътибор муассасалар биноларининг ижарага берилишидан тушадиган даромадга қирилган. Бундан ташқари, тумандаги мавжуд муаммолардан яна бири ижарачилар томонидан шартнома шартларининг ўз вақтида бажарилмаслиги каби салбий ҳолатлар мавжуд. Эътибор беринг, 266-болалар боғчаси маъмурияти томонидан жорий йилнинг февраль ойида «Савдотехникакомонтаж» корхонаси билан шартнома имзолаб, боғча шу кунга қадар бўш турган 27,9 м² майдонга эга биносини ижарага берган. Шартномага кўра, ижарачи бинодан фойдаланганлиги учун йилига жами 97144 сўм тўлаши лозим бўлган ҳолда ҳар чорак якунида ушбу маблағнинг маълум қисмини болалар боғчаси ҳисоб рақамига ўтказиб бориши кўзда тутилган. Аммо ҳозирда йилнинг биринчи чораги якунланган бўлса-да, ҳалигача ижарачи томонидан бадал тўланмаган. Бундай ҳолатга тумандаги бошқа таълим муассасалари ижарачилари томонидан ҳам йўл қўйилаётганлиги афсусланарлидир. Рақамлардан кўринадики, 2003 йилнинг биринчи чораги якунига кўра ҳозирда туман ХТБнинг махсус ҳисоб рақамига ижарачилар томонидан тўланиши лозим бўлган 281699 сўм миқдордаги маблағ тўланмай келинмоқда.

Мирзо Улуғбек тумани ХТБга қарашли таълим муассасалари ичидан 7 та умумтаълим мактаби, 1 та қўшимча таълим маскани, 2 та махсус мактаб интернатлари ҳамда 10 та болалар боғчалари юридик мақом олган.

Таъкидлаш жоизки, туман ХТБнинг

МАКТАБ ИҚТИСОДИЁТИ

у қандай ташкил этилади?

4 миллион сўмдан зиёд, 2002 йилда 5 млн. 384 минг сўм маблағ ишлаб топилиб, 3,597 минг сўм педагогларнинг иш хақи, қолган маблағ мактаб моддий-техника базасини ривожлантиришга сарфланган.

Албатта, Тошкент шаҳар халқ таълими муассасаларида юқоридаги каби ижобий ишлар билан бир қаторда баъзи туман халқ таълими бўлиmlари иш фаолиятида жиддий камчилик ва нуқсонларнинг ҳам мавжудлиги аниқлан-ди.

Сирғали туман халқ таълими бўлимида 27 та мактаб, 35 та мактабча, 5 та мактабдан ташқари таълим муассасалари мавжуд. Туман ХТБнинг маркетинг бўлимида маркетинг хизматига доир ҳукумат қарорлари, вазирлиқнинг таълим хизмати кўрсатиш борасидаги тавсияномаси, 10/1-сонли ҳайъат мажлиси қарорлари мавжуд эмас. Натижада ўз-ўзидан ойдинлашадики, бундай ҳужжатлар тумандаги ҳеч бир умумий ўрта таълим муассасаларига ҳам етказилмаган. Бунинг асосий сабаби эса, туман ХТБнинг маркетинг бўлимида раҳбар қўнимсизлиги юзасига келган. Бу биргина 2001 йилдан 2003 йилнинг январ ойигача мазкур бўлимда 3 нафар ходим алмашганлигидан ҳам кўринади. Ўз ўрнида таъкидлаш керакики, туман ХТБ томонидан 2002 йилда таълим хизмати кўрсатишдан 3 млн 815 минг сўм маблағ ишлаб топишган, бу асосан 4-5 та таълим муассасаси ҳиссасига тўғри келади,

Жойларда аҳволни ўрганиш мақсадида 300-умумий ўрта таълим мактабида бўлди. Мактаб 1991 йилда қурилган бўлиб, у 1900 ўқувчи ўрнига мўлжалланган. Ҳозирги кунда унда 3216 нафар ўқувчи билим олади. Мактабда 3 та спорт зал, 1 та фаоллар зали, 3 та компьютер синфи, 2 та устaxonа, теннис корти ва очик спорт майдони мавжуд. Аммо, мактабда пуллик таълим хизмати турларининг ҳеч бири йўлга қўйилмаган. ХТБнинг 10/1-сонли ҳайъат мажлиси қарори, 103-сонли буйруғи таълим хизмати кўрсатиш бўйича вазирлиқнинг меъёрий ҳужжатлари мактабга етиб келмаган. Афсусланарлиси, илм даргоҳи маъмурияти томонидан сармоядан ташқари маблағ топиш мақсадида пуллик таълим хизмати кўрсатиш бўйича мактаб ўқувчилари, ота-оналарнинг хоҳиш-истаклари ўрганилмаган. Боз устига ота-оналар, ҳомий-

фирма 4 ойдан бери ишламасдан келадиганлиги боис, ижарачи томонидан хонага қулф осилган. Бу эса шундоқ ҳам синфхонасига муҳтож ўқувчилар учун меҳнат дарсларининг тўлиқ ўтилишига имкон бермаяпти. Худди шундай ҳолат тумандаги бошқа мактабларда ҳам мавжудлиги кишини ташвишга солади.

Худди шунингдек, Ҳамза тумани ХТБда ҳам бугунги бозор иқтисодиёти шароитидан келиб чиқиб, ўз ички имкониятидан фойдаланган ҳолда таълим маскани моддий техника базасини мустаҳкамлаш мақсадида айни кунда мавжуд умумтаълим мактабларининг учтаси яъни, 145-, 307-, 230-мактаблар ҳамда 557-боғча-мактаб банкда ўз ҳисоб рақамларига эга бўлиб, сармоядан ташқари қўшимча маблағ топиш борасида бир мунча ишларни амалга оширмоқдалар. Бундан ташқари, ўз ўрнида таъкидлаш лозимки, тумандаги 152, 155, 307, 145-мактаб биноларининг ҳамда УИЧ корхонаси биносининг маълум бир қисми хусусий тадбиркорларга ижара сифатида берилган. Улардан тушадиган маблағ туман ХТБ нинг махсус ҳисоб рақамига кирим қилинади.

Ҳисоб-китоблар шуни кўрсатадики, 2002 йил якунига кўра Ҳамза туман ХТБ томонидан 27 миллион сўм миқдорда сармоядан ташқари қўшимча маблағ топишган. Ушбу маблағларнинг асосий қисми эса тумандаги 230, 307, ҳамда 145-мактаблар улушига тўғри келади. 307- мактабда сармоядан ташқари маблағ топиш мақсадида пуллик таълим хизматининг яхши йўлга қўйилиши боис, илм даргоҳидаги 40-50 нафар ўқитувчи қўшимча ўтиладиган дарс соатлари учун 8000 дан 40000 сўмгача қўшимча маош берилмоқда. Афсуски, бундай мактаблар тумандаги мавжуд таълим муассасаларининг фақат 15-20 фоизини ташкил қилади, холос.

Чилонзор тумани ХТБ томонидан ҳам таълим муассасалари моддий техника базасини ўз ички имкониятидан келиб чиқиб бойитиш мақсадида Вазирлар Маҳкамасининг 414-қарорига кўра, умумтаълим мактабларининг 6 таси, 15 та мактабча ва 3 та мактабдан ташқари таълим муассасаларига юридик мақом берилган бўлиб, улар банкда ўз ҳисоб рақамларига эгадир.

Туман ХТБ муассасалари томонидан

махсус ҳисоб рақамига кирим қилинадиган маблағларнинг асосий қисми юқоридаги туманлардаги каби муассасалар биноларини ижарага бериш орқали топилади. Туман ХТБ томонидан ижарага берилган бинолардан тушадиган маблағнинг энг катта қисми 1-сонли болалар боғчаси биносининг 1254 м² майдонини ижарага олган «АНИК» ЧМП ҳиссасига тўғри келади. Шартномага кўра, ижарачи 1-болалар боғчасида спорт ва соғломлаштириш, медицина хизматини йўлга қўйган. Шартномада қайд этилган рақамларга қарайдиган бўлсак, ижарачи маиший хизмат харажатларидан ташқари, йилига туман ХТБнинг махсус ҳисоб рақамига 2 млн. 582976 сўм миқдорда маблағ ўтказилади. Бундан ташқари, болалар боғчаси биноларини ҳар йили жорий таъмирдан чиқариш, иситиш тизимларини таъмирлаш ва атроф-муҳит тозаллигини сақлашни ўз зиммасига олган.

Кўриниб турибдики, ижарачи томонидан имкон қадар болалар боғчаси фаолиятининг замон талаблари даражасида бўлишига шароит яратилмоқда. Бироқ, савол туғилади: муассасанинг замонавий кўриниш олиши билан, унда тарбияланиши лозим бўлган ҳудуд аҳолиси фарзандларининг атиги 10/1 қисми фойдаланиши имкониятига эга бўлса, кимга наф? Зеро, 1-болалар боғчасида худди шундай вазият вужудга келган бўлиб, 500 ўринга эга бўлган боғча биносиди ҳозирда атиги 25 нафар тарбияланувчини қамрай олувчи 4-7 ҳамда 2-3 ёшли болаларга мўлжалланган иккита гуруҳ очилган, холос.

Бироқ, тумандаги 64-мактабнинг ижарага берилган биноси мактаб жамоасию ўқувчилар, қолаверса, ижарачи манфаатларига бирдек мос келганлиги билан алоҳида аҳамиятга эга. Чунки, туман ХТБ билан тузилган шартномага кўра, 64-мактабнинг 82 м² ер майдонига эга ошхонаси хусусий тадбиркор Н.Қосимхўжаевага ижарага берилган бўлиб, у туман ХТБнинг махсус ҳисоб рақамига йилига 566 минг 095 сўм маблағ миқдорда ижара тўловини тўлаш билан бир қаторда мактаб ошхонасининг таъмири ҳамда илм даргоҳида таҳсил олаётган 20 нафар кам таъминланган оила фарзандларини бепул тушлик овқати билан таъминлашни ўз зиммасига олган. Бундан ташқари, ошхона маъмурияти мактаб билан тузилган ўзаро ички шартномага асосан ҳомийлик ёрдами ҳам кўрсатиб кела-

ди. Аммо, мактабда унинг моддий-техника базасини мустаҳкамлашга қаратилган шу каби тадбирлар амалга оширилган бўлса-да, ижарачи томонидан ажратилаётган маблағнинг тўғридан-тўғри туман ХТБ ҳисоб рақамига кирим қилиниши боис даромаддан «умидини» узган мазкур таълим ўчоғи раҳбарияти мактаб таъмири, унинг жиҳозланиши учун ўқувчилардан(ота-оналардан) турли тўловлар йиғишга мажбур бўлмоқдалар. Тушган йиғимларнинг сарф-харажати тўғрисида ҳисобот берувчи ҳеч қандай ҳужжат юритилмаганлиги туфайли базиди айрим ота-оналарнинг ҳам эътирозига сабаб бўлаётган ҳолатлар мавжуд.

Хулоса шуки, таълим муассасаларида маркетинг хизматини йўлга қўйиш бўйича ХТБ томонидан маъқулланган Юнусобод туманидаги 304-болалар боғчаси ҳамда 51-мактабнинг пуллик таълим хизмати кўрсатиш бўйича тўплаган тажрибаларини шаҳар ва туманлар кесимида оммалаштириш ишлари у қадар яхши йўлга қўйилмаган. Шаҳар халқ таълими бош бошқармаси, туман ХТБлари сармоядан ташқари маблағ топиш манбаини фақат ўқув биноларини ижарага беришда, мактаб маъмурияти эса ота-оналар маблағини мактаб ва синф фондларига жалб қилишда, деб билишган. Ваҳоланки, **Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлигининг 2002 йил 28 июнидаги «Таълим муассасаларида бюджетдан ташқари маблағнинг ишлатилишини назорат қилиш тўғрисида»ги 103-сонли буйруғининг 2-бандига кўра, Қорақалпоғистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги, Тошкент шаҳар ва вилоятлар бошқармалари бошлиқларига таълим муассасалари маъмурияти ёки педагоглар ташаббуси билан ота-оналар томонидан ҳар қандай йиғимлар ташкил қилиш қатъиян ман қилинганлиги таъкидланган. Мазкур буйруқнинг ижросини таъминламаган раҳбар ходимлар эса шундай ҳолатлар аниқланган куннинг ўзида вазифасидан озод қилиниши назарда тутилган.** Афсуски, шу каби меъёрий ҳужжатларнинг жойлардаги таълим муассасаларига етиб бормаганлиги оқибатида юқоридаги каби салбий ҳолатлар юзасига келмоқда.

Бундан ташқари, яна бир муаммо — эҳтимол, ташаббуснинг ривожланишига таълим муассасалари биноларини ижарага беришдан тушадиган маблағнинг мактаб ёки боғча ҳисоб рақамига эмас, балки тўғридан-тўғри туман ХТБларининг махсус рақамига кирим қилиниши тўсиқ бўлаётгандир. Чунки бирор муассаса ўз ҳудудидаги бинони ижарага берсаю, ундан фойда ололмаса, ишתיёқ сўниши тайин. Зеро, рағбат бор жойда ишда унум бўлади.

Бундан ташқари, туман маркетинг бўлиmlари ҳар бир таълим муассасаси имкониятларини таҳлил қилиб, пуллик хизмат кўрсатиш борасида режалар ишлаб чиқмаган. Сармоядан ташқари маблағ топишнинг бошқа турлари (металлол, макулатура, шиша, пластмасса идиши қичқидиларини йиғиб даромад қилиш ишларини) йўлга қўйиш борасида ўйлаб ҳам қўришмаган. Аммо, кўз юммаслик керакики, Тошкент шаҳар ХТББ тасарруфидаги 11 та, туман ХТБларининг эса фақат 4-5 та таълим муассасаларида пуллик таълим хизмати кўрсатиш, ота-оналар билан яқиндан ҳамкорликда ишлаш чора-тадбирлари яхши йўлга қўйилган. Таҳлилларга қарайдиган бўлсак, Юнусобод туманидаги 3 та болалар боғчаси ва 1 та мактаб 2002 йилда таълим хизмати кўрсатиш ишларини йўлга қўйганлиги боис 14 млн. 395 минг сўм маблағ ишлаб топган бўлса, тумандаги қолган 115 та таълим муассасаси жами 4 млн. 674 минг сўм маблағ топган, холос. Бу эса 115 та муассасанинг ҳар бирига бир йилда 40 минг сўм, ойига эса 3300 сўмни ташкил этишини ҳисобга олсак, бу борадаги ишлар умуман оқсоқлигидан дарак беради.

Ҳа, сармоядан ташқари маблағ топишнинг эътибордан четда қолдирган Тошкент, Сурхондарё, Жиззах, Сирдарё, Фарғона вилоятлари халқ таълими бошқармалари ҳам бу соҳага эътибор беришса, мақсадга мувофиқ бўлар эди. Албатта, таълимда маркетинг хизмати йўлга қўйиш ишлари ҳали соҳада янгилик. Шу боис, бу борадаги муаммолар республикамизнинг бошқа вилоят таълим муассасаларида ҳам мавжудлиги табиий. Бироқ масалалар ечим топиш ҳар кимнинг ўз қўлида. Фақат у ҳар бир раҳбардан масъулият, изланиш талаб қилади, холос.

Ҳамидулла ДАМИНОВ,
Халқ таълими вазирлиги
маркетинг хизмати бўлими
бошлиғи,
Баҳодир ЖОВЛИЕВ,
«Ma'rifat» мухбири

Ўзига хос либосдаги хонандаю созандалар. Кўшиқлари эса халқона, қулоққа хуш ёқади. Улар экранга чиқса ёки радиодан кўшиқ айтса, жим туриб тинглагингиз келади, тинглайсиз ҳам ва қандайдир руҳий таскин топасиз.

Бу — «Ялла» ансамбли. Унинг бошловчиси ва ташкилотчиси, Ўзбекистон халқ артисти Фаррух Зокиров — «Меҳмонхона» мизда. Айни пайтда эл назарига тушган хушовоз хонанда масъул лавозимда — Ўзбекистон маданият ишлари вазири ўринбосари бўлиб ишламоқда.

— Дунё яралибдики, унда кўшиқ ҳукмрон. «Кўшиқ» деб аталган улкан кашфиётнинг инсон ҳаётидаги ўрнини оддий касб эгаларидан кўра санъаткорлар, хусусан, кўшиқ куйлаб, эл назарига тушган хонандалар теранроқ ифодалаб берса керак. Сиз ана шундай кишилардан бирисиз...

— Кўшиққа нисбатан инсониятда эҳтиёжнинг пайдо бўлиши қайси даврга бориб тақалиши ҳақида аниқ маълумотлар йўқ. Кишида қалб бор, нигоҳ бор. У ўзининг қалб олами билан дунёга боқади, шунда у гоҳо суюнади, гоҳо куюнади, гоҳо юрагидан нималардир сел бўлиб куюлади. Бу ҳолатда у ўз туйғуларини кўшиққа солгиси, суратда тасвирлагиси ёки қоғозга тукиб, бир матн орқали ифодалагиси келади. Назаримда, кўшиқчилик санъати кишилик жамиятининг ажралмас бир бўлагига айланиб қолган. Дунёнинг қайси мамлакатига, қайси қитъасига разм солманг, кўшиқ куйланади. У шодонми, қайғулими, тантанаворми ёки марсия руҳида, одамларга маънавий озуқа беради, уларнинг юрагига эзгулик уруғини қадайдми. Агар кўшиқ янграмас экан, бу олам шунчалар жозибдор кўринмасди. Агар кўшиқ янграмаса эди, кўрайи заминда тинчлик, осойишталик ҳукм сурмас эди. Шахсан менинг ҳаётимга кўшиқ, онамнинг аллалари орқали кириб келганмикан, дейман... Гарчанд гўдаликда онам айтган аллалар ёдимизда қолмаган бўлса-да, руҳиятимизга сингиб улғайганмиз.

Биз биламиз, ҳозир дунёнинг ҳамма бурчаклари ҳам тинч эмас. Тинчлик деган улғу неъматни англамайдиган, халқни безовта кўриб хузурланадиган маддоҳлар борки, улар кўшиқ деган буюк қадриятни англашга қодир эмаслар. Умуман, кўшиқ орқали дунёни кўриш, тушуниш боқий қадрият эканлигини ҳар доим тан олишга мажбурмиз. Кўшиқ қайси тилда, қайси шаҳар ёки қишлоқда, қайси жанрда ва ким томонидан айтилишидан қатъи назар, эзгуликни улғулайди, муҳаббатни куйлайди, Ватанни тараннум этади, дўстликни, яхшиликни кўкка кўтаради. Демак, кўшиқчилик ўлмайди, йўқолмайди, аксинча, бойиб бораверади. Мен ана шу санъат турининг бир вакили сифатида халқимизга озми-кўпми кўшиқлар тортиқ этганимдан фахрланаман.

— Ўзбек кўшиқчилик санъати бугунги кунга келиб, ўзининг янгидан-янги такомилларини топгандай. Гуруҳлар, ансамбллар, студиялар шу қадар кўпки, балки бундан қувониб керакдир. Аммо улар орасида сараси кам. Сизнингча, кўшиқчилик санъатининг бугунги даражаси нимадан далолат беради?

— Ҳозирги пайтда ўзбек кўшиқчилик санъатида чиндан ҳам гуруҳлар, ансамбллар, студиялар кўпайган. Тўғри, улар орасида халқимиз томонидан олқиш билан кутиб олинаётганлар ҳам бор. Лекин ёш санъаткорларнинг кўшиқчилик со-

ҳасига кириб келишларида муаммолар кўп. Агар чуқурроқ таҳлил қиладиган бўлсак, бу ижрочиларнинг аксариятида тақлидчилик кучли. Майли, кўшиқ куйлаш айб эмас, аммо ўз миллий кўшиқчилик санъати сарчасмаларидан беҳабар ёшлар узоққа боролмасдан, аро йўлда қолиб кетишади.

Эстрада йўналишини айрим ёшлар мақомга нисбатан осон деб ўйлашади, лекин менинг фикримча, иккаласининг ҳам меҳнати бир-биридан кам эмас. Эстрада хонандаси мақом санъатини ўрганмай туриб, «юлдуз»

Meмmonxona

риши ҳам мумкин. Лекин гап уларнинг томошабин томонидан қандай кутиб олинаётганида эканлигини унутмайлик.

— «Ялла» — Ўзбекистондаги халққа манзур ансамбл сифатида шаклланди. Бунда албатта, сизнинг катта хизматларингиз борлигини эл билади. Сир эмаски, ҳозир

замонавийлаштириш бош мақсади бўлган. Ҳаттоки ансамблнинг номланиши ҳам халқ оғзаки ижоди билан боғлиқ. Ялла, лапар, катта ашула, ўлан, ёр-ёр, аллалар ҳаётимизга халқ ижодиёти орқали кириб келган. Демак, битмас-туганмас хазина қанча олганингиз билан тугамайди. Халқнинг ўзидан олиб ўзига бериш «Ялла» ансамблининг эзгу нияти эди ва ўйлайманки, у ўзининг ана шу мақсадига деярли эришди. Унинг репертуарида 100 дан зиёд турли ялла, лапарлар бор.

Шу йил Наврўз байрами арафасида Наманган вилоятида хизмат сафарида бўлишимга тўғри келди. Одамлар билан бевосита мулоқотда бўлдик, суҳбатлашдик. Бўстонхон ая деган 83 ёшдаги бир онахоннинг оғзидан тўкилган турли халқ термаларини тинглаб, жуда ҳайратландим. Қайнар булоқнинг ўзи дейсиз. Ба-стакорлар, оранжировкачилар қанийди ана шундай онахонлар билан учрашиб, улар куйлаётган кўшиқларни ўргансалар, эҳ-ҳе санъатимиз қанчалик бойиған бўларди.

Кимда-ким ва қачон халқ ижодиётига мурожаат қилса, нафақат санъат, балки бошқа соҳаларда ҳам кам бўлмайди. Чунки

Биз болалар мусиқа тинглардик, турли ноталарни, асарларни ўрганардик. Ҳаттоки, мактабда ҳам санъаткор оиласининг фарзандларига нисбатан ўзгача ҳурмат-этиборни сезардик. Адабий-бадиий кечаларни бизга юклаб қўйишарди.

Ўзбек эстрадасининг асосчиси, раҳматли Ботир акамни энг улғу устозим сифатида тан олганман. У кишининг изидан кетишга қарор қилиб, уч-тўртта кўшиқ куйлагач, оркестрда ижро этишга даъво қила бошлаганимда, «ука, ҳали сен кўп ўқишинг керак. Саҳнага чиқиш сен ўйлаганчалик осон иш эмас. Ўқиш керак, ҳали ёшсан. Санъат жуда нозик соҳа, фақат талантинг ўзи кифоя қилмайди, билим ва малака ҳам сув ва ҳаводай зарур» деб менга насиҳат қилардилар. Акам «ўқиш керак, ука» деган гапни жуда кўп такрорларди.

Ҳозир эса юртимизда санъатни ривожлантиришга эътибор катта. Кунига минг тадбир. Оилавий муҳит бўлмаса, санъат даргоҳлари очик. Мен шундан хурсандманки, Ўзбекистон ёшлари дунё миқёсидаги фестивал, форумларда скрипка, виолончель, фортепиано чалиб, фахрли ўринлар билан қайтишмоқда. Ахир, бу ўзбек ёшларининг халқимиз санъати довуғини дунё бўйлаб таратишидан бир далолат.

— «Илк қадам» деган рамзий тушунча бор. Илк қадамларингизни эсласангиз...

— Юқорида айтдим, оиламизда санъатга меҳр-муҳаббат устун турарди. «Кўкча дарвоза» маҳалласидаги 102-мактабда, кейинчалик 46-мактабда ўқувчилик даврим ўтган бўлса, илк қадамларим ҳам ана шу даргоҳда бошланди. 50-йилларда ҳинд киноларига нисбатан кизикиб ҳозиргидан анча кучли эди. Киноларга кўп тушардик, спорт билан ҳам шуғулланардик, аммо баридан ҳам санъатга иштиёқ кучли эди. Илк бор чиқишларим мактаб саҳнасида бўлган, тахминан 2-3-синфлардан бошлаб кичик саҳналарга, кейинчалик «Ялла» ансамбли бошловчиси сифатида катта саҳналарга чиқа бошлаганман.

— Ҳар бир инсон хотиралар оғушида юради. Кўз юм-сак, хотиралар, юрсак хотиралар, турсак, яна хотиралар бизни чирмаб, ўраб олади. Мактаб йилларингиз, илк устозингиз ҳақидаги ёдномалар...

— Инсоннинг шаклланиши мактабдан бошланади, бу айти ҳақиқат. Агар киши ўртача 70 йил умр кўрадиган бўлса, ундан камид 10 йили мактабда ўтади ва бу давр унинг ёшлик йилларига тўғри келгани боис кейинги босқичларга замин ҳозирлайди. У шу даргоҳда мўл-кўл билим эгаллашга муваффақ бўлса, марра уники.

102-мактабда бошланғич синфда Татьяна Тимофеевна деган аёл кўлида саводим чиққан. Мактабни тугатганимизга кўп йиллар бўлди, синфдошларимиз билан учрашиб тураемиз. Аммо мактаб даври бош-қа, ҳозирги давримиз бошқа. Биринчи эзгу аъёнлар барибир, мактабдан бошланар экан. Устозларимиз қулоғимизга куйган панд-насихатлар бутун умр бизга сабоқ бўлди.

— Тинчлик, тан сихатлиги, хотиржамлик бўлишини Яратгандан сўраймиз. Мухлисларимизга шу тилакларнинг қўшимчаси сифатидаги истакларингиз бўлса, марҳамат.

— Халқимизнинг тилидан тушмайдиган дуодан ошириб бир нарсая дейишим ҳам қийин. Фақат битта қўшимча қилишим мумкин: ҳар бир хонадонда кўшиқ жарангласин. Чунки у эзгуликнинг бир тимсоли, тарбиянинг муҳим воситаси, қолаверса, тинчлик элчиси ҳамдир.

Суҳбатдош Ҳ.ТҶИМАНОВА

Фаррух ЗОКИРОВ:

Халқнинг буюк устозлиги бор

бўлишга даъвогарлик қилмай кўя қолсин. Катта байрам концерт дастурларида мен ундан қолишмайман, қабилидаги ижроларни кузатиб туриб, аввало уларнинг аксариятида ўзига хосликни кўрмайсиз. Ҳиндча, арабча, туркча оҳангларга ўзбекча матнни омухта қилиб, саҳнага чиқишади. Санъаткорлар бири-биридан ўрганишлари кераклигини инкор этмайман. Лекин ҳар бир ижрочининг ўз услуби ҳам бўлиши зарур. Атайлабдан талаффузи бузилган «муҳаббат» (кўшиқда «маҳаббат»), «мен» (кўшиқда «ман»), «севгилим» (оҳангда «савгилим») каби сўзларни тингларкансан, кишининг энсаси қотади. Бу олифта-гарчиликми ёки бошқа нарсамми, билолмайман.

Ўзбек эстрада санъатининг фахри даражасига кўтарилган Юлдуз Усмонованинг ўзига хос, ҳеч кимникига ўхшамаган услуби бор. Айрим ёш хонандалар Юлдузга ўхшамоқчи бўлишади, лекин Юлдуз барибир, битта. Ҳеч ким айнан унинг ўзидай бўлолмайди.

«Ялла» ансамбли фаолиятини бошлаганимизда, бизга нисбатан ҳам айрим эътирозлар бўлган эди. Аммо «Ялла» зинҳор-базинҳор асосий негизини, яъни халқона оҳангни унутиб қўймади. Шу боис ҳам «Ялла» ансамбли халқнинг юрагига кириб борди, ҳаммага бирдек ёқадиган ижодий жамоа сифатида тилга тушди, деб ўйлайман.

Ҳозирги ёш санъаткорлар бир марта катта саҳнага чиқиб, ўзларидан кетиб қолишади. Ўзбекона андиша, одоб-иқром, лутф уларга бегона. Саҳнага чиқиб, ижрони қойиллатиб қўйса бас. Лекин аслида ҳақиқий баҳони томошабин беради, шу маънода у олий ҳакамдир. У ижрони илмий жиҳатдан таҳлил қилиш қобилиятига эга бўлмаса ҳам ўз муносабатини ё сукут сақлаб, ё чапак чалиб билдириб туради. Сирасини айтганда, гуруҳлар, ижрочилар чиқавериши, машхурликка даъвогарлик қилаве-

ансамбл аъзоларининг ёшлари биров бўлса-да, улғайди. Келгусида ҳам ансамбл яшаб қолиши, ўзининг нуфузи ва аъналарини давом эттириши учун ўринбосарлар тайёрланаптими?

— «Ялла»нинг саҳнага чиққанига 33 йил бўлибди, бу чакана гап эмас. Ансамблнинг сақланиб қолишини истаймиз. У саҳнага чиқиб турибдими, демак, бундан хурсанд бўлиш керак. Ўз хизматимизни қилиб қўйдик, деб бемалол юраверсак, буюм бир ижодий фожиа. Тўғри, «Ялла»даги моҳир ижрочиларнинг ўрнини босаман, деган санъаткорлар бор. Айнан биз кийган либосларда, ана шу услубда «Ялла»нинг кўшиқларини ижро этаман, деган гуруҳлар бор. Аммо барибир, улар «Ялла» ансамблининг айнан ўзига айланолмайди. Уни «Ялла-1», «Ялла-2» деб номлаш ҳам қулгили бўларди. Тўғри, «Ялла»чиларнинг ҳозир ёшлари улғайиб қолди, лекин биз катта байрам дастурларида ўз ижройимиз билан иштирок этиб турибмиз. Юксак бадиий масъулият ансамблимизнинг бирорта аъзосини санъатдан йироқлаштиргани йўқ.

Ҳозир «Ялла» ансамбли тўплаган тажрибаларни умумлаштириш, ёшларга ўргатиш мақсадида студия очиш режаси туғилди. «Фабрика звёзд» кўрсатувини кўраётган бўлсангиз, буюм шунга ўхшаган бир аъна. Албатта, бунинг молиявий жиҳатлари бор. Агар амалга ошса, сиз ўртага ташлаган саволнинг ижобий ҳал бўлишига умид қилиш мумкин.

— Халқнинг ўзидан олиб, ўзига тақдим этиш кўшиқчилик санъатидаги қадриятлардан бири. Хусусан, «Ялла» ансамбли репертуарида халқ оғзаки ижодидан олинган намуналар бисёр, шу боис ҳам «Ялла»нинг кўшиқлари элимизга манзур бўлди.

— «Ялла» ансамбли яхши натижага эришган бўлса, халқ ижодиётига мурожаат қилиб, уни

халқ оғзаки ижоди намуналарида миллийлик руҳи кучли ва қадриятлар турли шаклларда, бузилмай-нетмай бизгача сайқалланиб етиб келади. Зеро, халқнинг буюк устозлиги бор. «Анджон полкаси», «Қарғалар», «Ҳандакал», «Тановар», «Шашмақом»да халқимиз ҳаётининг теран мазмунлари бор. Ана шундай дурдоналар томошабинга етиб бориши учун маълум синовлардан ўтиши керак. Халқнинг «олтин сандиги» жаҳоҳирга тўла, фақат ундан оқилона фойдалана билиш лозим.

«Богим бору богим бор, богимда анорим бор», деб куйланувчи халқ кўшиғи «Ялла» репертуарига киритилган. Раҳматли шоир Туроб Тўланинг бир шеърий тўпламини варақлаганимда, «Торининг бир сирин бор» деб бошланувчи шеърга кўзим тушиб қолди. Ана шу матнга куй басталашда мен юқоридаги халқ таронасига мурожаат қилишни лозим топдим. Ва кўшиқ жуда омалашиди кетди.

— Истеъдод Оллоҳ томонидан берилади. Аммо уни парвариш қилиш, юзага чиқаришда инсоннинг аввало, ўз меҳнати бирламчи шарт. Қолаверса, йўл кўрсатувчи, рағбатлантирувчи, оқилона маслаҳатлар берувчи устози ҳам катта рол ўйнайди. Устозларингиз кимлар эди ва улар ҳақида нима дея olasиз?

— Саволингизни жуда ўринли деб ҳисоблайман. «Уста кўрмаган шоғирд ҳар мақомга йўргалар» деган гап бор. Санъатда устозларсиз йўлга тушиб олиш жуда қийин. Тўғри, аввало худо томонидан берилган истеъдод ҳам бўлиши керак. Менинг биринчи устозларим отам ва онам эди. Отам бастакор — Карим Зокиров Муҳиддин қори Ёкубов, Мухтор Ашрафий сингари фозил кишиларнинг сабоқларини тинглаган. Бизнинг оилавий муҳитда санъатга нисбатан ижобий муносабат биринчи даражали эди. 6 фарзанд ҳам худди ана шу руҳда тарбияландик.

Maktabgacha ta'lim muassasalarida

Оилада фарзанд туғилди. Ана шу пайтда ота ва она-ю оила аъзоларининг қувончи нақадар чексиз бўлиши барчага маълум. Фарзанд улғайиб борар экан, унинг биринчи табассуми, илк қилиқлари ота-онага янада қувонч бахш этиб боради. Айниқса, унинг тили чиқиб, ширин-ширин сўзлай бошлаган пайти оламга татигулик ҳузур бахш этади. Аммо туғилган фарзанд сўзлай бошлайдиган ёшга етиб қолса-да, сўзлай олмаса, ёки сўзларни яхши талаффуз қила

бўлмаганлиги сабабли мутахассис билан таъминлаш ишлари қийин кечди. Дастлаб бизга шахардаги махсус мактаб-интернат раҳбарияти ва мутахассислари ёрдам берди. Кейинчалик ходимларимиз Тошкент шахрида малака ошириб қайтишди. Ҳозирда Н.Кўзиёева, О.Пердина каби олти нафар логопед врачлар ва тажрибали педагог-тарбиячилар болалар нутқидаги нуқсонларни бартараф этиш борасида самарали меҳнат қилиб келишмоқда. Ҳа, умид ва ҳасрат билан бу

моқдамиз. Боғча фаолият бошлагандан буюн 90 нафар шундай нуқсонли бор болалар даволаниб, мактабларга кузатилди.

Ҳозирда ҳам шундай нуқсонли болаларнинг 80 дан зиёди ана шу махсус даволаш муассасасида тажрибали шифокор ва меҳрибон педагоглар, энггалар ардоғида таълим-тарбия олиш билан бирга инсон учун энг азиз неъматлардан бири бўлган нутқларини равланштиришмоқда.

Мазкур илм ва даволаш масканида келажак ворисларини соғлом вояга етказиш борасида кўплаб эзгу ишлар олиб боришмоқда. Лекин баъзи муаммолар

ҚАЙТА ҚУВОНЧ БАХШ ЭТАЁТГАНЛАР

олмаса, ота-она учун катта ташвиш туғилади. Ана шундай пайтда логопед-мутахассислар ёрдами зарур бўлиб қолади.

1999 йилда Кўкон ишлаб чиқариш бирлашмасига қарашли, фаолияти тўхтаб қолган боғча қайта таъмирланиб, вилоятда ягона ҳисобланадиган нутқида нуқсонли бор болаларни даволаш боғчасига айлантирилди. Ўша йилнинг октябрь ойидан иш бошлаган боғчага Кўкон шахри ва атроф туманлардан шундай нуқсонли бор боғча ёшидаги 72 нафар бола қабул қилинди ва мутахассислар томонидан даволана бошланди.

— Махсус боғча фаолиятини бошлаш осон кечмади, — дейди мудира Зухраҳон Хўжаева. — Бундай муассаса вилоятда

ерга келаётган ота-оналар 5-6 ой ичида равон сўзлай бошлаган фарзандлари учун жамоага ўз миннатдорчиликларини юракдан изҳор қилмоқдалар.

— Болаларда учрайдиган нутқ нуқсонли 11 турдан иборат, — дейди логопед врач О.Пердина. — Шулардан реналамия (нутқ аппаратининг анатомо—физиологик камчиликлари натижасида келиб чиқадиган овоз тембри ва товушлар талаффузидаги бузилишлар), дизартрия ёки анартрия (нутқ аппарат иннервациясининг бузилиши), дисламия (нутқ аппарат иннервацияси сақланган ва нормал эшитишда товушлар талаффузидаги бузилишлар) каби нуқсонли болаларни 5 ёки 6 ой давомида нормал ҳолатга келтириб, ота-оналари бағрига қайтар

нинг ҳал этилиши унинг жамият учун қилаётган савобли ишларини бойитишга ёрдам берган бўлар эди. Тўғри, боғча тарбияланувчиларини овқатлантириш, ҳафта давомидаги кеча-кундузги сарф-харажатлар давлатимиз томонидан таъминланмоқда. Аммо баъзи бир зарурий ишлар учун маблағ топиш қийин кечмоқда. Агарда бирор ҳомий ташкилот топилиб, савобли ишга ёрдам қўлини чўзса, келгусида физиотерапия — енгил муолажа хонаси, УВЧ кабинети ташкил этиш ва жиҳозлашда мададкор бўлган ва юртимиз келажаги учун соғлом авлодни таъминлаб беришдек савобли ишга ўз ҳиссаларини қўшган бўлар эди.

Ақромжон ТУРСУНАЛИЕВ,
“Ma'rifat” мухбири

ТАЪЛИМ ФИДОЙИЛАРИНИНГ МАХСУС ЙИҒИНИ

Республика Таълим марказининг мажлислар залида «Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар» фанининг ўқитилишини такомиллаштириш мавзусида республика миқёсидаги амалий-методик семинар-кенгаш бўлиб ўтди.

Семинар-кенгашда Халқ таълими вазири биринчи ўринбосари Рустам Аҳлиддинов, «Одобнома», «Ватан туйғуси» ҳамда «Миллий истиқлол ғояси ва маънавият асослари» қўлланмалари муаллифлари О.Мусурмонова, С. Нишонов, Қ. Абдуллаева ва О. Ҳасанбоевалар иштирок этишди. Семинар-кенгашнинг қатнашчилари республикамизнинг турли вилоятлари ҳамда Қорақалпоғистон Республикасидан ташириф буюрган фан ўқитувчилари бўлди.

Йиғинда Фарғона Давлат политехника институти олимлари томонидан тайёрланган «Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар» электрон дарслигининг тақдими бўлиб ўтди. Ва ушбу электрон дарслик семинар-кенгаш иштирокчилари томонидан муҳокама этилиб, ўқувчилар учун зарур манба, деган хулосага келинди.

Шундан сўнг семинар-кенгаш ишбалоқларга бўлинган ҳолда ўз ишини давом эттирди. Бунда «Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар», «Миллий истиқлол ғояси ва маънавият асослари», «Ватан туйғуси» ҳамда «Одобнома» фанларидан дарс ўтувчи экспериментатор ўқитувчилар ўзаро тажрибаларини ўртоқлашиб, ушбу фанлар юзасидан ўз фикр-мулоҳазаларини билдиришди ва долзарб муаммолар хусусида ҳам тўхталиб ўтишди.

Шўбалар йиғини тугагандан сўнг якуний йиғин бўлиб ўтди. Унда барча хулосалар, таклифлар ўртага ташланиб муҳокама қилинди. «Миллий истиқлол ғояси ва маънавият асослари» фанининг фан олимпиадасига киритилиши лозимлиги ҳақидаги таклиф барча ўқитувчилар томонидан яқдиллик билан қабул қилинди.

Йиғин ҳақидаги батафсил маълумот билан муштарийлар гезетамизнинг кейинги сонларида танишишлари мумкин.

Абдулҳамид МУХТОРОВ,
«Ma'rifat» мухбири

Mulohaza

Педагогик тажриба шуни кўрсатадики, бугунги кун мактаб ўқувчиси учун фанлар бўйича таълим дастурини ўзлаштиришнинг ўзи кифоя эмас. Чунки, давримиз воқеликлар, янгилликлар, илмий, маърифий кашфиётлар, турмуш ўзгаришлари ва бошқа ижтимоий-иқтисодий ҳамда маънавий жараёнларга нисбатан бой. Буларнинг барчасини таълим дастурларига киритиш ва ўқувчилар онгига жойлаш нисбатан мушкул юмуш. Шундай экан, таълим дастурларини ҳар бир муаллим ўз илмий ва ижодий салоҳияти, тафаккури билан бойитиб бормоғи даркор. Акс ҳолда ўқувчи ён-атрофда, ижтимоий турмушда рўй бераётган янгиланиш ва ўсиш-ўзгаришлар нафасини тўла идрок этиш, тафаккурини бойитиш имконидан бебаҳра қолиши ҳеч гап эмас.

Ўқувчилар онгини илмнинг янги ва замонавий қирралари билан узлуксиз бойита бориш муддаоси муаллимни ҳаммаша фикр, тафаккур ва мулоҳаза йўлларида чорлаб турмоғи зарур. Одатда ва кўпчилик ҳолларда фикр азму қарорга айланади. Демократизм, ўқувчилар онги ва таълимга оид дастурларни бойитиш ҳамда тўла-тўла қаратилган ҳар бир ибратли таклиф ва тавсиялар, албатта, тегишли илмий-педагогик доираларда муҳокамаю мунозара мавзусига айланиши ва пировардида азму қарор тарзида амалиётга татбиқ этилмоғи муҳим заруратдир. Чунки мактаб таълимидан кўзланган мақсад доираси анча кенг ва тегаран.

Истиқлол муаллимлар олдига комил инсон тарбиясини амалга оширишдек масъулиятли вазифани қўйди. Ушбу эзгу ниятни кўзлар эканмиз, турмушнинг ҳар бир янгиллиги, ижобий ва ибратли жиҳатларини албатта, фарзандлар тафаккурида гавдалантирмоғимиз зарур. Зеро, таълим дастурининг ўзи ҳам шуни талаб этади. Ҳуқуқий-демократик жамият сари борар эканмиз, ўқувчиларни дунёвий билимлардан баҳраманд этибгина қолмай, балки ўз ҳақ-ҳуқуқини таниган, билган, бурч ва мажбуриятларини онгли тарзда удралай ола

чилари, кўп сонли ота-оналар ва жамоатчилик вакиллари иштирокида “Келажакни танлаш” мавзусида тренинг машғулотини ўтказди. “Фикр қарамлиги, тафаккур қулмигидан озод бўлиб, мустақил фикрлашга ҳаракат қиламиз” шиори остида ўтган мазкур очик машғулот наинки ўқувчилар, балки фарзандларининг тафаккур салоҳиятини яқиндан билиш ва кўриш учун келган ота-оналар ва жамоатчилик вакиллари дилида ҳам қизиқиш уйғотди. Эндигина 8-синфда ўқиётган ўғил-қизлар мураккаб экологик шароит ва муаммолар, фавқулодда вазият

тишга хизмат қилгани, шубҳасиз. Ушбу кечанинг ибратли жиҳати шуки, ўқувчилар маҳалла, қўни-қўшничилик муносабатлари юзасидан берилган саволларга фақат жавоб қайтариш билан кифояланишмади, балки ижтимоий турмуш муаммоларини ҳам дадил кўтариб чиқишди. Бундан ҳам муҳими: муаммони биз-муаллимлар ва жамоатчилик олдига кўндаланг қўйган ўқувчининг ўзи унинг ечим йўллари ҳам аниқ айтиб берди.

Ҳаёт мустақил фикрлашни тақозо этади. Бундай мақомга етишган ўқувчиларимиз тур

тизимларига методик хизмат кўрсатишни такомиллаштириш борасида (2002-2003 ўқув йили ушбу хизматни такомиллаштириш ўқув йили деб эълон қилинган) ишлаб чиқилган дастурга мувофиқ амалга оширилди. Муаллимлар ва ўқувчилар жамоаси унга ижодий ёндашди, холос. Бунинг натижасида фаолият кўрсатаётган ижодкор ўқитувчилар уюшмасида орттирилган малака, маҳорат ва тажриба маҳсули, дейиш ҳам мумкин. Уюшма аъзолари ҳозир мураккаб ва ўзлаштирилиши оғир кечадиган мавзулар бўйича ўқув-семинарлари, тренинг-анжуманлар ўтказишга ҳозирлик кўришяпти. Таълим дастури бу каби илмий-амалий ва ижодий жараёнларга асло монелик қилмайди. Аксинча, дастур илмий ва ижодий ёндашувларни қутлайди, уни бойитиш ва чуқурлаштиришга қаратилган хайрли қадамларга кенг йўл очади. Шундай экан, таълимнинг умум эътироф этган янги усул ва услубларини қўллаш, шу жараёнга оид янгилликларни излаш, топиш, амалиётга жорий этиш, илғор тажрибаларни оммалаштиришдан истиҳола қилмаслик зарур. Мақсад истиқлол фарзандларини тарбиялаб етиштириш ва жамиятимиз хизматига йўлашдан иборат экан, бу хайру савоб тадбирлардан ҳеч бир муаллим четда турмаслиги даркор.

Дилрабо СОБИРОВА,
Урганч шахридаги
11-умумий ўрта таълим
мактаби ўқитувчиси

ЎҚУВЧИГА ОЙДИН ЙЎЛНИ КЎРСАТАЙЛИК

диган, шахсий фикри, хоҳиши-иродаси ва дунёқарашига эга бўлган ҳар томонлама баркамол авлодни тарбиялашимиз шарт ва зарурдир. Ушбу масъулият мактабимизнинг 120 кишилик муаллимлар жамоасини ҳам интилиш ва изланишлар жабҳасига чорлаяпти. Таҳлил ва кузатувлар таълимнинг замонавий интерфаол усуллари афзалликларини ёрқин намойиш этди. Бу мавзуга мактабимизда тез-тез мурожаат қилинаётгани сабаби ҳам ана шу. Яқинда жамоамиз мазкур усулдан фойдаланган ҳолда ўз ўқув

ва қийинчиликларга маҳкум инсоннинг ҳаёт-мамот кураши ҳамда ушбу масаланинг илмий-амалий ечимларини шу қадар усталик билан ҳал этишдики, бунга анжуманда барча гувоҳ бўлди.

Эндиликда биз “Обод маҳалла йили” тадбирлари ҳам таълим-тарбия дастурларидан зарур ўрин олишига ҳаракат қилаёмиз. 11-синф ўқувчиларининг “Уйим обод — маҳаллам обод, юртим обод” мавзусидаги мунозара кечаси ёшларнинг оила, маҳалла, жамият ҳақидаги тушунчасини бойи

муш муаммоларини илм нури, ақл чироғи билан ўзлари мустақил равишда ҳал эта олишларига ишончимиз комил. Муаллим учун муҳими ҳам шу: камолга етаётган фарзандлар ҳаёт синовларию, ташвишларини устоз-муаллим, ота-она ёки ўзгаларнинг кўмаги, назорати, тежаб-тергаш билан эмас, ўзлари мустақил равишда ҳал эта олишлари керак. Бу мақомга эришган ўқувчи эртага ҳаётда ўз йўлини ўзи, албатта, топиб кета олади. Тан олмоқ жоизки, бу тадбирлар ўз-ўзидан вужудга келгани йўқ. У халқ таълими

Moziydan sado

Ўзбекистон тарихи давлат музейида Ўрта Осиёнинг қадимги ҳамда ўрта асрларга оид маданияти ва санъатига доир ноёб тарихий ёдгорликлар сақланади. Булар — қояга ўйилган тасвирилар ва турли безаклар нусхаларидир. Ибтидоий одамларнинг дунёқарashi, ижтимоий ва ҳўжалик турмуши билан боғлиқ материаллар қадимги турмуш ҳамда ажодларимизнинг маънавий дунёси ва дунёқарашини ёрқин акс эттиради.

Музей экспозициясида тасвирий санъат ёдгорликлари билан бир қаторда неолит даври (эр.авв.V мингйилликдан эраизгача)дан XIX-XX асрларгача бўлган ноёб кулолчилик санъати дурдоналари ва керамик буюмлар ҳам ўрин олган. Улар нафақат уй-рўзгор буюмлари, балки, қадимги аҳолининг қизиқишлари, эътиқоди, маънавий тақомили ҳақида ҳам ахборот беради. Бошқа нарсалар — ёрликлар (босма излари), сиртига нақш туширилган тошлар, металдан ясалган буюмлар (қурол-аслаҳа, идиш-товоқ, сифинадиган ҳайкалчалар) — юқори даражада тараққий этган Ўрта Осиё санъатидан гувоҳлик беради.

Тангалар ҳақида сўз кетганда, танга-экспонатларга алоҳида тўхталиш лозим. Одатда, уларнинг савдосотиқ билан боғлиқлиги, пул вазифасини бажариши юзасидан фикр билдириладиган тайёрланиш техникаси, тангаларда мафкуравий тушунчалар тарихи тасвирланганлигига кам эътибор бериллади.

Тангалар пайдо бўлганидан бошлаб олди-сотди муомала воситаси сифатида ўз вазифасини бажариш билан бирга мафкуравий тушунчалар ҳақидаги ахборотларни ҳам беради. Уларнинг томонларидаги тасвирилар ушбу ҳудудда у ёки бу даврда мавжуд бўлган маданият, эътиқод тарихи билан алоқадор. Бундан ташқари, улар бир-биридан сезиларли узоқликдаги маданиятларнинг ўзаро таъсири, ўзаро чатишуви ҳақидаги ахборотларнинг манбаи ҳамдир. Ўрта Осиёда пайдо бўлган дастлабки ўйма тасвирилар эраиздан аввалги III-II асрлардан эраизгача ва ундан кейинги даврларга оид бўлиб, эллинистик тангаларга ўхшаш. Булар Александр Македон-

Жониворларни тасвирлашда ўймакор усталар нафақат уларнинг ташқи қиёфаси, балки зотини ҳам кўрсатиб беришга интиланган. Нумизматлар оғир юк ташувчи Европа отлари ва чопагон Шарқ тулпорлари тасвирланган тангаларни ажратадилар. Бу антик тангаларда учрайди ҳамда ўзаро савдо алоқаларидан гувоҳлик беради.

"Турон тангалари" алоҳида гўзаллик касб этади. Ушбу туркумдаги тангаларда подшоҳ, ҳукмдорнинг доимий атрибуты — тождор боши мағрур кўтарилган шох портрети берилган. Тескари томонида эса ўша пайтда амалда бўлган зардуштийлик динининг асосий тимсоли — оташ-

ЭКСПОНАТЛАР
СЎЗЛАЙДИ

гоҳ тасвирланган. Ўймакор уста Мо-вар ёки Мо-вар исмли сўғд подшоҳи тасвирланган тангаларда намоёниш меҳроблари тасвирини деталларда ифодалаган. Булар нафақат безак, балки, маълум маданият белгиларини ифодаловчи лента, бир қанча тутатқи ва кўнғироқчалардир.

Илоҳий ҳайвонлар тасвири туширилган тангалар ҳам доимо қизиқиш туғдириб келган. Улар қадимги ва ўрта асрларда Ўрта Осиёда пул-муомаласида кам рол ўйнамаган. Ҳайвонлар тасвири Ўрта Осиёнинг III-IV асрларга оид тангаларида илк бор пайдо бўлган ва VI-VIII асрларда кенг тарқалган, кейин эса йўқолган. Аммо X-XI асрлардаги Қорахонийлар тангаларида баъзи-баъзида учраб, XIII-XVI асрларга оид тангаларда муҳим хусусият касб этади. Ушбу тангалар ҳайвонлар тасвирида жам-

ланган зардуштийлик тимсолларини ифодалайди. Ёзма манбаларга кўра, Сўғда илоҳий ҳайвонларнинг ҳайкаллари яратилиб, улар эҳром олдидаги майдонларга ўрнатилган. Бунда ҳайвонлар асосан геральдик вазиятда: олд оёқ ёки панжалари кўтарилган, бошлари баланд кўтарилган ҳолатда тасвирланган. Мисол учун Бухоро Сўғди тангаларидаги икки ўрқачли туя зардуштийликдаги ҳайбатли уруш ва ғалаба маъбудаси Вертрагна тимсолини намоён этади. Уста ушбу маъбуданинг руҳий оламини ғазабланган туя қиёфасида ҳилпираган ёл ҳамда баланд кўтарилган дум ёрдамида очиб беришга ҳаракат қилган.

Чоч тангаларида от ва шер олд оёқлари ва боши кўтарилган тантанавор ҳамда мағрур юраётган ҳолда тасвирланган.

Маҳаллий ва эллинистик эътиқодлар уйғунлашуви кушон тангалари-

да маъбудалар тасвирини ёрқинлаштирган. Шу тариқа Ўрта Осиёнинг барча даврларда Шарқ ва Ғарб маданиятлари кесишган ҳудуд эканлиги тарихий ва географик жиҳатдан намоён бўлади. Бу кушон санъати намуналарида, айниқса, яққол бўй кўрсатган. Холчаён масканидан топилган қизғиш-жигарранг ҳайкалчалар шулар жумласидан. Тадқиқотчилар фикрича, ҳайкаллар реал тарихий шахсларни ифодалайди. Тангалардаги Герай портрети Холчаён-дан топилган ёдгорликлардан бирига кичик деталларигача мос келади. Музейда ушбу подшонинг нодир тангалари, жумладан, бир нусхаси АҚШдаги шахсий коллекциялардан

биридагина мавжуд бўлган ноёб Герай тетрадрахмаси сақланмоқда. Кушон давридаги маданиятларнинг ўзаро муштараклашувида Буюк ипак йўли алоҳида

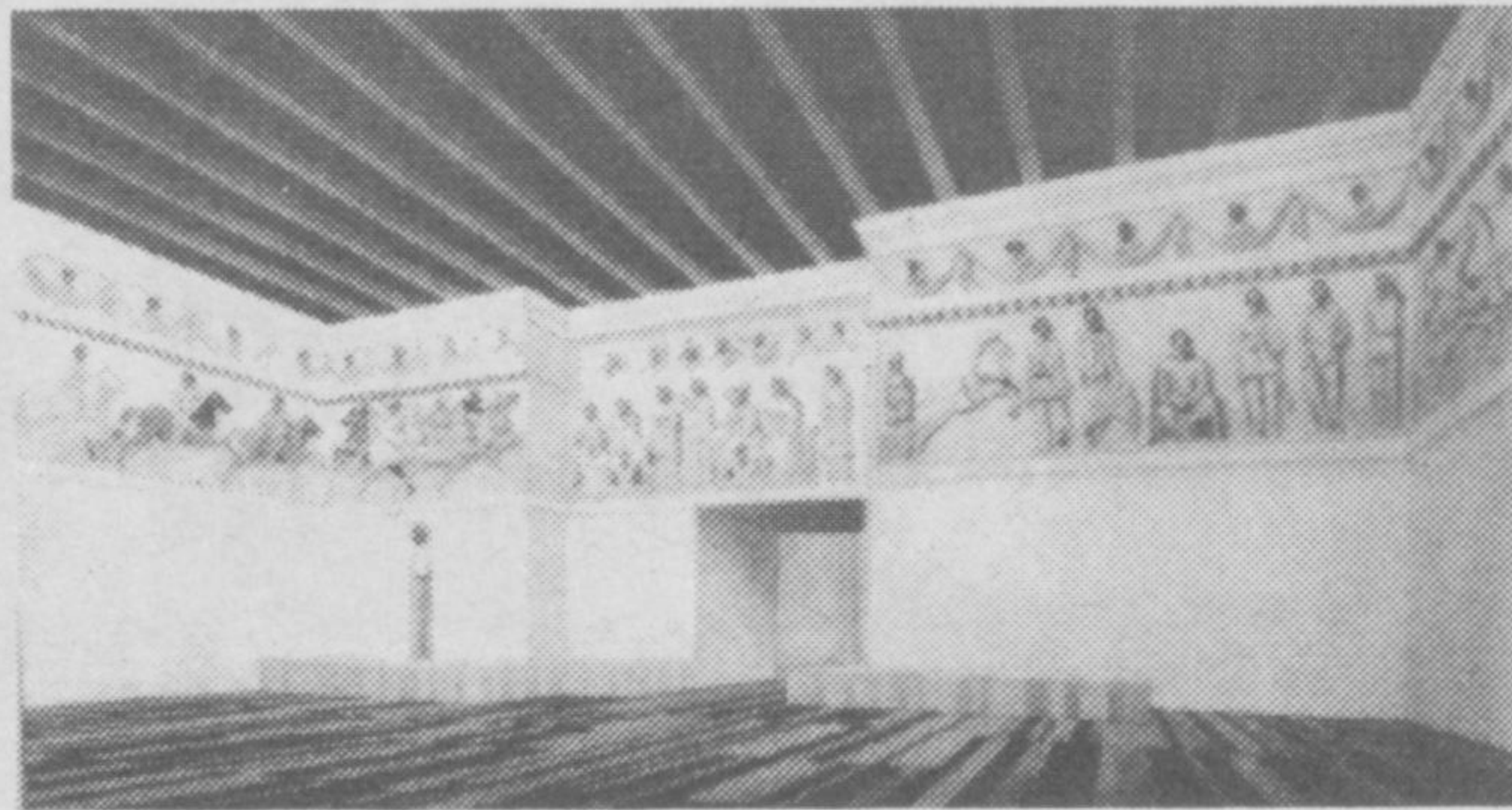
рол ўйнаган. Маълумки, савдо қарвонлари билан бирга Ҳиндистондан буддизм тарғиботчилари ҳам келишган. Музей залларини безаб турган буддизм билан алоқадор ёдгорликлар бутун дунёда кушон санъатининг буюк намуналари сифатида машҳур. (Мисол учун, "Фаёзтепа" ибодатхона — эҳром мажмуасидан топилган машҳур "Триада — учлик" — Будда ва икки монах тасвирланган эр.авв. I аср — эраизмининг I асрига оид ҳайкалтарошлик намунаси).

Эски Термиз шаҳрига яқин Амударё қирғоғида жойлашган бу нодир ёдгорлик 1968-1976 йиллари Ўзбекистон РҲА давлат тарих музейи ходими Л.Альбаум томонидан кашф қилинган ва қазиб очилган. Фаёзтепадан топилган асосий топилмалар таъмирланиб, музейнинг Кушон залида сақланмоқда.

Фаёзтепадан топилган деворга солинган суратлар улкан тарихий аҳамият касб этади. Ушбу девор безакларининг персонажлари нафақат буддизм, балки, маҳаллий эътиқодлар билан ҳам боғлиқ. Марказий образ сифатида Будданинг йирик тасвири билан бир қаторда кулоқларида кўплаб шокила, сирға, бошида шох ўрнатилган маҳаллий маъбуда тасвири берилган. Тарих фанлари номзоди Л.Альбаум фикрича, бу ерда Александр Македонскийнинг илоҳийлаштирилган тимсоли берилган. Унингча, бутун сюжетнинг мазмуни шундан иборатки, маҳаллий маъбудалар Буддага сифинишга келиш-

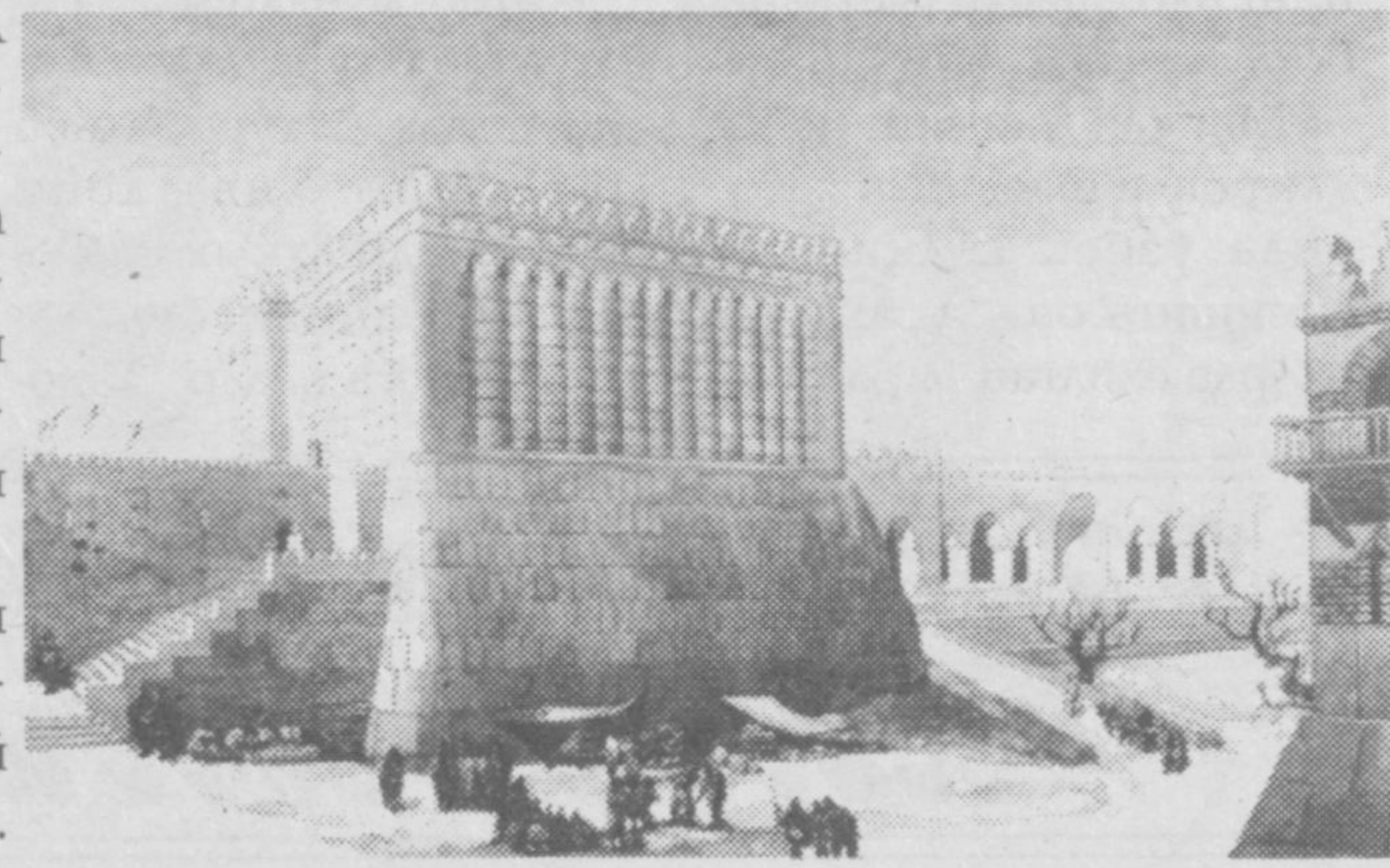
ган. Афсуски, вақт ушбу ижод маҳсулига шайқат қилмаган ҳамда сиёсий ихтилофлар туфайли тасвирининг маълум қисми йўқолган, шу сабабли ушбу сюжетнинг барча персонажлари бизга тушунарли эмас. Деворга солинган суратнинг бир қисми совға келтирувчилар тасвирига бағишланган — икки нафар кушон амалдори Буддага ҳадя келтирган.

Варахша безаклари ажойиб-ғаройибликда бошқаларидан қолишмайди. Варахша — VII-VIII асрларда Бухорхудотларнинг қароргоҳи бўлган. У ердаги кўп қатламли ёдгорликнинг қуйи қатламлари эраизмининг биринчи асридан ҳикоя қиладди. Музейда "Қизил қошона" — деворга ишланган безаклар экспонати мавжуд бўлиб, уларнинг сюжети фантастик аҳамият касб этади. Унда ҳарбий филларда ўтирган, ёнларида гепардлар бор жангчилар уруши саҳнаси тасвирланган. Тадқиқотчилар "Қизил қошона" чизмаларида сўғдийларнинг қахрамонлик эпоси сюжетлари берилган, деб ҳисоблайдилар. Тахт ўрнатилган жой ҳисобланувчи "Шарқий қошона" бошқача кўринишдаги тасвирилар билан безатилган. Залга кириш эшиги қаршисидаги жанубий деворда қанотли туялар шакли билан қўлида шамшир тутган ҳолда тахтда ўтирган подшоҳ тасвирланган. Бу яна тахтдаги ҳокимият рамзларидан бири бўлган уруш ва ғалаба маъбудаси даҳшатли Вэртагнанинг тасвиридир. Ўрта Осиё санъатида ҳайвонларга сифиниш мавжуд бўлган подшоҳлар тасвири маълум бўлиб, шулардан бири Варахшададир. Чапда, подшо тасвири қуйисида хушбўй ис тутатиш тантанаси саҳнаси тасвири берилган. Тантана ўтказиладиган жой кўплаб лент, кўнғироқчалар билан безатилган бўлиб, унинг марказида туяда ўтирган қоҳинлар тасвирланган. Тиззалаган персонаж меҳробга хушбўй тутатқи донасини (шарча) ташламоқда. Меҳроб саҳнасида маънавий ва давлат ҳокимиятини бошқарадиган илоҳийлаштирилган подшонинг мустаҳкам ҳукмдорлиги мавзуси талқин қилинган. Ушбу сюжетлар қаторида ов, кўнғилхушлик ёки диний ҳаётни акс эттирувчи саҳна тасвири ҳам мавжуд.

ский, Салавкилар, Грек-Бақтрия давлатлари дирҳамларидаги каби ўйма тасвири тангалардир. Грек-Бақтрия подшоҳининг эр.авв. III-II асрларга оид тангалари алоҳида эътиборга молик.

Ўймакор усталар грек-бақтрия тангаларини ясаётганда тасвирланаётган образнинг портрет кўринишига эътибор бериб қолмасдан, уларнинг ёшларини ҳам ҳисобга олишган. Масалан, эраиздан аввалги 220-200 йилларда ҳукмдорлик қилган Грек-Бақтрия подшоҳи Евтидем тасвирланган тангаларда шу ҳолни кўриш мумкин.

Варахша, Афросиёб, Болаликтепа ҳамда Фаёзтепадаги саройлар ва бошқа масканлардаги деворга ишланган безаклар ўзида бошқа халқлар маданияти ва санъатини уйғунлаштириб, ўз навбатида ўзга мамлакатлар халқларининг маданияти ва санъатига таъсир кўрсатган юқори даражадаги тасвирий санъат мактаби ҳақида гувоҳлик беради.

Альфия МУСАКАЕВА,
Ўзбекистон тарихи давлат
музейи катта илмий ходими,
тарих фанлари номзоди

Академик лицейлар ва касб-хунар коллежлари ўқувчилари учун дарслик сифатида нашр этилган "Педагогика тарихи" дарслиги Асқар Зуннунов, Боқижон Тўхлиев, Хайриддин Маъсудовлар томонидан тайёрланган бўлиб, унда таълим-тарбия хусусидаги тавсифлар, ёшлар савиясига мос тарзда ишлаб чиқилган, қадимги даврлардан ҳозиргача бўлган педагогик фикр тараққиёти их-

Улугбек, Абдурахмон Жомий, Алишер Навоий, Хусайн Воиз Кошифий, Заҳриддин Муҳаммад Бобурларнинг таълим-тарбияга оид педагогик қарашлари очиб бериллади.

Кейинги бобларда Марказий Осиёда XVI-XIX асрнинг биринчи ярмидаги ижтимоий ҳаёт, маданият, таълим-тарбияга, шунингдек, XIX асрнинг иккинчи ярми ва XX асри бошларида яшаб ижод этган

кўрсатмалар бор. Муаллифлар донолик билан Куръони Карим сура ва оятларини таҳлил қилиб, эҳсон ва саҳийлик, сабр-қаноат, садоқат ва вафодорлик, бировнинг ҳақиға хийнат қилмаслик, тавба-тазарру қилиб яшаш каби инсоний фазилатлар ҳақидаги ғояларни кўрсатиб ўтадилар. Куръони Каримнинг "Аъроф" сурасида манманлик мана шундай қораланади: "Ер юзида ҳақиқатни тан олмай, манманлик қилиб юрганларни ўз оятларимдан узоқлаштираман, улар ҳамма оятларни кўрсалар ҳам, иймонга келмайдилар, тўғри йўлни кўрсалар ҳам, у йўлдан юрмайдилар. Агар нотўғри йўлни кўрсалар, шу йўлга қирадилар" ("Аъроф" сураси, 146-оят).

Куръони Каримдан кейин мўътабар саналган пайғамбаримиз Муҳаммад алайҳиссаломнинг Ҳадиси Шарифларида мусулмонларнинг моддий ва маънавий жиҳатдан баркамоллиги ота-онага ҳурмат, меҳнатсеварлик, ўзаро аҳил бўлиш, меҳр-оқибат, эҳсон, сабр-тоқат, камтарлик, вафо-садоқат, поклик каби инсоний сифатлар ҳақидаги насихатлар ва яхши фазилатли бўлиш йўллари баён этилган. Дарсликда муаллифлар юқоридаги фазилатларни фарзандларимиз қалби ва онгига сингдириш йўл-йўриқларини кўрсатиб ўтадилар.

Ўйлаймизки, ўрта махсус ўқув юртлари талаба-ўқувчилари учун яратилган ушбу дарслик педагогика тарихи бўйича яратилган энг яхши манбадир.

Мурод ШАРИФХЎЖАЕВ,
академик

ПЕДАГОГИКА ТАРИХИДАН ЯНГИ ДАРСЛИК

ч а м,
аммо изчил ва мантиқли
ёритилган.

Дарслик икки қисм, тўққиз бобдан иборат. Биринчи қисмда Марказий Осиёдаги педагогик фикр таҳлил этилса, иккинчи қисмда хорижий мамлакатлардаги педагогик фикр тарихига назар ташланади.

Биринчи қисмнинг **биринчи бобида** Марказий Осиёдаги энг қадимги ижтимоий ҳаёт ва тарбия масалалари атрофича таҳлил этилса, иккинчи бобда Имом ал-Бухорий, Абу Исо ат-Термизий, Абу Райхон Беруний, Абу Али ибн Сино, Юсуф Хос Ҳожиб, Махмуд Қошғарий, Нажмиддин Кубро, Аҳмад Ясавий, Хожа Баҳовуддин Нақшбандларнинг шахс камолоти, таълим-тарбияга оид қарашлари ёритилади.

Учинчи боб "Марказий Осиёда XIV-XV асрларда ижтимоий ҳаёт, маданият, мактаб, таълим-тарбия" деб аталиб, унда Мирзо

Бугунги кунда миллий истисқол мафкурасига асосланган ҳаққоний тарихимизни яратиш борасида талай диққатга сазовор ишлар қилинди. Бунда Ўзбекистоннинг янги тарихи марказининг алоҳида хизматлари бор.

Марказ ўзининг кенг қамровли фаолияти қаторида ўзбек халқининг ўтмишига оид турли даврларда ёзилган бирламчи

кази ходимлари Наим Норқулов, Тўлқин Тоғаев, шунингдек, Жалолиддин ва Жамолиддин Жўраевлар томонидан нашрга тайёрланиб, сўзбоши ва лугат билан нашр қилинди.

Китоб муаллифи Сайид Ҳомид тўра ибн Сайид Муҳаммад тўра Комёб (1862-1922) Хива хони Муҳаммад Раҳимхон Ферузининг иниси бўлган. Ундан бизга қадар "Таво-

ХУҲНА АСАРХИЖИ ЯНГИ НАШРИ

тарихий манбаларни тадқиқ қилиш, уларнинг хрестоматиясини тузиш, нашр этириш сингари вазифаларни ҳам самарали бажариб келмоқда.

Яқинда ана шу меҳнатлар самараси бўлган Сайид Ҳомид тўра Комёбнинг "Таворих ул-хавонин" асари "Академия" нашриётида босмадан чиқди. Ушбу асар тарих фанлари доктори, профессор А.Сағдуллаев муҳаррирлигида, тарих мар-

рих ул-хавонин", "Мунтахаб ул-воқеот" каби тарихий асарлар ва бир шеър девони етиб келган. Олимлар томонидан асарнинг муқаддимаси, бешинчи боб ва сўнгги қисми нашр учун танланган. Асарнинг нашр этилган қисми ўзбек халқи ўтмишининг энг чигал ва қарама-қаршиликларга тўла даврини ўз ичига олган. Мана шу сиёсий жараёнлар "Таворих ул-хавонин"да кўпроқ хонлик

ган Қўнғирот, Чинбой қўзғолонларининг сабаб ва оқибатлари ҳам муаллиф нуқтаи назаридан бир қадар кенг ёритилган.

Асарнинг яна бир эътиборли жиҳати шундан иборатки, унда илк бор Хива хонлигидаги мавжуд тасаввуфий оқимлар, сўфийлик одоб-ахлоқи ва қоидалари, шайхларнинг турмуш тарзи, уларга маънавий яқин турган Комёбнинг

"ХАЛҚ ТАЪЛИМИ"НИНГ ЯНГИ СОНИ

"Халқ таълими" журна-
лининг бу йилги учинчи
сониди ҳам соҳада кечаёт-
ган ислохотлар мазмун-
моҳиятига алоқадор мате-
риаллар берилган. Жумла-

дан, "Кадрлар тайёрлаш
миллий модели ва шахс
камолоти" (Б.Хидирова),
"Маънавий тарбия йўна-
лишлари" (А.Ўтаев), "Тар-
биячи-мураббия ва миллий
тарбия" (Н.Эркабоева,
Г.Маматқулова), "Шахс ка-
молоти асослари" (Д.Оли-
мова) каби мақолаларда
назарий мулоҳазалар бил-
дирилган бўлса, "Психоло-
гиядан амалий машғулот-
ларда илгор педагогик тех-
нологиялар" (М.Шобекова),
"Нутқдаги грамматик қий-
инчиликларнинг олдини
олиш" (А.Исоқов), "Таълим-
да кузатиш ва тажриба. Ин-
дукция ва дедукция", "Ки-
мёвий бошқотирмалар ва
ўқувчиларнинг мустақил
билим олиши" (Э.Эшчо-
нов), "Мактабда тасвирий
санъатни табақалаштириб
ўқитиш" (Р.Ҳасанов), "Сух-

бат ўтказиш методикаси"
(Ҳ.Йўлдошев), "Зукколик ва
ҳозиржавоблик ўйини"
(Ш.Мажидов) каби бир
қатор мақолалар соҳа му-
тахассисларига амалий
методик ёрдам кўрсатиш-
га мўлжалланган.

Рус тилида эълон
қилинган Г.Ибрагимова,
И.Пак, Т.Ҳасанов, Д.Бобо-
ев, Р.Ҳошимов, Н.Муро-
далиевларнинг назарий ва
амалий-методик мақолала-
ри ҳам ўз ўқувчиларини
топиши шубҳасиз.

Бир сўз билан айтганда,
"Халқ таълими" журна-
ли бугун таълим тизимининг
барча қирраларини акс
этирувчи материаллари
билан соҳа ходимларига
тиргак-қўмакчи вазифаси-
ни ўтаб келаётир.

Ҳ.НИШОНОВ

Ашир лайлак қизған-
чик,
Хар ўйинда фирромчи.
Ишонмаймиз гапига
Бориб турган ёлғончи.
Юқоридаги сатрлар
Абдусаттор Содиқовнинг
«Турналар қайтиб келган

нинг орамиздаги, сиз би-
лан бизнинг ёнимизда
яшаётган одамлар. Бу
қаҳрамонлар сизга таниш,
аммо уларнинг биз бил-
маган, эътибор қилмаган
нозик қирралари ҳикоя-
ларда аён бўлади.

ТУРНАЛАР ҚАЙТИБ КЕЛГАН КҮН

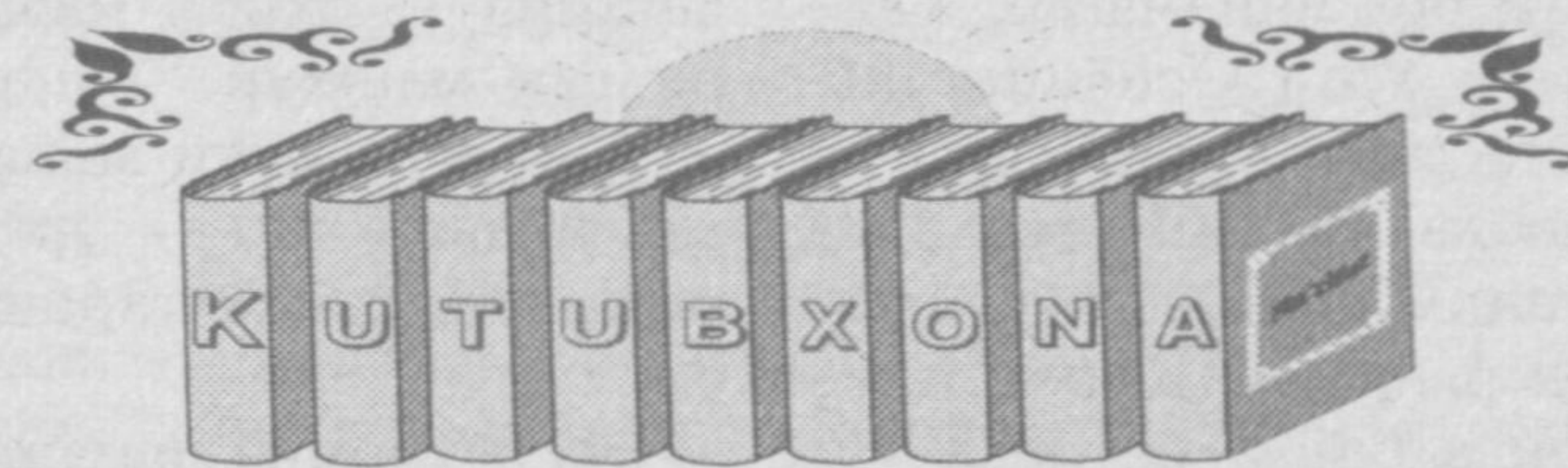
кун» номли китобидан
олинди. Албатта, бу китоб
шеърлардан иборат эмас,
фақат ҳикоялардан таш-
кил топган. Абдусаттор
Содиқовнинг номи адаби-
ёт ихлосмандларига, ай-
ниқса, ҳикояни севувчи-
ларга яхши таниш. Унинг
қаҳрамонлари сизу биз-

«Турналар қайтиб кел-
ган кун» китобчасидан
муаллифнинг шу номда-
ги, шунингдек, «Фарзанд
мактуби», «Эртатка
ишонмайман, ойижон»,
«Чўлоқ кабутар» каби
бир-биридан қизиқарли
ҳикоялари жой олган.
Уларнинг ҳажми кичик
бўлса-да, бутун бир муам-
мо ёки бир инсон тақди-

рини очиб бергани ўқув-
чини ҳам мушоҳада юри-
тишга, одамларга нисба-
тан меҳрибонроқ бўлиш-
га ундайди.

Ушбу мўъжаз китобча
«Маърифат-Мададкор»
нашриётида нашр қилин-
ди.

Ш.МАДРАҲИМОВА

манфаатлари нуқтаи на-
заридан акс этирилган
бўлса-да, тарихимизни
ўрганишда муҳим манба
бўла олади.

Асарда Сайид Муҳам-
мадхон даврида юз бер-

ўз эътиқод йўли ҳақида
катта ҳажмдаги қиммат-
ли маълумотлар берил-
ган.

"Таворих ул-хавонин"
да Мунис ва Оғаҳийлар
анъанаси тарзида ҳар
бир воқеа баёни муал-
лиф томонидан ёзилган
кўплаб назмий хулосалар
билан тўлдириб бори-
ган. Асарнинг бу жиҳат-
лари давр адабий жараё-
нини тадқиқ этиш, ада-
бий манбашунослик нуқ-
таи назаридан ҳам қим-
матлидир.

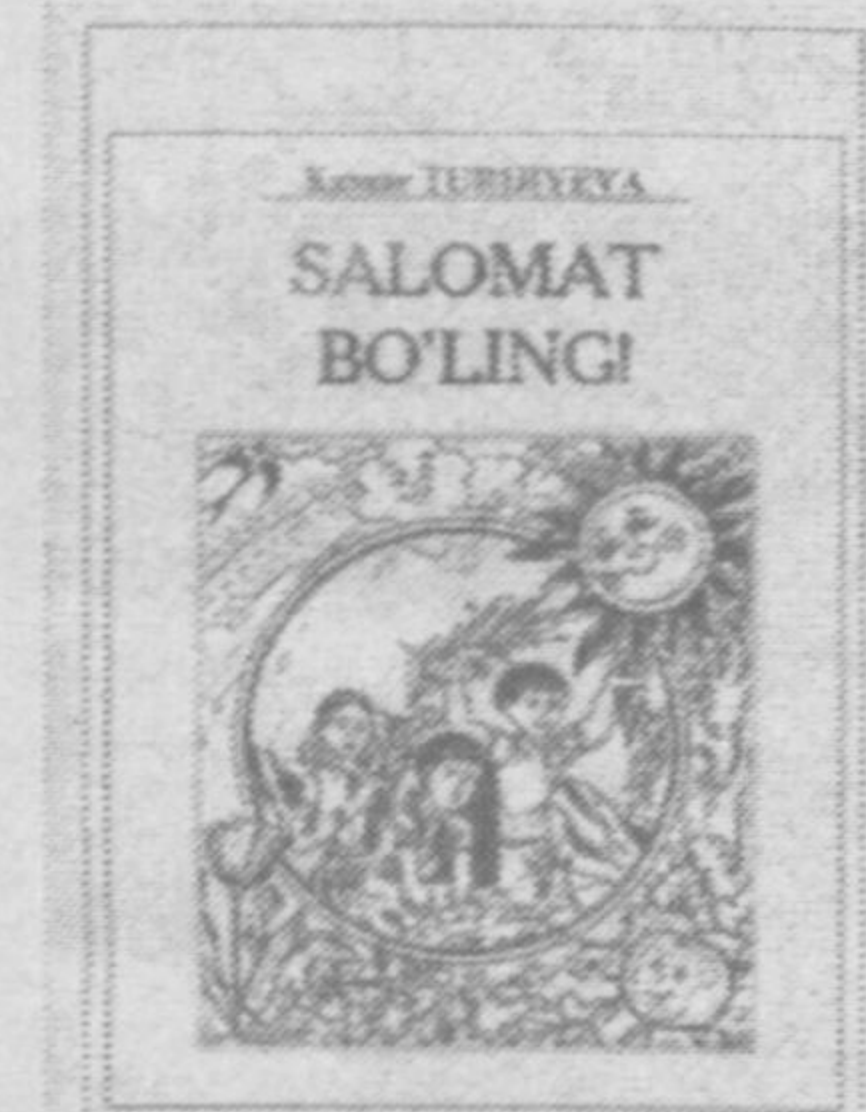
Хулоса қилиб айтган-
да, "Таворих ул-хавонин"
ушбу нашр асосида би-
ринчи бор илмий муола-
лага олиб кирилмоқда.
Ўзбекистоннинг янги та-
рихи марказида амалга
оширилган ушбу тадбир
мамлакатимиз тарихини
манбалар асосида ўрга-
нишда муҳим аҳамият
касб этади, деб ўйлай-
миз.

Бобур АМИНОВ,
тарих фанлари номзоди

САЛОМАТ БЎЛИНГ!

Саломатлик — туман
бойлик, деганлар. Бу
бойликни сақлай билиш
инсоннинг ўзига боғлиқ.
Соғлигини, бойлигини
йўқотганларнинг дард-
ларига малҳам бўлиш
эса фақат яхши одам-
ларнинггина қўлидан ке-
лади.

Яқинда нашрдан чиқ-
қан шоира ва олима
Кавсар Турдиеванинг
"Саломат бўлинг" ном-
ли шеърлар китобчаси-
ни ўқиб, кимдир ўз соғ-
лиги учун нимадир олган
бўлса, ажаб эмас. Нега-
ки, китобчадан ўрин ол-
ган айрим хасталиклар
ва уларнинг даволари
тўғрисида битилган
шеърлар ўзининг маъно
ва мазмундорлиги би-
лан нафақат болалар,
балки, катталарга ҳам ўз
саломатликларини сақ-
лаш йўлида ёрдамчи
бир восита бўлиши
шубҳасиз.

Шоира бугунги кунда
ТошПТИ да ўзбек, рус ва
лотин тиллари кафедра-
си мудири бўлиб ишла-
моқда. Шу пайтгача
унинг "Варрак", "Ўйна-
пман, ўйлапман", "Қуш
бўлиб учган она", "Ра-
қамлар бўйлаб саёҳат"
каби тўпламлари боси-
либ чиққан. Ўйлаймизки,
Кавсар Турдиеванинг
мазкур тўплами ҳам сиз
ўқувчиларни бефарқ
қолдирмайди.

**Гулноза
ЭГАМБЕРДИЕВА**

8

1

6

3

Шу ердан буکلанди

[illegible]

II. Илмий-тадқиқот ишлари						
1. Олий таълим муаммолари билан боғлиқ изланишлар, ОТМ режаси ва давлат гранти асосида, шартнома бўйича ишлар, илмий лойиҳаларда иштирок этиш, монография, илмий, илмий-услубий мақола ва бошқалар.						
T/p	Бажариладиган иш номи	Режалаштирилган муддати	Бажариш муддати	Ишнинг ижро белгиси ёки нашр қилиниши		Бажарилганлиги ҳақида кафедра mudirining хулосаси (ёзма равишда ёки ҳисобида)
				Республикада	Чет элда	
III. Ўқув-услубий ишлар						
Дарслик, ўқув-услубий қўлланма, муаммоли маъруза матни, ишчи ўқув дастурлари, янги педагогик ва ахборот технологиялари, электрон дарслиklar ва бошка хориж ўқув адабиётлари билан солиштириш (ёзма ишлар сифатини экспертизадан ўтказиш)						
T/p	Бажариладиган иш мазмуни	Хажми, б.т.	Режалаштирилган муддати	Бажариш муддати	Каерда ўтказилди (таълим йўналиши, гуруҳ)	Ишнинг бажарилиши ҳақида кафедра mudirining хулосаси (ёзма ёки % ҳисобида)
IV. Маънавий, маърифий, тарбиявий ишлар ва спорт						
T/p	Режалаштирилган тadbирлар	Бажариш муддати	Каерда	Натижа	Бажарилганлиги ҳақида кафедра mudirining хулосаси (ёзма ёки % ҳисобида)	

5

Янги кун кишига янги имкониятлар ҳада этиши баробарида унга янги масъулият ҳам юклайди. Шу маънода мустақиллик — юртимиз тарихининг янги саҳифаси ҳам мамлакатимиз аҳлига шунга монанд ҳаракат қилиш имконини берди. Албатта, мустақиллик — имконият дегани ҳамдир. Юртимизда янги авлод шаклланаётган бир маҳалда ҳар бир таълим муассасасида ўзига хос, яъни ҳам мазмун, ҳам шаклий жиҳатдан бир-биридан фарқли янгиликлар, ўзгаришлар амалга ошириб келинаётгани ҳам шундан. Жумладан, педагогика институтларида ҳам ёш авлодга етарли маънавий озуқа бера оладиган мутахассислар тайёрлашга жиддий эътибор бериб келинмоқда. Хусусан, ташкил этилганига ҳали кўп-да вақт бўлмаган Тошкент вилоят давлат педагогика институти ҳам умумтаълим мактаблари, касб-хунар коллежларида педагог кадрлар тайёрлаб келаётир. Таъкидлаганимиздай, бугунги кун ўқитувчидан ҳам катта масъулият талаб қилади: замонавий педагог тарихни ҳам чуқур билиши, айна кундаги давлат сиёсатининг устувор масалаларини ҳам теран англаши, ҳар қандай вазиятни таҳлил қила билиши, энг муҳими, ўқувчига ҳар жиҳатдан намуна бўла олиши керак. Бугунги кунда институтда меҳнат қилаётган уч юз олтимиш саккиз нафар (шулардан ўн етти нафари фан доктори, профессорлар, олтимиш саккиз нафари фан номзоди, доцентлар) профессор-ўқитувчиларнинг фаолияти ҳам шу мақсадга қаратилган.

Айтиш жоизки, айна пайтда ТВДПИ ўн битта бинодаги жами 30648 квадрат метр фойдали ўқув сатҳига эга. Мавжуд фа-

культетларда 4118 нафар (шундан 2556 нафари кундузги, 1562 нафари сиртки бўлимда) талаба таълим олмақда. Ўтган йиллар мобайнида институт моддий техника базаси мустаҳкамланиб, замонавий компьютер синфлари ташкил этилди ҳамда персонал компьютерлар сони 126 тага етказилди. Интернет алоқа тизими

да акс этган. Институтнинг барча бўлимлари ДТС ва ўқув режалари билан таъминланган бўлиб, улар асосида ишчи ўқув режалари ва дастурлари ишлаб чиқилган ҳамда ўқув жараёнида қўлланилаётир.

Ўқув жараёнини ташкил қилиш, таълим сифатини мунтазам яхшилаб бориш, профессор-ўқитувчиларнинг педагогик маҳор-

ИСТИҚЛОЛДАН ИҚБОЛ ТОПГАН ДАРГОҲ

орқали ахборот алмашинув, ўқитиш учун ҳам махсус хона жиҳозланган бўлиб, ундан ДТМ билан умумий ўрта таълим мактаблари битирувчилари учун тест синовлари ўтказиш, шунингдек, ўқитувчиларни аттестациядан ўтказишда кенг фойдаланилмоқда.

Маълумки, таълим соҳасидаги息лохотларнинг амалга ошишида таълим мазмунининг янгилини етакчи омиллардан саналади. Таълим мазмуни эса олий таълим давлат таълим стандартлари, ўқув режалари ҳамда таянч олий ўқув юртларида тайёрланган ўқув фанлари бўйича намунали дастурлар, янги дарсликлар, ўқув қўлланмалари ва бошқа адабиётлар-

ратини оширишда институтнинг ички имкониятларидан ҳам кенг фойдаланилади. Ҳар бир таълим йўналишида фанларнинг ўқитилишида янги педагогик технологияларнинг қўлланилиши институт ўқув-методик комиссияси, махсус текширув комиссиялари томонидан мунтазам ўрганилиб, хулосалар илмий кенгаш, институт методик комиссияси йиғилишлари, кафедра мажлисларида муҳокама қилиб борилади. Тўпланган маълумотлар мониторинг бўлимига топширилади ва мазкур бўлим етакчи мутахассисларни жалб қилган ҳолда уларни таҳлил қилади, таълим жараёни сифатини таъминлаш, ўқитишни ташкил қилишни такомиллаштириш бўйича таклифни ишлаб чиқади.

Chorlov

Таъкидлаш жоизки, жорий йилдан бошлаб бакалавр йўналиши бўйича қабулдан ташқари фанлар бўйича тайёрлов курслари, шунингдек, магистратура бўлимининг математика, БТМ, география, тарих ва адабиёт таълим йўналишларига қабул режалаштирилган. Яқин келажакда эса институтда математика ва адабиёт фанлари бўйича аспирантура очиш кўзда тутилмоқда. Бу институтда ўқишни ният қилиб келган абитуриент ва талабалар учун замонавий жиҳозланган ётоқхона ҳам мавжуд. Шунингдек, институтда талабаларнинг 38 та илмий-ижодий тўғараклари ва «Парвоз» театр студияси, ўндан ортиқ бадий ҳаваскорлик гуруҳлари фаолият кўрсатмоқда.

Хулоса қилиб айтиш мумкинки, Тошкент вилоят давлат педагогика институти Кадрлар тайёрлаш миллий дастурини рўёбга чиқариш, замонавий талабларга жавоб берувчи педагогик кадрларни тайёрлашда ўз тажрибаси ва аъёналарига эга. Институтда ўз соҳасининг билимдонлари, фидойи олимлар, тажрибали педагоглар билан бир қаторда иқтидорли, билими, куч-ғайратини илм-фан, таълим-тарбияга бағишлаган шижоатли ёшлар фаолият кўрсатади. Улар институтнинг истиқболига ишонадилар.

Равшан АШУРОВ,
Тошкент вилоят давлат педагогика институти ректори, физика-математика фанлари доктори, профессор

Тошкент вилоят давлат педагогика институтида қуйидаги факультетлар фаолият кўрсатмоқда:

1. Тарих
2. Табиёт-география
3. Бошланғич таълим услубиёти
4. Ўзбек филологияси
5. Математика ва касбий таълим
6. Хорижий тиллар

Хурматли абитуриентлар, сиз Тошкент вилоят давлат педагогика институтида қуйидаги мутахассисликларни эгаллашингиз мумкин:

Кундузги бўлимда: 4 йиллик таълим

- тарих
- ҳуқуқ, маънавият асослари ва миллий истиқлол ғояси
- география ва иқтисодий билим асослари
- биология ва ҳаётий фаолият хавфсизлиги
- кимё ва экология
- бошланғич таълим ва тарбиявий иш (ўзбек,рус)
- мактабгача таълим
- мусиқий таълим ва эстетика
- педагогика ва психология
- ўзбек тили ва адабиёти
- қозоқ тили ва адабиёти
- математика-информатика (ўзбек,рус)
- касбий таълим
- тасвирий санъат ва муҳандислик графикаси
- инглиз тили (ўзбек, рус)
- рус тили ва адабиёти
- жисмоний тарбия ва жисмоний маданият (ўзбек,рус)

Сиртки бўлимда: 5 йиллик таълим

- тарих
- ҳуқуқ, маънавият асослари ва миллий истиқлол ғояси
- бошланғич таълим ва тарбиявий иш
- бошланғич таълим ва одобнома
- ўзбек тили ва адабиёти
- жисмоний тарбия ва жисмоний маданият

Махсус сиртки: 3 йиллик таълим

- бошланғич таълим ва тарбиявий иш
- мактабгача таълим

Иккинчи олий таълим: 3 йиллик таълим

- ҳуқуқ, маънавият асослари ва миллий истиқлол ғояси

(М)

2002-2003 ўқув йилида Тошкент вилоят давлат педагогика институтига кириш учун абитуриентлар тўплаган ўтиш баллари

Кундузги бўлим

№	Мутахассислик	Грант	Контракт
1	Тарих	119,6	83,50
2	Ҳуқуқ, маънавият асослари ва миллий истиқлол ғояси	136,5	93,7
3	География ва иқтисодий билим асослари	99,3	69,1
4	Биология ва ҳаётий фаолият хавфсизлиги	99,5	68,9
5	Кимё ва экология	115,8	69,2
6	Бошланғич таълим ва тарбиявий иш (ўзбек)	109,7	73,30
7	Бошланғич таълим ва тарбиявий иш (рус)	81,9	71,10
8	Мусиқий таълим ва эстетика	126,6	68,9
9	Педагогика ва психология	75,20	69,4
10	Ўзбек тили ва адабиёти	92,8	70,20
11	Қозоқ тили ва адабиёти	110,8	—
12	Математика-информатика (ўзбек)	119,6	83,50
13	Математика-информатика (рус)	103,2	74,4
14	Касбий таълим	94,20	70,60
15	Тасвирий санъат ва муҳандислик графикаси	125,3	68,7
16	Инглиз тили (ўзбек)	106,4	69,0
17	Инглиз тили (рус)	123,7	71,1
18	Рус тили ва адабиёти	84,4	71,1
19	Жисмоний тарбия ва жисмоний маданият (ўзбек)	146,7	115,2
20	Жисмоний тарбия ва жисмоний маданият (рус)	137,1	106,2

Сиртки бўлим

№	Мутахассислик	Грант	Контракт
1	Ўзбек тили ва адабиёти	131,2	109,0
2	Ҳуқуқ, маънавият асослари ва миллий истиқлол ғояси	159,6	137,5
3	Бошланғич таълим ва тарбиявий иш (ўзбек)	122,4	102,8
4	Тарих	145	128
5	Жисмоний тарбия ва жисмоний маданият (ўзбек)	—	158,1

Махсус сиртки

№	Мутахассислик	Грант	Контракт
1	Бошланғич таълим ва тарбиявий иш (ўзбек)	110,6	86,0
2	Мактабгача таълим (ўзбек)	75,4	64,8

(Давоми. Боши ўтган
сонларда.)

Соҳибкаромат бир муддат сукут сақлади. У чивиклар билан фол очарди — уларни ерга ташлаб, қандай тушганига қарарди. Шу куни у фол кўрмасликка қарор қилди. Хивичларни даструўмолга ўраб, чўнтагига бекитди.

— Мен одамларга уларни нималар кутаётганини айтиб бериб, ризқимни топаман, — деди у ниҳоят. — Хивичларни қандай ташлашни биламан, уларнинг кўмагида одамларнинг тақдири ёзиб қўйилган бошқа бир ўлчамдаги оламга кираман. Ки-

ган соқчига. — Сахрода мен аломатларни кўрдим.

Соқчи бир сўз демай чодирга кириб кетди ва ичкарида анча ушланиб қолди. Кейин оқ зарбоф ятакли ёш араб билан бирга чиқиб келди. Сантьяго унга ўзига кўринган манзарани гапириб берди. У кутиб туришини айтиб, тагин ичкарига кириб кетди.

Оқшом тушди. Чодирга араблар, чет эллик савдогарлар кириб-чиқиб туришарди. Кўп ўтмай гулханлар ҳам ўчди ва воҳага аста-секин жимжитлик чўкди. Фақат каттакон чодирда чироқ ёниб турарди. Бу вақт мобайнида Сантьяго Фотима

хол хотиржам бўлди. Шу пайтгача у бирор сўз қотмаган, тортишувга қўшилмай ўтирган эди. Бироқ Умум Тилидан хабардор бўзбола қўшиннинг яқинлашиб келаётганидан чодир титраётганини ҳис этди ва бу ерга келиб тўғри қилганини тушунди.

Чодирдагилар жим бўлишди ва қариянинг гапини диққат билан эшитишди. Қария Сантьягога ўгирилиб қаради ва бу сафар бўзбола унинг юзида совуқ бегонасирашни пайқади.

— Икки минг йилча бурун бу ердан узоқда, кўрган тушларга ишонадиган бир одамни қудуққа ташлашган, кейин қул қилиб сотиб юборишган, — гап

Бўлиб ўтган воқеадан у ташвишга тушди. У Олам Қалбига уйғунлаша олди ва шунинг эвазига, эҳтимол, энди ўз ҳаётини бериб қутулар. Бу жуда қимматга тушмайдими? Бироқ унинг ўзи танлади бунини, Ўз Тақдири йўлидан бормоқчи бўлиб қўйларини сотди. Туякаш айтганидай, бир бошга бир ўлим... Барибир эмасми: эртага ўлдинг нима-ю, бошқа куни ўлдинг нима? Яшайдиган ёки қазойингни топадиган ҳар қандай кун маъкул аслида. Ҳаммаси "Мактуб" сўзига боғлиқ.

Сантьяго жим юриб бораётир. У ҳеч нимадан афсусланмас, ҳеч нимага ачинмасди. Мабодо эр-

Сувори қилт этмай турарди. Сантьяго ҳам дамини ичига ютди. У ҳатто қочиб қутулишга уринмади. Вужудининг туб-тубида ғалати умид учкунлади: у Ўз Тақдири йўлида ҳалок бўлади. Фотима учун ҳалок бўлади. Демак, белгилар алдамаган. Мана, Душман манглайида турибди, шу боис ажал унга даҳшат соловмайди, зотан, Олам Қалби мавжуд ва бир нафасдан сўнг у Олам Қалбининг бир қисмига айланади. Эртага унинг қисмати Душманнинг бошига ҳам тушади.

Сувори ҳануз қиличини сермашга шошилмас эди.

— Нега бундай қилдинг?

— Мен қирғийлар парвози дараклаган хабарни эшитдим ва бунинг маънисини тушундим, холос. Улар воҳани қутқармоқни истади. Воҳанинг ҳимоячилари сизларни қилиб ташлайди, улар кўпчилик.

Қиличнинг дами ҳануз унинг манглайига тегиб турарди.

— Кимсан ўзинг, Оллоҳнинг ишига аралашадиган?

— Оллоҳ фақат қўшинимас, қушларни ҳам яратган. Уларнинг тилидан мени Оллоҳ воқиф қилди. Дунёдаги жамики қору аъмоллар битта қўлда битилган, — жавоб қилди бўзбола Туякашнинг сўзларини эслаб.

Ниҳоят сувори қиличини четга олди. Сантьяго нафасини ростилади.

— Башорат қилишда эҳтиёт бўл, — деди сувори. — Ҳеч ким пешонасига ёзилганидан қочиб қутулмайди.

— Мен фақат қўшинни кўрдим, — деди бўзбола. — Жанг оқибати менга аён бўлгани йўқ.

Бундай жавоб суворига маъқул келди, бироқ у қиличини қинига жойлашга ошиқмади.

— Хўш, бу ерда муҳожир нима қилиб юрибди?

— Мен ўз Йўлимни излаётман. Бироқ сен бунини тушунмайсан.

Сувори қиличини қинига жойлади. Унинг қифтидаги қирғий чийиллаб товуш берди. Сантьягони чуллаган танг ҳолат бир қадар бўшади.

— Мен сенинг чиндан жўмард эканингни билмоқчи эдим. Умум Тилини қидираётганлар учун бундан муҳим нарсанинг ўзи бўлмайди.

Бўзбола ҳайрон қолди. Сувори камдан-кам одамларнинг ақли етадиган нарсалар ҳақида мулоҳаза юритарди.

— Бундан ташқари, ҳатто узоқ йўлнинг танобини эртган эсанг-да, бир нафасга ҳам бўшашмаслик керак, — давом этди сувори. — Саҳрони севиш ҳам мумкин, аммо унга тўлатўқис ихтиёрингни топшириб бўлмайди. Зотан, сахро — одам учун синов: бир нафас ҳаёлингни бўлсанг бас, ҳалокатга учрайсан.

Унинг гаплари Сантьягога кесал Малкисидкни эслатди.

— Жангчилар бу ерга келишган чоғда, агар бошинг омон бўлиб турса, мени изла, — деди сувори.

Боя қилич дастасини тутиб турган сувори қўлида қамчи кўринди. От тагин туёқларидан тўзон кўтариб, елди.

— Сен қаерда яшайсан, — унинг ортидан қичқирди Сантьяго.

Сувори елиб бораётган от устида қамчи билан жанубга ишора қилди.

Бўзбола Алкимёгарни учратган эди.

(Давоми бор)

Аҳмад ОТАБОЕВ
таржимаси

Пауло КОЭЛО

Роман

АЛКИМЁГАР

риб олгач, мен ўтмишни ўқийман, аллақачон унутилган нарсаларни очаман ва бугунги куннинг белгиларини таниб оламан. Келажакни мен ўқимайман, тахминан айтаман, зотан, келажак Худованд инон-ихтиёрида, фақат фавкулдда ҳолатлардагина уни намоён этади. Бунини мен бугунги кун белгиларига қараб аниқлайман. Жамики сирасор айнан шу — ҳозирги кунда жам бўлган. Унга лозим даражада эътибор қаратсанг — яхшилаётасан. Айни дамдаги аҳволингни яхшиладингми, демак, эртанги ҳам ўнглай оласан. Келажак учун қайғурмасанг, бугунинг билан яшайвер, майли, ҳар бир кунинг Қонунда буюрилганидай ўтаверсин. Бироқ билиб қўй, Худованд ўз бандалари учун ҳамиша қайғуради. Ҳар бир кун мангуликнинг бир бўлакчаси.

Шунда туякаш Тангри келажакни кўришга изн берадиган фавкулдда ҳолатлар нимани англатишини билгиси келди.

— Фақат Унинг Ўзигина намоён этади. Худованд келажакни камдан-кам ҳолларда кўрсатади. У бунга ихтиёр этганда, олдиндан белгилаб қўйилган тақдирни ўзгартириш лозимлиги сабаб бўлади.

“Бу болага Худованд келажакни намоён этган, — ўйлади шу дамда Туякаш. — Худованд уни ўзига воситачи этиб танлаган”.

— Қабила бошлиқлари олди-га бор, — буюрди у Сантьягога. — Уларга қўшиннинг бизга яқинлашиб келаётганини хабар қил.

— Улар устимдан кулишади.

— Йўқ, кулишмайди. Улар сахро одамлари, демаски, улар белгилар ва аломатларни эътиборсиз қолдиришмайди.

— У ҳолда ҳаммаси уларнинг ўзига аён бўлгандир.

— Улар бу ҳақда бош қотиришмайди, чунки агар Оллоҳнинг иродаси билан ниманидир билишлари лозим эса, кимдир келиб бу ҳақда айтади, деб ишонишади. Авваллари ҳам кўп марта шундай бўлган. Энди бу хабар билан сен эътибор топа-сан.

Сантьяго Фотимани ўйлади ва воҳа жойлашган қабила бошлигининг қошига боришга қарор қилди.

—Мени бошлиқлар олдига ўтказиб юбор, — деди у каттакон оқ чодир эшиги олдида тур-

ҳақида ўйлади, гарчи қизнинг боягина айтган гапларининг моҳиятини ҳали илғай олмаган бўлса-да.

Ниҳоят узоқ кутишдан кейин уни чодирга қўйишди.

Чодирда кўрганлари уни танг қолдирди. Саҳронинг қоқ ўртасида бундай жойни кўраман, деб ҳеч ўйламаганди. Оёқлари қалин гулли гиламларга ботди, тепада соф олтиндан ишланган қандилда шамлар ёниб турибди. Қабилалар бошлиқлари тўрда гул тикилган ипак ёстиқларга ёнбошлаб ўтиришибди. Хизматкорлар кумуш патнисларда ширинликлар ва чой келтиришади. Бошқалари чилимларнинг оловидан хабардор бўлиб туришибди, ҳаводан тамаки тунининг енгил хушбўй ҳиди таралади.

Сантьягонинг рўпарасида саккиз нафар киши бор эди, бироқ у бошлиқ — ўртада ўтирган зарбоф ятакли араб эканини аниқ пайқади. Унинг ёнида боя чодирлардан чиқиб у билан гаплашган йигит ўтирибди.

— Аломатлар ҳақида гапирган мусофир ким? — сўради қабила бошлиқларидан бири.

— Менман, — жавоб қилди Сантьяго ва кўрганларини айтиб берди.

— Нега энди сахро бир муҳожирга бу ҳақда белги берибди, ахир, бу ерда бизнинг аждодларимиз яшаб ўтган бўлса? — сўради бошқа бир қабила бошлиғи.

— Чунки менинг кўзларим ҳали сахрога кўникмаган, бу ерликлар пайқаман нарсаларни кўради, — деди Сантьяго ва кўнглидан: «Боз устига менга Олам Қалби очилган», деган гап ўтди.

Бу сўнгги гапни у овоз чиқариб айтмади — араблар бундай нарсаларга ишонишмайди.

— Мен фақат кўрганимни айтдим. Ишонмасангиз, бу сизнинг ихтиёрингиз.

Чодирга оғир жимлик чўкди, кейин қабилалар бошлиқлари қизишиб, гапга киришиб кетишди. Улар гапирётган лаҳжани Сантьяго тушунмасди, бироқ у эшикка томон қадам ташлаганда соқчи қўлидан тутди. Бўзбола кўрқиб кетди. Белгилар хатарни даракларди ва у Туякашга кўнглини очганидан афсусланди.

Бироқ ўртада ўтирган қария кулимсиради ва Сантьяго дар-

бошлади қария. — Бизнинг савдогарлар уни Мисрга олиб келишган. Ҳаммамизга маълум, тушларга ишонган одам уларнинг таъбирини ҳам билади.

«Гарчи ҳар доим ҳам уларни ростга ўнгара олмасан-да», — ўйлади Сантьяго лўли кампирни эслаб.

— Ўша одам Фиръавнга унинг етти озғин ва етти семиз сигир ҳақидаги тушини тўғри таъбирлаб, Мисрни очарчиликдан сақлаб қолган. Унинг исми Юсуф эди. У ҳам сендай бир мусофир эди, ёши ҳам сен тенги эди.

Қария жим қолди. Унинг кўзлари ҳануз совуқ боқарди.

— Биз доим урф-одатни сақлаймиз. Урф-одат Мисрни очарчиликдан қутқарди, халқини бошқа халқлар орасида энг бойбадавлатга айлантирди. Урф-одат сахрода юриш ва қизларимизни эрга узатишни ўргатади. Унга кўра, воҳа — ҳеч кимга тегишли бўлмаган ер, зотан, жанг қилаётган ҳар икки тараф бу ерга муҳтож, усиз ҳалок бўлиши тайин.

Ҳеч кимдан садо чиқмади.

— Аммо Урф-одат бизга сахро даракларига ишонишни ўқтиради. Нимагаки ақлимиз етса, буларни бизга сахро ўргатган.

Унинг ишораси билан ҳамма араблар кўзғалишди. Маслаҳат тугаган эди. Чилимнинг чўғини ўчиришди, соқчилар саф тортишди. Сантьяго ташқарига чиқмоқчи бўлганди, қария тагин гап бошлади:

— Эртага биз воҳада ҳеч ким қурол олиб юришга ҳақи йўқ, деган қондани бекор қиламиз. Кун бўйи душманини кутамиз, қуёш ботганда жангчиларим менга қуролларини топширишади. Ўлдирган ҳар ўн нафар душман учун сен тилла оласан. Бироқ қурол, модомики, қўлга олинган экан, у шунчаки қайта жойига қўйилмайди, қурол душман қонини татиши керак. Зотан, қурол сахродай инжиқ нарса, кейинги сафар отишдан, чопишдан бўйин товлаши мумкин. Агар эртага бизнинг қуролимизга иш топилмаса, биз уни сенга қарши ишлатамиз.

Бўзбола чодирдан узоқлашганда воҳани фақат тўлин ой ёритиб турганини кўрди. У яшаб турган чодиргача йигирма минутли йўл босиб ўтиларди, у чодир томон юрди.

тага ўлиб қолса, демак, Тангри унинг келажакини ўзгартиришни хоҳламаган бўлади. Бироқ у куни битгунча нималаргадир улгурди: бўғоздан сузиб ўтди, дўкондаги ишларни уддалади, саҳрони енгди, унинг сукунатини ва Фотиманинг кўзлариди маънони ўқди. Уйини тарк этганидан бери бирор-бир куни бўш, самарасиз кетгани йўқ. Агар эртага кўзлари мангуга юмилса-да алам қилмайди, зотан, у бошқа чўпонлардан кўра кўп нарсаларни кўриб қолишга эришди. Сантьяго шундан таскин топарди.

У туйқусдан гумбурлаган товушни эшитди ва қутуриб эсган сирли шамолнинг шиддати уни ерпарчин қилди. Кум тўзони ойни бекитди. Бўзбола рўпарасида турган ҳайбатли оқ отни кўрди, — от орқа оёқларига таяниб, тик чўпчиганча қаттиқ кишнарди.

Кум тўзони бироз босилганда Сантьягони ҳалигача ўзи ҳис этмаган қўрқув даҳшати чулғаб олди. Оқ отда саллалли, қора либосда, чап кафтига қирғийни кўндирган сувори ўтирарди. Унинг юзи бурканган, фақат кўзлари кўринади. Новчалигини айтмаганда, у қарвонни қаршилаб, сахрода нималар содир бўлаётганидан йўловчиларни хабардор қилган бадавийларнинг бирига ўхшарди.

Ой шуъласи эгилган тигда жилваланди — чавандоз эгарга қайиш билан танғиб бойланган қиличчи қўлига олди. У Эл-Фаюм воҳасининг беш минг хурмо дарахтини титратадиган гулдуросли овозда ҳайқирди:

— Қирғийлар парвозининг маънисини илғамокқа журъат қилган ким?

— Мен, — жавоб қилди Сантьяго.

Айни дақиқада, унинг назарида, сувори Маврлар Фолиби, туёқлари билан гайридинларни топтаётган оқ отнинг белидаги авлиё Ёкубнинг тасвирига айнан ўхшаб кетди. Ҳаммаси сирдан айнан ўхшаш, фақат бу ердаги сувори бошқа.

— Мен, — тақрор айтди у ва қиличнинг зарбини кутиб бошини эгди. — Кўп кишиларнинг жони омон қоларди, бироқ сиз Олам Қалбига уйғун келадиган қарорни қабул қилмадингиз.

Қилич дами бўзболанинг манглайига теккунча, секин тушиб келди. Бир томчи қон чиқди.

ЯНГИЧА ТАЪЛИМ

Самарқанд давлат университетида Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазири раислигида ташаббуси билан «Катта ёшдагилар учун таълим» мавзусида республика илмий-услубий анжумани бўлиб ўтди.

Икки кун давом этган анжуманда мамлакатимизнинг нуфузли олий ўқув юртиларидан келган олимлар иштирок этди.

— Аxbорот технологиялари юқори ривож топган замонда яшашимиз, — дейди университет проректори Шоди Холикулов. — Бу эса ҳар биримиздан мунтазам ўқиш ва изланишни талаб этади.

Табиийки, ўқитиш мазмуни ва таълим-тарбия жараёнига педагогик-психологик ёндашув ҳам тубдан ўзгариб бораётир. Тараққий этган мамлакатларда ўқитиш-

нинг формал ва ноформал шаклларида ташқари информал шаклдан ҳам кенг фойдаланилмоқда. Яъни, таълимнинг ушбу шакли махсус таълим муассасаларидан ташқари оилада, меҳнат жамоасида, турли расмий ва норасмий бирлашмаларда амалга оширилади.

Шуни таъкидлаш лозимки, ушбу таълим натижаси бирон-бир ҳужжат шаклида расмийлаштирилмайди. Гап билимни қаерда олганликда эмас, гап унинг жамият тараққиёти, инсон маънавиятини юксалтиришдаги ўрнида. Қулай тарафи — информал таълим олишни хоҳловчи кишилар ёши ва маълумотидан қатъи назар, мавжуд курсларга қабул қилинади.

**А.ҚАРШИЕВ,
ЎЗА мухбири**

ДУМА ЧЕЧЕНИСТОНДАГИ АМНИСТИЯНИ ТАСДИҚЛАДИ

Россия ҳукумати жума кuni якуний учинчи ўқишда «Чеченистон Республикаси Конституцияси қабул қилиниши билан боғлиқ амнистия эълон қилиниши ҳақида»ги қарорни қабул қилди. Амнистия жангарилар томонида туриб

курашдан воз кечган ёки қуролларини кўнгилли равишда топширган ноқонуний ҳарбий тузилмалар иштирокчилари сингари Россия ҳарбий хизматчилари ва бошқа жангари гуруҳлар вакиллари

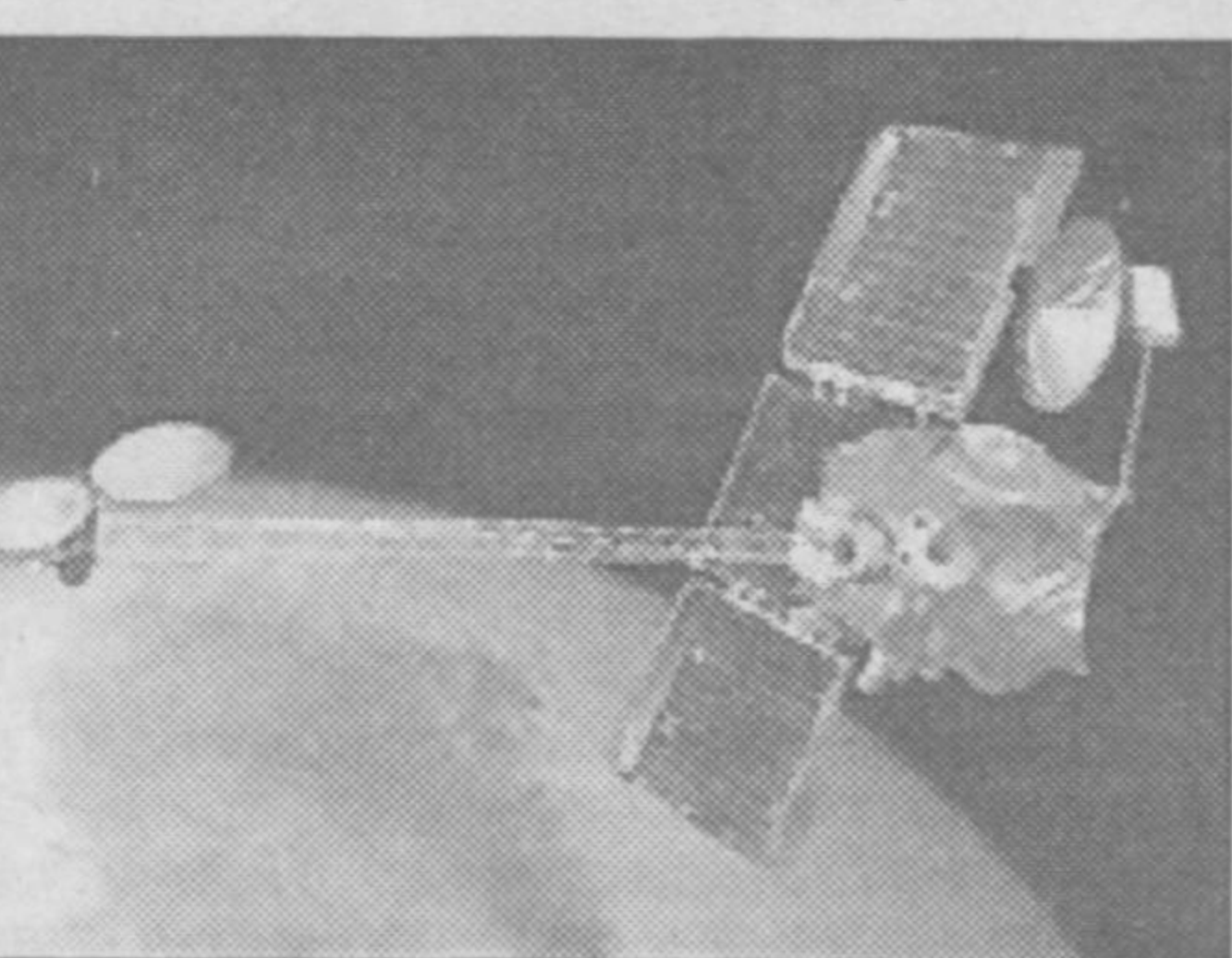
ҳам қўлланилади. Ушбу амнистияга собиқ Чечен — Ингушистон АССР чегараларидан ташқари 1993 йил 12 декабрдан ушбу қарор кучга кирган кунгача юз берган контртеррористик амалиёт ва ҳарбий тўқнашувларда ижтимоий хавфли фаолият олиб борган шахслар киритиладилар. Қотиллик, теракт, зўрлаш, қароқчилик қилганлар ва давлат амалдорларини ўлдирганлар, жиноят содир этган чет эл фуқаролари ҳамда фуқаролиги йўқ шахслар авф этилмайдилар.

АСОСИЙ ҲАМКОР НОРОЗИ

Европа Иттифоқи ҳукумат томонидан инсон ҳуқуқлари поймол этилгани боис Кубага қарши бир қатор дипломатик санкцияларни киритиш чоралари ҳақида эълон қилди. Унга айнаи дамда раислик қилувчи Греция Европа Иттифоқи Фидель Кастро ҳукумати билан муносабатларни қайтадан кўриб чиқишни қатъий равишда таъкидлади. Гавананинг юқори даражали вакиллари Европада киритиш ва кубалик диссидентларни ЕИ давлатларидаги расмий тадбирларга тақдир қилишни чеклаш каби бир қатор чораларни қўллаш назарда тутилмоқда. Европа Иттифоқи бугунги кунда «Озодлик ороли»га киритилаётган инвестицияларнинг асосий манбаи ҳамда Кубанинг энг асосий савдо алоқалари бўйича ҳамкордир.

МАРСДА ТАБИЙ ЖАРАЁНЛАР

Ер шарига қўшни бўлган сайёралардан бири Марс ҳақида кейинги вақтда шов-шувли гаплар кўпайиб қолди. Америка космик аппарати воситасида олинган сўнгги

маълумотларга асосланиб, олимлар Марс миллион йиллардан бери «ўлик» ҳолатдаги планета эмаслигини тасдиқламоқда. У ерда кучли бўрон ҳолати мавжуд экан. «Марс-Одиссей» космик аппаратидан олинган маълумотларга таянаётган Аризона университети мутахассисларидан бири Филипп Кристенсен Марсда қутилганидан кўпроқ сув ва муз майдонлари борлигини исботлашга уринапти. Ўзга сайёрада кечаётган геологик жараёнлар (хатто вулкнлар отилаётгани ҳақида тахминлар бор) илмий асос топса, ерликларнинг Марс хусусидаги тасаввурлари ўзгарса, ажабмас.

Кейинги вақтларда республика-миз олий таълим муассасаларида ижтимоий-гуманитар фанларни ўқитишга муносабат тубдан ўзгарди. Жумладан, социология фани бўйича ўқитишнинг тест, назорат иши, ҳар хил бошқотирмалар — кроссворд, сканворд ечиш, ишчан ўйинларни ўтказиш, асосий тушунчалар ва таянч сўзлар устида ишлаш каби усуллардан самарали фойдаланилмоқда. Бу фаннинг муҳим таркибий қисми ҳисобланган эмпирик социологик тадқиқотларни ўтказишда анкета сўрови усули ҳам ўзига хос аҳамият касб этиб, унинг ёрдамида турли соҳалардаги ўзгаришларга бўлган муносабат, ижтимоий фикрдаги кўтаринкилик ёки сусткашлик аниқланади.

Мамлакатимизда кенг суръатда амалга оширилаётган ислохотлар кишилар кайфиятини кўтарган ҳолда, уларда келажакка бўлган ишонч ҳиссини ҳам янада кучайтирмоқда. Ислохотларнинг натижаси, ундаги ҳар бир ўзгариш кишиларга кўпроқ фойда келтириши билан муҳим аҳамият касб этмоқда. Тошкент давлат иқтисодиёт уни-

этироф этишган. Айна пайтда сўровга салбий муносабат билдирганлар ҳам бўлди. Аммо, ижобий фикрларнинг кўпроқ фоизда қайд этилиши бизни қувонтирди.

Маълумки, мамлакатимизда бозор муносабатларининг кенг қулоч ёйиши, биринчи навбатда, иқтисодий ислохотларнинг изчил ва самарали ўтказилишига кўп жиҳатдан боғлиқдир. Бу соҳада кўплаб қонунлар қабул қилиниб, бир қатор ибратли ишлар амалга оширилмоқда. Шунга қарамайдан, жамиятимизда ислохотларнинг кенг қўламада амалга оширилишига тўғаноқ бўлаётган айрим салбий ҳолатлар, иллатлар ҳам мавжуд.

«Иқтисодий ислохотларимизнинг жадал боришига биринчи навбатда қайси ҳолатлар тўсқинлик қилмоқда?» дейилган анкета саволига сўров қатнашчиларининг 44,6 фоизи кадрлар малакасининг пастлиги, 30,2 фоизи техника-технология соҳасида қолюқлик, 46,2 фоизи қонунларнинг яхши бажарил-

лаётган фанларга оид саволлар ҳам ўрин олган бўлиб, уларга ҳам талабалар томонидан ҳолис ва эркин жавоблар олинган. Бу мавзулар ҳақида батафсил фикр юритиш мумкин.

Жамиятимиздаги иқтисодий ўзгаришлар, маънавий ҳаётдаги юксалиш ёшларнинг эртанги кунга бўлган умид-ишончларини янада оширган ҳолда, уларда мустақил фикрлаш, эл-юрт манфаати йўлида меҳнат қилиш ҳислатларини янада кучайтиради. Биз кичик бир мақолада ёшлар ҳаёти, улар дунёқараши билан боғлиқ бўлган ҳолатларни тўлиқ ёритиш имконига эга эмасмиз. Шу боис ҳам ушбу мақолага яқун ясаган ҳолда ёшларнинг фикр-уйлари, тафаккуридаги ўзгаришларга бевосита таъсир қилувчи айрим омилларни кўрсатиб ўтишни лозим топдик.

Ёшлар онги ва дунёқарашидаги ўзгаришлар, энг аввало, ўтмиш тарихимизни яхши билиш, бебаҳо қадриятларимизни чуқур ағлаш,

СОЦИОЛОГИЯ ВА ИЖТИМОИЙ ФИКРДАГИ ЎЗГАРИШ

верситети «Маънавий-маърифий ишлар ва ижтимоий ҳимоя кенгаши» раҳбарлигида ва бевосита қўллаб-қувватлаши асосида фаолият юритаётган «Университет социологик тадқиқотлар гуруҳи» амалга ошираётган ишлар, айниқса, муҳимдир. Бу гуруҳ ташкил этилгандан буён бир неча бор университет талабалари ва профессор-ўқитувчиларининг жамиятимиздаги долзарб ижтимоий-иқтисодий ва маънавий-маърифий масалаларга бўлган муносабатини аниқлаш мақсадида турли даражадаги анкета ва тезкор сўровлар ўтказишга эришди. Ўтган ўқув йилининг охирида ўтказилган ва талабалар орасида катта қизиқишга сабаб бўлган «Талаба ва янгича фикрлаш» анкета сўрови, айниқса, аҳамиятлидир.

Социологик анкетадан иқтисодий, ижтимоий-сиёсий ва маданий-маънавий соҳага доир саволлар ўрин олган бўлиб, уларга талаба ёшлар томонидан турлича, ўзига хос шаклдаги жавоблар берилганлигининг гувоҳи бўламиз.

Анкетда дастлаб талабаларга «Мустақиллик йилларида мамлакатимизда қуйидаги соҳаларда қандай ўзгаришлар содир бўлди?» деган савол билан муносабат қилиниб, бунда сўров иштирокчиларининг 70 фоизга яқини иқтисодий соҳада, 76,5 фоизи сиёсий ҳаёт ва сиёсий муносабатларда, 72 фоизга яқини давлат ва жамият қурилиши соҳасида, 62 фоизи маънавий ва маърифий соҳада, 60 фоизга яқини халқ таълими соҳасида, 60 фоиздан ошиғи фан ва маданиятда, 45 фоизга яқини ҳуқуқ-тартибот соҳасида, 41,5 фоизи атроф-муҳитни ҳимоя қилишда, 75,1 фоизи миллий хавфсизлик соҳасида, 85,6 фоизи ташқи фаолият соҳасида аҳвол анча яхшиланганлигини

маслиги, 25 фоизи маҳаллийчилик, қариндош-уруғчилик муносабатлари, 60 фоизи порахўрлик, таниш-билишчилик каби ҳолатларни кўрсатганлар. Шу билан бирга, олинган жавобларда ислохотларнинг боришига тўсқинлик қилувчи иллатлар сифатида сиёсий партиялар, ижтимоий ҳаракатлар фаолиятидаги камчиликлар, қишлоқ ҳўжалигидаги қийинчиликлар, кишилар дунёқараши, тафаккуридаги эскича қарашлар, ёшлар маънавияти, ахлоқнинг бузилиши, жиноятчилик, гиёҳвандлик каби ҳолатлар ҳам тилга олинган. Ушбу саволга жавоб берганларнинг 5 фоизга яқини «Мамлакатда ўткир муаммо йўқ, ҳамма ишлар яхши бўлмоқда» мазмунидаги фикрни ҳам билдирганлар.

Анкетда қўйилган саволлар орасида, ижтимоий ҳаётимиздаги мавжуд муаммолар ва улар тўғрисидаги турлича фикр-мулоҳазаларга бўлган муносабат масаласи ҳам ўзига хос ўрин тутди. Сўров қатнашчиларининг бу фикрларга қай даражада қўшилиш ёки қўшилмаслиги уларнинг кейинги жавобларида ўз ифодасини топган. Биз биланмики, тарбия иши ҳамма замонларда ва ҳар қандай жамиятда ҳам муҳим аҳамият касб этган. Қадимги дунёнинг машҳур файласуфи Демокрит «Инсонни инсон қилиб етиштирувчи нарса тарбиядир» деганда ҳам унинг шу жиҳатини кўпроқ эътиборга олган. Айна шунинг учун ҳам сўров қатнашчиларининг 90 фоизга яқини «тарбия ишида ҳаммадан ҳам кўпроқ ота-оналарнинг қаттиққўлиги ва талабчанлиги зарур» деган фикрни қўллаб-қувватлашларини билдиришган.

Социологик анкетадан сиёсат, Ўзбекистоннинг ташқи иқтисодий муносабатлари, мураббийлик соатлари ҳамда университетда ўқити-

маънавий меросимизга ҳурмат асосида содир бўлади.

Ёшлар онги ва дунёқарашидаги кўтаринкилик, юрт озодлиги, Ватан мустақиллиги ғояси асосида намоён бўлган ҳолда, уларда «Ватан менга нима берди?» эмас, балки, «Мен Ватаним учун нима қилдим?» деган фикрнинг устуворлиги кўпроқ кўзга ташланади.

Ёшларнинг янгича фикрлаши асосан оилавий муҳит, таълим-тарбия, ахлоқийлик жараёндаги ўзгаришларга бевосита таъсир асосида юз бериб, бунда миллий истиклол ғояси, мафкура асосий аҳамият касб этади.

Хулоса қилиб айтганда, ёшлар маънавиятидаги, дунёқарашидаги ўзига хослик биринчи навбатда тарбия ва онглилик даражаси билан белгиланади. Шу ўринда Президентимизнинг қуйидаги фикрларини келтириб ўтиш ўринлидир: «Таълим-тарбия — онг маҳсули, лекин айнаи вақтда онг даражаси ва унинг ривожини ҳам белгилайдиган омилдир. Бинобарин, таълим-тарбия тизимини ўзгартирмасдан туриб, онгни ўзгартириб бўлмайди. Онгни, тафаккурни ўзгартирмасдан туриб эса, биз кўзлаган олий мақсад — озод ва обод жамиятни барпо этиб бўлмайди».

Г.РАФИҚОВ,
Тошкент давлат иқтисодиёт университети «Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти» кафедраси мудири, профессор,
Б.РАҲМОНОВ,
университет катта ўқитувчиси

«ПЕДАГОГИКА ТАРИХИ» ДАРСИДА КРОССВОРД

Талаба — бўлғуси кадр. У бутун пишиқ-пухта билим эгалламаса, эртага кеч бўлади. Бунга эса институт ва университетларда меҳнат қилаётган устозлар замин яратишади.

Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети-нинг математика-информатика йўналишида «Педагогика тарихи» фанидан ўтказилаётган дарслар диққатга сазовор. Маълумки, педагогика тарихи ўтмишидаги таълим-тарбия ва уни ривожлантиришга олимлар қўшган ҳиссалар ҳақида маълумот беради. Яқинда бу гуруҳда «Давлат арбоби, буюк шоир, мутафаккир Алишер Навоий таълим-тарбия тўғрисида» мавзуси бўйича очиқ дарс бўлиб ўтди.

Амалиётчи ўқитувчи Маърифат Эргашева раҳбарлигида уюштирилган дарсда талабалар икки гуруҳга

бўлинишди. Хонадаги шоир ҳаётига оид кўргазмалар, унинг қаламига мансуб асарлар ҳар бир кишини ўзига жалб этиб турарди. Дарсда ҳар бир талаба фаол иштирок этиб, мавзу бўйича савол-жавоблар, баҳс-мунозаралар қилинди. Шу билан

диёв, Дилафрўз Азизова ва бошқалар фаол иштирок этишди. Талабалар маърузадан олган билимларини амалиётда синашди ва мустақамлашди. Амалиёт ўқитувчиси Маърифат Эргашева ҳамisha мас-лаҳатгўй, ўз дарсларини янги педагогик технологиялар асосига қуради. У «Кластер», «Ақлий ҳужум» усулларидан фойдаланиб, тарқатма саволлар, кроссворд, тестлар асосида машғулот олиб боради. Бундай услубдаги дарслар талабаларнинг фанга бўлган қизиқишини уйғотиш билан бирга билимларини янада оширишга, дунёқара-шини кенгайтиришга ёрдам беради.

Ш.ЎРОЗМЕТОВА,
Г.ЭРГАШЕВА,
Низомий номидаги ТДПУ талабалари

Ochiq dars

бирга гуруҳлар ўзаро мусобақа асосида баҳру байт айтишиб, очиқ дарсни янада қизиқарли олиб боришга кўмаклашишди. Гуруҳларнинг бир-бирларига тавсия қилган кроссвордлари орқали уларнинг сезгир, топқир, зукко, билимдонлиги сезилди. Хуллас, очиқ дарсининг таълимий ва тарбиявий аҳамияти катта бўлди. Очиқ дарсда талабалардан Оқила Ражабова, Назир Худ-

Milliy dastur — amalda

Хоразм воҳасида азалдан жаҳон фани ва маданияти юксалишига катта улуш қўшган буюк алломалар етишиб чиққан. Илм-фаннинг турли соҳаларида ижод қилган ота-боболаримиз борки, неча минг йилларким уларнинг сабоқлари боқий яшаб келаяпти. Мухаммад Мусо ал-Хоразмий, Беруний, Аз-Замахшарий, Абу Абдуллоҳ ал-Хоразмий, Нажмиддин Кубро, Паҳлавон Маҳмуд, Оғаҳий ҳазратларини бутун дунё аҳли тан олишган. Буюк аҳли донишларни жам этган, ташкил этилганлигининг минг йиллигини яқинда нишонлайдиган «Маъмум» академияси бутун Шарқ оламининг гултожи бўлган, десак янглишмаймиз. Мустақиллигимиз шарофати билангина биз аجدодларимиз қолдирган мерослардан бахраманд бўлиш иноятига эришдик, қадимий кўлёзмаларнинг ҳоҳияти билан танишмоқдамиз, қадриятларимиз тикланыпти, баркамол ёш авлод қад ростлапти.

Бугун Ўзбекистон заминдаги улкан ўзгаришлар қалбимизга қувонч бағишлайди. Мамлакатимизда олиб борилаётган ислохотлар келажак авлодни билимли, мустақил фикрли, доно, зукко қилиб тарбиялашга қаратилгандир.

Мустақил юртимизнинг салоҳиятли ўғил-қизлари жаҳоннинг турли бурчакларида шу миллат шаъни ва обрўсини кўтармоқ учун илм олмоқдалар, дунёқарашларини бойитмоқдалар. Истиқлолизм мевалари бўлган иқтидорли ёшларнинг Ватанимиз байроғини адл тутиб ғолиблик шоҳсупаларига кўтарилаётганликларини кўрганнимизда осмон қадар юксалиб кетамиз.

Ёшлар камоли йўлида қад ростлаган муҳташам иншоотлар, касб-хунар даргоҳларида Кадрлар тайёрлаш миллий дастурини амалга ошириш борасида қатор муваффақиятлар қўлга киритилмоқда. Бизнинг Урганч иқтисодиёт касб-хунар коллежимизда замон талабига жавоб берадиган, бозор иқтисодиёти шaroитида фаолият кўрсатадиган юқори малакали, ҳар томонлама етук мутахассисларни тайёрлашдек машаққатли ва шарафли вазифани адо этмоқ йўлида фидойи ўқитувчи-мураббийлар масъулият билан меҳнат қилмоқдалар. Коллежда 5 та фан кафедралари ташкил қилинган, шунингдек, ҳалқ банки ва вилот адиля бошкармаси

матика фанлари ўқитиладиган хоналар бугунги кун талабларига мос ҳолда техника воситалари билан тўла таъминланган.

қошида бу кафедраларнинг иккита филиали фаолият кўрсатмоқда.

Коллежизмида 1650 нафардан ортиқ ўқувчи билим олмоқда. Уларга 2 нафар фан доктори, 7 нафар фан номзоди, 40 дан ортиқ олий тоифали ўқитувчилар сабоқ беришади. Ёшлар "Банк иши", "Бухгалтерия ҳисоби", "Солиқ ва солиққа тортиш", "Молия ва ҳуқуқшунослик" йўналишлари бўйича касб сирларини ўрганишмоқда. Физика, кимё, инфоматика, чет тили, мате-

Билим даргоҳимизда ўқув-фан ва музей хоналари ҳам фаолият кўрсатмоқда. Жумладан, молли ва банк соҳасида узоқ ва самарали меҳнат қилган Ўзбекистонда хизмат кўрсатган иқтисодчилар М.Ўта-ров ва М.Юсуповлар, суғурта соҳаси ташкилотчиси ва фидойиси И. Матназаров, ҳуқуқшунос кадрларнинг етук тарбиячиси, республика ва вилоят

прокуратурасида кўп йиллар катта лавозимларда меҳнат қилган Ю.Раҳмоновлар хотирасига бағишланган хоналарда, бу фанлар ҳамда касб кишиларининг шахсий ҳаётига, хизмат вазифасига доир зарур ҳужжатлар бор. Демак, қилинган хизмат ҳеч қачон ерда қолмайди. Фидойиликнинг эъзози ҳам бор. Халқ “элим” деб югуриб-елган фарзандларини ҳамиша инзат-хурмат қилади. Ўқувчи-ёшлар ана шу гоияни онгли равишда ҳис қилишади. Ўрга-

наётган мутахассисликларига бўлган
хурмат ва эътиборлари ошади.

Коллеж ўқувчиларининг масофадан туриб билим олишларини таъминлаш мақсадида Республика тест маркази билан ҳамкорликда махсус компьютер маркази ташкил қилинган. Бу марказ ўқувчилар, айниқса, коллежга ўқишга кириш истаги бўлган ёшлар билан ҳар доим гавжумдир. 11360 китоб фондига эга бўлган кутубхонадан ёшларнинг қадами узилишмайди. Спорт зали, "Матнавийат хонаси" ўғил-қизлар учун очик-

қизларимиз касб-хунар масканимиз жа-
моасининг фахридир.

Билим даргоҳимизда изланувчан, фидойи ўқитувчиларимиз ёшларнинг мустақил фикрлаш қобилиятини ривожлантириш мақсадига давр талаби ва мос ҳолда ноанъанавий очиқ дарсларни ташкил этиб, техник воситалар, тарқатма материаллар орқали ҳар бир ўғил-қизни ижодий изланишга ундамоқдалар. Дарсларни фан хоналарида ўтириб, оддийгина суҳбат тарзида эмас, балки бевосита ишлаб чиқариш билан боғланган ҳолда турли ташилотларда ўташнинг самараси сезилаяпти. Масалан, статистика-суғурта фани дарслари вилоят статистика бошқармасида, "Молия бозори ва биржа иши" фани вилоят давлат мулкани хусусийлаштириш ва тадбиркорлиқни қўллаб-қувватлаш ҳудудий бошқармасига қарашли фонд-биржалар, инвестиция институтларида ўтилмоқда.

Коллежизмизда анъанага айланиб бораётган турли хил тадбирлар, "Заковат" интеллектуал ёшлар ўйини, фан тўғрақлари ва клублар фаолияти ёшларнинг бўш вақтини унумли сарфлашга қаратилгандир. Изланувчан, иқтидорли

ган коллеж кафедра филиалларига амалий билимга эга бўлган малакали мутахассислар жалб қилинган. Ушбу филиалларда банк, ҳуқуқий орган ходимлари, биржаларнинг мутахассислари дарс жадвали асосида бевосита ишлаб чиқаришни амалиётта боғлаб ўтмоқдалар. Касбга, мутахассислигига бўлган меҳри ва қизиқиши баланд изланувчан, аълочи ўқувчилари шартнома асосида ишга таклиф этмоқдалар.

Касб-хунар даргоҳимизни ўтган йили тугаллаган ёшлардан 30 нафарга яқини республикаимиздаги турли олий-гоҳларнинг талабалари бўлишдек бахтга эришдилар. Айни пайтда мазкур ютуқларимиз билан кифояланиб қолмасдан, бундан ҳам юқори натижаларга эришишга ҳаракат қиляпмиз. Чунки ривожланиш, олдинга интилиш бўлган ҳојда самара ва ютуқлар қўлга киритилади.

Хар қандай қобилиятли, иқтидорли ўқувчи бизнинг фахримиз. Илм олиш йўлида ҳаракат қилаётган ёшларга ҳамisha омад тилаймиз. Чунки илм олишга интилиш — инсон тафаккурини юксалтиради, дунёқарашини бойитади. Бу ҳақда бобокалонимиз — луғатшунослик, грамматика, аруз, адабиёт, мантиқ, диний ишлар ва уламолар ҳақида элликдан зиёд асар ёзган Аз-Замашшарийнинг шоҳ битиклари борки, ундан ҳарорат ва илҳом олмасдан бўлмайди: "Илмли бўлиш ўқиш, ўқитиш, ёзиш билан ҳосилу мукаммал бўладиган бир сабоқдир", "Илмли бўлиш бир баланд тоққа чиқиш каби кўп машаққатлидир", "... ёки илмли бўл, ёки илмга таяниб иш тутадиган бўл, лоақал илмини тинглаб эшитадиган бўл..." Илмли бўлмоқликнинг бундай шарафли машаққатлари ҳар бир илм аҳлига ёр бўлишини истардик.

Фикримизнинг сарлавҳасини Юсуф

Хос Ҳожибнинг "Қутадғу билиг" асаридаги "Уқув қайда бўлса, улуғлик бўлар, билим қимда бўлса, буюклик бўлар" деган ҳикматнома битиги билан бошладик. Илло, илмнинг нурлари ҳар бир ёш қалбини нурафшон этсин!

Тангриберган ДЎСЧАНОВ,
Урганч иқтисодиёт касб-
хунар коллежи директори,
иқтисод фанлари доктори,
профессор

"УҚУВ ҚАЙДА БҮЛСА, УСТУҒЛИК БУЛАР..."

дир. Билим ва маҳорат кўриги бўлмиш "Йил ўқитувчиси" кўрик-танловида иқтисод фани муаллимаси Мақсуда Машарипова биринчи ўрин соҳиби бўлди. Бу барчамиз учун қувончли. Негаки, 56 та ўқувчи муассасалари орасида биринчилиكنи олиш осон эмас. Ушбу танлов республика миқёсида ўтказилганида бундай излашувчан мураббийларнинг сафи янада кенгайган бўларди.

Шу кунларда Андижон шахрида бўлиб ўтаётган "Баркамол авлод" спорт мусобақаларида билим даргоҳимиздан ҳам ўғил-қизлар қатнашмоқдалар. Вилост босқичидаги ўйинларда шахмат ва кўл тўпи бўйича ғолиб чиққан ўқувчиларимиз илм масканимизнинг ҳурмат ва эъзозига лойиқ, салоҳиятли ёшларидандир.

Хар йилли республикаимиз миёсида ўтказилиб келинадиган "Ўзбекистон кўшик байрами" танловига астойдил тайёргарлик кўраётган ўқувчиларимизнинг қувончлари бениҳоя катта. Чунки вилоятдаги мавҳуд коллежлар орасидан биринчи ўринни олишдек бахтга сазовор бўлган, зукко, тиришқоқ ўғил-

Ўғил-қизларимиз вилоят олимпиадаларида олдинги ўринларни олишмоқда. Ёш ижодкор қаламкашларнинг "Атиргул" кўрик-танловида иқтидорли талабамиз Мунира Рўзметова биринчи ўринга сазовор бўлди.

Вилоят ЎМҚХТ муассасалари ўрта-
сида бўлиб ўтган иқтидорли ўқувчи-
лар кўрик-танловига Фарҳод Отахонов
математика фанидан, Олимбой Матни-
ёзов инглиз тили ва Назокат Жумани-
ёзова тарих фанидан тенгдошлари ора-
сида зукколиги, қобилиятини намо-
йиш этиб, faxрли ўринларни олишди.

АҚШнинг Америка ҳамкорлик Ташкилоти — АКСЕЛС халқаро танловидида қатнашган инглиз тили фани ўқитувчиси Шоназар Ражабов кейинги уч йил давомида икки марта биринчи ўрин соҳиб бўлганлиги жамоани аъзолари учун қувончли воқеа бўлди.

Ўқувчиларимизга назарий билим билан бирга амалий таълимни ҳам кўшиб олиб бормоқдамиз. Бунинг учун қатор ташкилот ва муассасалар билан ҳамкорлик шартномалари тузилган. Бозор инфратузилмаси соҳасига оид вилоят бошқармаларида ташкил этил-

МАРД МАЙДОНДА СИНАЛАР

Мамлақатимизда спортни ривожлантириш, ёш авлод камоли йўлида қилинаётган гамхўрликлар эртанги кунимиз ёрқин бўлишига ишонч уйғотади.

Мен олдинга қаратъ бўйчаи шунчаки тенгдошларим билан беллашиб юрамди. Коллеж ўқувчиси бўлгач, бу ердаги шарт-шароит ва имкониятлар ўз устимда ишлашим учун замин яратди. Бугун мен Ўзбекистон терма жамоаси аъзосиман. Коллежда ҳуқуқшунослик бўлимининг 2 курсида таҳсил оляпман.

Собиржон ҲУСАЙИНОВ,
каратэ бўйича Ўзбекистон чемпиони

ЎҚИШГА МАРҲАМАТ!

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги
Ўрта махсус, касб-хунар таълими маркази
Урганч иқтисодийёт коллежи 2003-2004 ўқув йили учун
ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Коллежда ўрта мактабнинг 9- ва 11-синфларини тугатган ёшлар кундузги бўлимга, шунингдек, 11-синфни тугатган йигит-қизлар сиртки бўлимга қабул қилинади. Коллежда қуйидаги йўналишлар бўйича мутахассислар тайёрланади:

1. Банк иши.
2. Бухгалтерия ҳисоби.
3. Молия.
4. Солиқ ва солиққа тортиш.
5. Бухгалтерия-молиячи.
6. Суғурта.
7. Ҳўжалик масалалари бўйича ҳуқуқшунос.
8. Ҳуқуқшунос.

Ўқиш мuddати 2-3 йил.
Ўқиш истагини билдирувчилардан аризалар 20 июн-
дан 31 июлгача қабул қилинади.

Ўқишга кирувчилар қабул ҳайъатига куйидаги хуж-
жатларни тақдим этишлари зарур:

1. Таълим муассасаси раҳбари номига ёзилган белгиланган шаклдаги ариза.

2. Маълумоти тўғрисидаги ҳужжатнинг асл нусхаси.
 3. Доимий яшаш жойидан берилган маълумотнома.
 4. 086/У шаклдаги тиббий маълумотнома.
 5. 3x4 см.катталикидаги 6 дона фотосурат.
 6. Худудий касб-хунарга йўналтириш ва психологик-педагогик таъхис маркази тавсияномаси (9-синфни биттазганлар учун).
 7. Туғилганлик ҳақидаги гувоҳнома нусхаси (9-синфни биттазганлар учун).
 8. Туғилганлик тўғрисида гувоҳнома ёки паспорт ва тарбӣ гувоҳнома шахсан кўрсатилади.
- Шунингдек, иккинчи мутахассисликлар бўйича ҳам иртиқ бўлимга контракт асосида ҳужжатлар қабул қилинади.

Ўқишга қабул қилинганлар ётоқхона билан таъминланадилар ва хоҳловчилар қўшимча мутахассисликлар: "В" ва "С" тоифасидаги ҳайдовчилик ва компьютер оператори гувоҳномаларига ҳам эга бўлишлари мумкин. Ўқувчилар интернет клубида қатнашиб, малакаларини оширишади.

МАНЗИЛГОҲ: Урганч шаҳри, А.Баҳодирхон кўчаси, 195. Телефон: 224-37-66.

ҚАБУЛ ҲАЙЪАТИ

ДОСТОНЛАРИ ЮРАККА ЯҚИН

Маънавият ва маърифат инсон қалбига она сути, ота намунаси, аждодлар уғити билан бирга сингади. Ҳақиқатан ҳам инсон дунёқараши унинг туғилиб усган муҳитида шаклланади. Шафоат Раҳматулло Термизийнинг ҳам тақдири шундай бўлди. У туғилган оиланинг сардори Раҳматулло бобо чўпонлик қилиш билан бирга думбира чертиб бахшичилик ҳам қиларди. У ижро этган ана шу халқ оғзаки ижодининг алоҳида таровати, жаранги барчани ҳайратда қолдиради. Онаси Ойимхон момо ҳам сўзга чечан аёл бўлиб, матал, мақол, ривоятлар қони эди. Ана шу сифатларнинг барчаси Шафоатга ўтган. Акалари ҳам оталари изидан бориб, бахшичилик санъатини яхши эгаллаб олдилар.

Шафоатнинг сўз сеҳрига, шеърятга қизиқишида ана шу муҳит, биринчи уринда бахшичилик, думбира оҳанглари сабаб бўлган.

Шафоат Тошкент давлат консерваториясининг оператор бўлимини битирди ва Самарқанд опера ва балет театрида ишлади. Ҳарбий хизмат Шафоат учун шеърятнинг машқ майдони бўлди. Хизматдан катта бир тушам учун ярагулик шеърлар билан қайтди. Шеърларни вилоят газетасига юборди ва матбуотда босилиб чиқди. Бу Шафоатга рағбат бўлди ва у тинмай шеър ёза бошлади. Қўнлардан бир кун ёзган шеърларини таҳририятга олиб борди ва Теша ака Сайдалиев билан учрашди. Теша ака гўё узоқ вақтдан бери танишдай Шафоатни самимий кутиб олди ва ёнидаги бургутдай йигитга "Менгизё, бу йигит Шафоат Раҳматуллаев бўла-

ди, яхши шеърлар ёзаяпти", деб ёзувчи Менгизё Сафаровга Шафоатни таништирди. Вилоят газетаси саҳифасида "Оқ йул, Шафоат" деб оқ йул тиллашди. Шундан бери, Шафоат қаламни қўлдан қўймай ижод қилиб келмоқда. "Оху" номли достони босилиб чиқди. Республика газета ва журналларида шеърлари босилиб чиқди. "Ўзбекистон маданияти", "Гулистон", "Шарқ юлдузи", "Саодат" каби газета ва журналлар орқали шеър-ва достонлари ўқувчиларга етиб борди. Ғ.Ғулом нашриётида илк тўплами — "Жануб шамоли" босилиб чиқди ва Ўзбекистон ёзувчилар уюшмасига аъзо бўлди. "Умид остонаси", "Гулоб" тўпламлари босмадан чиқди.

Шафоат Раҳматулло Термизий камтарин, ҳалим, меҳрибон инсондир. Унинг "Оху", "Аросат одам", "Бахшилар достони", "Муз тобут", "Марям", "Профессор ҳақида сўз", "Ун учинчи палата", "Яраланган тош" каби достонлари аллақачон ўқувчилар қалбидан жой олган.

Шафоат Раҳматулло Термизий шеърлари қўшиққа айланган. "Билса ёрим", "Савол", "Қора сочинг", "Сурхондарёман", "Онажон", "Армон қўшиғи", "Имом Термизийга муножат", "Қуз тегмасин" каби шеърлари куйга солиб ижро этилган.

ТерДУ доценти Шафоат Раҳматулло Термизий "Муסיқа услубияти", "Муסיқа алифбоси" қўлланмаларининг муаллифидир.

Биз унга узоқ умр, сиҳат-саломатлик, бахт-саодат ва ижодига улкан зафарлар тилаймиз.

Юсуф ВАЛИҚУЛОВ

Фан ва унинг тараққиёти йўлида хизмат қилиш юксак маданият, кучли ирода, қолаверса, тинимсиз изланиш-ни талаб этади. Айниқса, шахснинг касб-хунар эгаллаши, умуман ижтимоий фойдали фаолиятини ташкил этиш жараёни тўғрисида илмий-тадқиқот қилиш, ўзига хос тажриба-синов ишлари олиб бориш ҳамда қўллаб-хушасий хулосаларга эга бўлиш заруриятини келтириб чиқаради. Шунингдек, эришилган хулосалар натижасининг амалиётга татбиқи жиддий, масъулиятли жараёндир. Буни заҳматқаш олим,

ДОИМО ИЗЛАНИШДА

педагогика фанлари доктори, профессор Пўлат Мағзумов ўзининг изланишлари баробарида доимо юракдан ҳис этди. Шу боис ҳам у 1961 йил ҳозирги Низомий номидаги Тошкент давлат

педагогика университетини муваффақиятли тугатиб, илмий-тадқиқот ишларининг мазмунини ўқувчи-ёшларни касб-хунарга ўргатиш муаммоларига бағишлади. Ўтган давр мобайнида Пўлат Мағзумов мактаб директорлигидан

илму фан йўлидаги катта хизматлари ҳисобланади. Биз камтарин олим, моҳир педагог, сеvimли устоз П. Мағзумовнинг илмий, ижодий ва оилавий ҳаётига улкан зафарлар тилаймиз.

Ю. МАҲМУДОВ

ЎЗУШУЖОЕ ОЛИМ ҲАМЖАЕВИ

Етук тилшунос-лугатшунос Қутбиддин Муҳиддин умир бўйи сўз сеҳрига ошно бўлиб, сўзнинг зоҳирий ва ботиний маъноларини шарҳлаш билан машғул бўлган заҳматқаш олим эди. Устознинг XI-XX асрлар ораллигида яратилган туркий, эски ўзбек, араб, форс тиллари билан боғлиқ қўлёзма лугатлар хусусидаги илмий мулоҳазалари фанда ўз қимматини сақлаб келмоқда. Домла бир қатор йирик-йирик қомусий тадқиқотларнинг юзага келишида асосий заҳмат чеккан олимлардан ҳисобланади.

"Фарҳонги забони тожики" икки томлик, "Алишер Навоий асарлари тили изоҳли лугати" тўрт томлик лугатларининг тузилишида устоз мураккаб, қўхна, қадимий сўзларнинг шарҳини беришда асосий тузувчилардан бўлган. Олимнинг, айниқса, Мирза Маҳдихон ва унинг лугатчилик тарихидаги ўрни, "Санглох", "Мабониул-лугат"ларнинг тузилиш услуби ҳақидаги илмий тадқиқотлари алоҳида ўрин тутди. Олим ўз тадқиқотларида асосий эътиборни эски ўзбек тилида қўлланилган арабча, форсча сўзларнинг талаффузи, ёзувдан ёзувга ўгириш, тўғри ўқилиши ва ёзилиши, ўзбек адабий тили тарихи ички қонун-қоидаларига риоя қилиши қабилар лугат орқали берилишини ишлаб чиқди. Сўзшунос олимнинг яна бир илмий мушоҳадаси эски ўзбек ёзуви манбаларида туркий, арабий, форсий изофаларнинг ўзаро бирикиши

қоидалари хусусидаги илмий мақолалари ҳисобланади. Тадқиқотчи томонидан манбаларда, Гафур Ғулом асарларида давр тилига хос хусусиятлар, туркий изофалар, уларнинг белгисиз ва белгили кўринишларининг фарқлиниши чуқур кузатилган.

Қутбиддин Муҳиддин бобоси ва отаси сингари илмни, маърифатни қадрлайдиган, араб, форс, урду, пушту тилларини мукаммал билган, ҳатто баъзи араб лаҳжаларини эркин фарқлайдиган, классик форс манбалари, қадимий туркий қўлёзмаларининг етук билимдони эди. Устознинг яна бир қирраси, унинг икки тилда — форсий ва туркийда эркин ижод қила олишида эди. Қутбий тахаллусида газал, мухаммас, мусаддас, қасида, маснавий, фард, қитъа, рубоийлар ёзиб қолдирганлар. Олимнинг Қутбий тахаллуси билан "Ман хатти қолават омадам" (2001) шеърлар тўплами чоп этилган. Устознинг бир қатор шеърый асарлари, диний-тасаввуфий мазмундаги асарлар шарҳи, туркий тилда берилган лугат таржималари мавжуд.

Гафур Ғулом илмий кишиларни ниҳоятда эъзозлаган, ҳурмат қилган. Илм шарофати ила Қутбиддин Муҳиддин ака-демик Гафур Ғулом билан узоқ йиллар ўз замонасининг етук сиймолари сифатида энг яқин, ҳамнафас, ҳамфикр бўлганлар.

Зиёдулла ҲАМИДОВ,
ЎЗМУ доценти

Гулчеҳра Матжонова бугун болаларининг бағрида яйраб ўтириб, ўтмишни кўп эслайди. Афсуски, фарзандларининг отаси, халқ маорифи аълоҳиси Ражаббой Отабоев эрта оламдан ўтди. Мактаб, таълим-тарбия учун чекилган машаққатлар, ўттиз йилдан ортиқ давр мобайнида ҳамнафас, ҳамкасб, ҳамфикр бўлиб ўтган кунлар...

У бугун нафақада. Ўтмиш ҳақида ўйланишга ҳам, Урганч шаҳридаги 6-мактабда амалга оширган қайсида ишларини сарҳисоб қилиб, қай биридан пушаймону қай биридандир кўнгли кўтарилди, ўзини ўзи овунтиришга, бу ҳақда ўзига ўхшаган тенгқур дугоналари ёки момо-

Xotira va qadrlash

маълум бўлишар салом беришга бўлишганида ҳам бу одатини қанда қилишмайди. «Мактаб даҳлизидан ўтаётганда Гулчеҳра опанинг ўқувчиларига дуч келиб қолганингизда, берган саломидан бирам кўнглингиз кўтариларди-ки...», — деб гапиришди унинг ҳамкасblари.

Опанинг яна бир одати бор. У ўз фарзандлари, неваралари, умуман, ёш-кичик барчага "сиз" деб мурожаат қилади. Бундай одат Хо-

лан кўпларни ром этади.

Айтишларича, Гулчеҳра Матжонова ўқитган ўқувчилар берган саломиданоқ экан. Қўлини кўксига қўйиб ўрганган ўқувчилар катта бўлишганида ҳам бу одатини қанда қилишмайди. «Мактаб даҳлизидан ўтаётганда Гулчеҳра опанинг ўқувчиларига дуч келиб қолганингизда, берган саломидан бирам кўнглингиз кўтариларди-ки...», — деб гапиришди унинг ҳамкасblари.

Опанинг яна бир одати бор. У ўз фарзандлари, неваралари, умуман, ёш-кичик барчага "сиз" деб мурожаат қилади. Бундай одат Хо-

ТАЛАБА ҚИЗНИНГ ДАРСПАРИ

Умида ёшлигидан болалар шифокори бўлишни орзу қиларди. Онасининг шифокорлиги ва бу касбнинг завқу машаққатлари тўғрисида сўзлаб берган қизгин ҳикоялари Умида-нин орзулари сари қанотлангандир. Ниҳоят, 1997 йилда у Тошкент педиатрия тиббиёт институтига энг юқори балл билан қабул қилинди.

Таҳсилнинг дастлабки паллалариданоқ ўзининг илмга бўлган иштиёқи билан барчанинг назарига тушган Умида Омонова фаол талаба сифатида тур-

ли илмий анжуманларда долзарб мавзудаги маърузалари билан иштирок этиб, устозлари меҳрини қозонди.

Шунингдек, 2000 йил Бухоро шаҳрида бўлиб ўтган "Ибн Сино халқаро ўқишлари" илмий-амалий анжуманида Умида "Ибн Сино Уржузалирида табобат масалалари" мавзусидаги маърузаси билан Республика бўйича биринчи ўринни эгаллади. Бинобарин, кимё, биология, акушерлик ва гинекология,

қатори мактабларда 5-синфдан 11-синфгача бўлган ўқувчи қизларга "Қиз бола — бўлажак она", "Балоғат ёши", "Гигиена ва саломатлик", "Гиеҳвандлик ва алкоголизмнинг организмига таъсири", "СПИД", "Ёшларни ҳаётга тайёрлаш", "Болаларнинг етук ривожланишида она сунтининг аҳамияти" каби муҳим мавзуларда семинар машғулоти олиб бормоқда.

Умидада истеъдоднинг барча қирралари мужас-сам, десак янглишмаймиз. Яқинда унинг янги шеърый тўплами босилиб чиқди. Ёш иқтидор соҳибасининг ёқимли овози, қўйлаган қўшиқлари институт талабалари қалбидан кенг жой олмоқда.

Айни пайтда инглиз тилини мукаммал эгаллаган У.Омонова Туркияда бўлиб ўтаётган талабаларнинг 18-халқаро илмий анжуманида иштирок этиш учун ҳозирлик кўрмоқда. Унга муваффақият тилаб қоламиз.

Шаҳло
ҲАЙИТМЕТОВА

Iste'dod

педиатрия фанлари бўйича ўтказилаётган олимпиадаларда ҳам у совринли ўринларга сазовор бўлди.

Унинг 2001 йилда ака-демик С.Долиев, 2002 йилда эса Ибн Сино номидаги давлат стипендиялари билан тақдирланиши бўлажак шифокорнинг илм чўққилари сари дадил одимлашига туртки бўлди.

Зукко талаба тиббиёт институтига биринчилар

«КИМКИ ЧИН ИНСОН ЭСА...»

сининг ўғитларига жон қулогини берадиган невараларига ҳикояю эртак айтиб беришга ҳам фурсати етарли. Унинг кўп вақти китоб ўқиш билан ўтади. Ражаббой Отабоевнинг мўъжазгина "Қоғозларда қолган қалб кўри" китобчасини ҳам тез-тез қўлига олади. Ундаги ёшлик дамларини эсга солувчи мисралар ўқилавериби, ёд ҳам бўлиб кетган.

Гулчеҳра Матжонова ёшлигида ўзи ҳам шеърлар ёзган, бир қисми газеталарда босилиб ҳам чиққан. Бироқ оилавий ташвишлар, келинлик хизматларию оналик масъулияти, бунинг устига мактаб юмушлари орасида унинг бу феклини кумга синган сувдек бўлиб кетди. Лекин юракда бори йўқолмас экан. Бугун — кўп ташвишлардан қутулиб, хотиржам бўлган кўнглида ёшлик дамларидаги ўша жўшқинлик қайта жонланган дейиш мумкин. Чунки аёллар йигинлари, зиёфату ўтиришларда у ўзининг халқ термалари асосида айтадиган ашулалари би-

разм воҳасида деярли учрамайди. Сиз қандай қилиб бу одатга ўргангансиз, деган саволимизга у: "Хоразмда бу одатни йўқ, деб бўлмайди. Мен айнан ўз ота-онамдан ўрганганман бу одатни. Қанийди, бу одат кенгроқ ёйилса", деб жавоб берди Гулчеҳра опа.

"Ўзингдан кейингиларга ибрат бўлай десанг, ўзингдан илгаригилардан ибрат ол", деган гап бор элда. Гулчеҳра опа учун Ражаббой ака босиб ўтган йўл, ундан қолган ўтли сатрлар ҳамиша ибрат манбаидир:

**Кимки чин инсон эса, меҳнатда ўрнат
кўрсатар,
Одамийлик бобида ҳурматда ибрат
кўрсатар.**

**Пок қалб инсон шудир, эл-юрт ғами
бошидадур,**

**Ҳар неки ғовни енгиб, қудратда ибрат
кўрсатар.**

Гулсара ИСМОИЛОВА,
филология фанлари номзоди

Ko'ngil
bitiklariХҲР
ЎЗБЕКИСТОН

Кутлайин жону дилдан
Истиклолинг, жон элим.
Қўлим кўксимда доим,
Фидойингман Ватаним.
Дунё бўйлаб таралсин
Сенинг лутфу камолинг.
Қалбимга илҳом берган
Сенинг хусну жамолинг.
Ўн саккиз минг олам узра
Жаннатмакон диёрсан.
Шухратинг олам аро
Ёйилсин, жон Ватаним.
Бағрингда эркаланиб
Ўсар ўғил-қизларинг,
Сен менинг поёни йўқ
Олтинга бой қонимсан.
Қиёсинг йўқ, бебаҳо,
Жисмимдаги қонимсан.
Бу мунис қалбимдаги
Виждону иймонимсан.
Сени жондан севаман,
Жон Ўзбекистоним.
Истиклолинг муборак,
Хур Ўзбекистоним.

ИНТИЗОРИНГМАН

Сени севмоқ менга насиб айламиш,
Ишқу меҳринг ақлу ҳушим бойламиш.
Ёринг сени бул гулзорда пойламиш,
Қайлардасан, жоним, интизорингман.

Қалбим ўтда, ҳижронингда ўкинди,
Жилға мисол кўз ёшларим тўкилди.
Соғинчлардан тик қоматим дол бўлди,
Қайлардасан, жоним, интизорингман.

Ҳижрон азоблари мени қийнайди,
Интизор бу кўнгил сени излайди.
Қалбим туйиб сени ҳар он кўмсайди
Қайлардасан, жоним, интизорингман.

Бевафолик расмин чизиб кетдингми?
Ўзга ёрга кўнгил бериб кетдингми?
Зор айладинг, муродингга етдингми?
Қайлардасан, жоним, интизорингман.

ОНА ДИЁРИМ

Жону жаҳоним сенга, она диёрим,
Мадҳинг куйлай юракдан қўлдадир торим.
Бағишланган сенга дилдаги борим,
Қалби қуёшдек улуг она диёрим.

Уммондек покиза иймонли халқим,
Келажаги буюк қомусим — фаҳрим.
Эътиқоди мустаҳкам номусли элим,
Қалби қуёшдек улуг қадим диёрим.

Оллоҳ назар солган маконим маним,
Дилимда янграган достоним маним.
Оламга машҳури жаҳоним маним,
Қалби қуёшдек улуг она диёрим.

Истиклолга эришган буюк ўзбексан,
Тенглар ичра тенгсан, ўзига бексан.
Келажаги буюк авлодларинг бор,
Қалби қуёшдек улуг қадим диёрим.

Мукамбар АЗИМОВА,
РТМ маънавий-маърифий ишлар
бўлими бош методисти,
халқ таълими аълоҳиси

Fikr

Ҳар бир инсоннинг ўз
дунёқараши бор. Яшаш
тарзи, ота-онаси томони-
дан бериладиган таълим-
тарбия, атроф-муҳитдаги
шароит, албатта, инсон-
нинг дунёқараши шаклла-
нишида ўз таъсирини
ўтказди. Аслида уч тоифа
дунёқараш мавжуд бўлиб,
улар: фалсафий, диний ва
мифологикдир. Юртдош-

Олдиндаги ўриндикда
икки аёл ўтирибди. Ке-
йинги бекатдан чамаси
10-11 ёшлардаги икки
қиз чиқди. Қизалоқлар
қўлларига кўзмунчоқ тақиб
олишган эди. Шунда аёл-

Яратганнинг ўзигина биз-
ни кўз тегишидан асрай
олади. Қўлингдан ерга ту-
шиб кетса, синиб кетади-
ган мунчоқ сени қандай
қилиб кўз тегишидан асра-
син?». Бу гагга кимдир
аҳамият берди, кимдир эса
йўқ. Лекин мен бундан
ўзим учун тегишли ҳуло-
салар чиқардим. Айтмоқчи
бўлганимиз, ҳар бир фар-

МУНЧОҚ КЎЗ ТЕГИШИДАН
АСРАЙ ОЛАДИМИ?

ларимизнинг асосий қис-
ми ислом динига эътиқод
қилгани туфайли, ислом-
да талаб этиладиган баъ-
зи вазифалар ўз-ўзидан
одатимизга айланиб кета-
ди. Лекин бу ўринда биз
исломий одатлар ва ирим-
ларни фарқлашимиз ло-
зим.

Яқинда автобусда бир
воқеанинг гувоҳи бўлдим.

лардан бири қизларга
қараб шундай деди: «Ки-
зим, қўлингдаги кўзмун-
чоқни нима учун тақиб
олгансан?» «Кўз тегмасли-
ги учун-да», деб жавоб
берди қиз. Аёл, менимча
ҳамма эшитиши учун атай-
ин овозини бир парда
кўтариб: «Ҳақиқатан ҳам шу
мунчоқ кўз тегишидан ас-
рашига ишонасанми?»

занд ўз уйидаги анъана-
ларни кейинчалик ёзил-
маган қонунларга айлан-
тириб олади. Агар фар-
зандларимиз ҳар хил
ирим-сиримлардан йироқ
бўлсин десак, ўз одатла-
римизни, яшаш тарзимиз-
ни муносиб ташкил қили-
шимиз лозим.

Ирода АСИЛБЕКОВА

Муҳтарам Марс МУҲАММАДИЕВ!

Сизни 55 ёшингиз билан табриқлаб, жамоа-
миз муваффақиятлари серқирра фаолиятингиз-
га боғлиқ эканлигини эътироф этмоқчимиз. Шо-
гирдларингиз сизни меҳрибон устоз, талабчан му-
аллим сифатида қадрлайди.

Сизга узок умр, ошлавий хотиржамлик ва ижо-
дий фаолиятингизда зафарлар тилаб қоламиз.

Оқдарё туманидаги 2-мактаб жамоаси ва
шогирдларингиз.

Ma'rifat

ТАЪСИС
ЭТУВЧИЛАР:
Ўзбекистон Халқ
таълими вазирлиги,
Ўзбекистон Олий ва
ўрта махсус таълим
вазирлиги, Таълим ва фар
ҳодимлари касба
уюшмаси Марказий
Қўмитаси.

Бош муҳаррир:
Ҳалим САИДОВ

Таҳрир ҳайъати: Йўлдош АҲМЕДОВ,
Жуманазар БЕКНАЗАРОВ, Икром
БҮРИБОВЕВ (бош муҳаррир ўринбосари),
Шукур ЖОНБОВЕВ, Фахриддин
КАРИМОВ (масъул котиб), Қурбонбой
МАТҚУРБОНОВ, Усмонали МУСАЕВ,
Абдусамат РАҲИМОВ (бош муҳаррир
ўринбосари), Ҳулқар ТҶИМАНОВА,
Нурлан УСМОНОВ, Саъдулла
ҲАКИМОВ, Ўткир ҲОШИМОВ

Газета Ўзбекистон Республикаси
Давлат Матбуот Қўмитасида
№ 20 рақам билан 12 июнь
1998 йил рўйхатга олинган.

ИНДЕКС: 149, 150. Г-476.
Тиражи 26856. 1 2 3 4 5 6
Ҳажми 4 босма табоқ,
Офсет усулида босилган,
қоғоз бичими А-3.

Навбатчи муҳаррир:
Қурбонбой МАТҚУРБОНОВ.
Навбатчи:
Шерали НИШОНОВ.

Куз. Дарахтлар барг
тўкиб, яланғоч бўла бош-
лаган пайт. Йўл чеккаси-
даги чинорга суянган йи-
гит баргларнинг узилиб
ерга тушишини кузатарди.
Унинг нигоҳи қадалган
одам кўли шаклидаги яп-
роқ шамол эпкинида узи-
либ кетди. У ўйноқлаб
жуда секин туша бошлади.
Йигит ҳазондан кўз узма-
ди, гўё сеҳрлаб қўйилган-
дек, киприк ҳам қоқмай
уни кузатарди. Қизик,
мана шу барг унинг ҳаёти-
га ўхшаркан, унинг қалби-
ни аллақандай алам қоп-
лаб олди. У баргга терму-
либ тураркан, бутун вужу-
ди титраб кетди. Йўлдан
ўтаётган кишилар унга ҳай-
рон боқаётганди. Йўлга
нигоҳ ташлади. Кимдир
келаётган эди. Тикилиб
қаради. Мурод экан, яқин-
роқ келгач унга:

— Ҳмм, юр уйга, —
деди.

— Мана, синглингга бе-
шик ҳам бердинг, энди
уйлансанг ҳам бўларди.
Ёшинг ҳам анчага бориб
қолди, — деди Мурод.

— Қўй, шу гапларни.
— Сўққабош бўлиб юра-
верасанми?

У Муроднинг бу гапи-
дан хаёлга толди.

Ўшанда Бахтиёр 7-синф-
да ўқир эди. Бир куни
ота-онаси уларни мактаб-

га жўнатиб, ўзлари шаҳар-
га кетишди. Дарси туга-
гач, Бахтиёр синглиси
Азизани олиб уйига кел-
ди. Ҳали ота-онаси шаҳар-
дан қайтмабди. Кўнглида
ғашлик пайдо бўлди. Шу
ғашликни йўқотаман деб,
ўзини қанча дадил тутса
ҳам кетмади. Аксинча,
юраги баттар сиқила бош-
лади. У нима қиларини

билмай, синглисининг ол-
дига борди. Азиза бамай-
лихотир ўйнардди. Унга ха-
лақат бермади. Ота-онаси-
ни кута бошлади. Бир ма-
ҳал эшик тақиллаб қолди.
Дарвоза олдида амакиси
гамгин ҳолда турарди.
Амакиси уларни шифохо-
нага олиб кетди. У йўлда
амакисидан ота-онаси ма-
шинада келаётиб, шофё-
ри маст бўлган "Камаз"-
нинг тагига қириб кетгани-
ни эшитди. Шифохонага
келганида ота-онасининг

Qatra

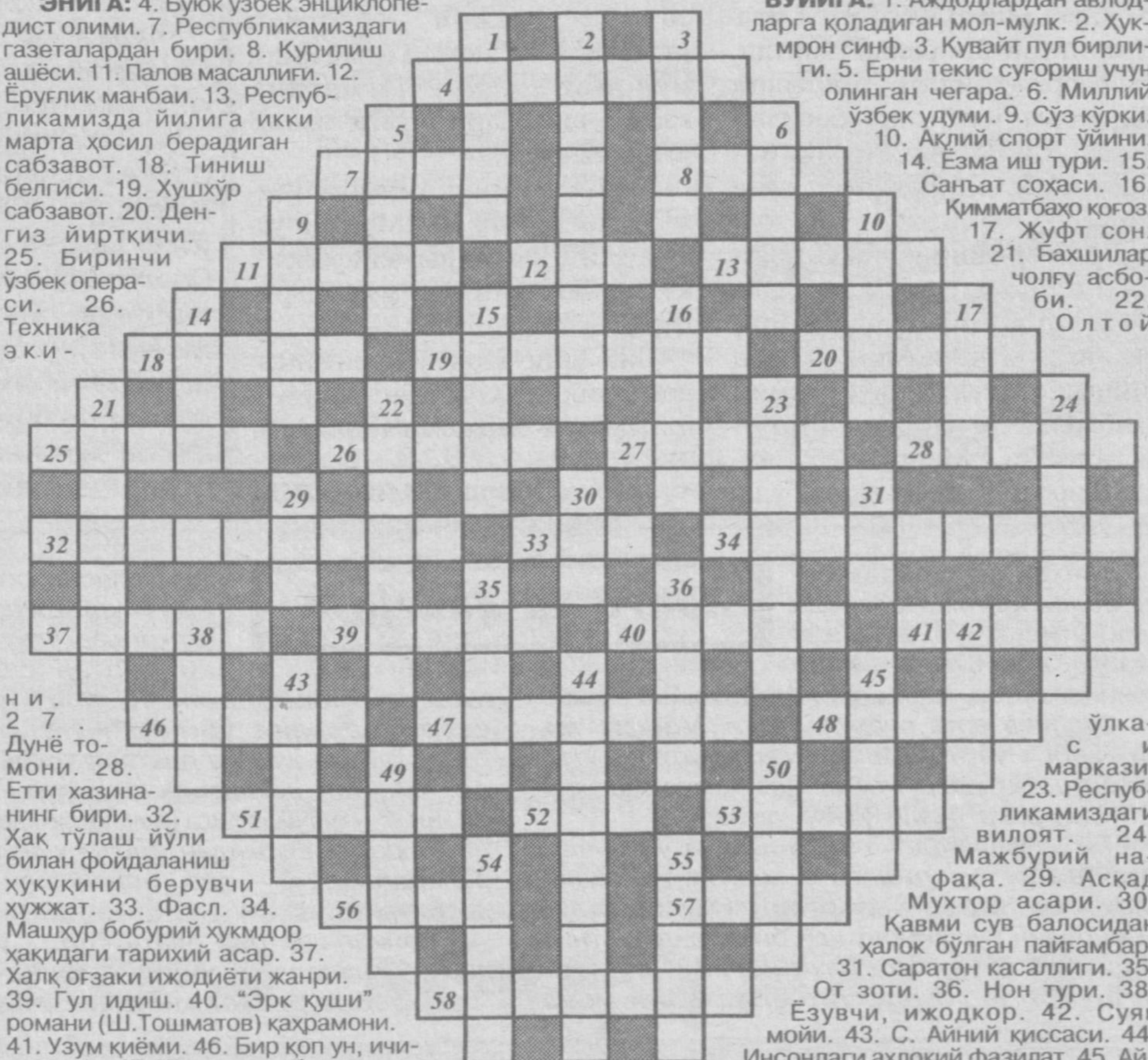
аҳволи жуда оғир эди.
Уларнинг ҳамма жойини
оқ дока билан боғлаб таш-
лашганди, фақатгина
кўзлари кўриниб турарди.
Бу ҳолдан боши айланиб,
ўзини йўқотиб қўйди.
Ўзига келганда онаси ун-
дан Азизани хафа қилмас-
лигини сўрарди. Шундай
қилиб, у бир кунда ота-
онасидан жудо бўлди. 3-
синфда ўқийдиган сингли-
си билан қолди. У шу кун-
дан бошлаб шодликни
унутди. Синглисини хур-
санд қиламан деб, жон-
жаҳди билан тиришди.
Неки қувончли дами
бўлса, барисини Азизага
бахшида этди. Бетоб
бўлса, тунлар ухламай те-
пасида ўтириб чиқди. Уни
ўқимишли, одобли бир
йигитга узатди. Синглиси
фарзанд кўрди. Жиянига
бешик бериб, катта бешик
тўйи қилиб берди.

Мана, онасига берган
ваъдаларининг устидан
чиқди. Ҳақиқатан ҳам, у
энди уйланса бўлади.
Аммо у севган қиз бошқа-
га турмушга чиқиб кетган.
Йўқ, уни унутиш керак.
Ўзига муносиб ва садоқат-
ли қизни топади.

Муқаддас РЎЗИЕВА

«ИНШО» КРОССВОРДИ

ЭНИГА: 4. Буюк ўзбек энциклопе-
дист олими. 7. Республикадаги
газеталардан бири. 8. Қурилиш
ашёси. 11. Палов масалиғи. 12.
Ёруғлик манбаи. 13. Респуб-
ликадаги йилга икки
марта ҳосил берадиган
сабзавот. 18. Тиниш
белгиси. 19. Хушхўр
сабзавот. 20. Ден-
гиз йирткичи.
25. Биринчи
ўзбек опера-
си. 26.
Техника
эки -

БҮЙИГА: 1. Аждодлардан авлод-
ларга қоладиган мол-мулк. 2. Ҳуқ-
мон синф. 3. Қувайт пул бирли-
ги. 5. Ерни текис сугориш учун
олинган чегара. 6. Миллий
ўзбек удуми. 9. Сўз кўрки.
10. Ақлий спорт ўйини.
14. Ёзма иш тури. 15.
Санъат соҳаси. 16.
Кимматбаҳо қоғоз.
17. Жуфт сон.
21. Бахшилар
чолғу асбо-
би. 22.
Олтой

ни. 27. Дунё то-
мони. 28. Етти хазина-
нинг бири. 32. Ҳақ тўлаш йўли
билан фойдаланиш
ҳуқуқини берувчи
ҳужжат. 33. Фасл. 34.
Машҳур бобурий ҳукмдор
ҳақидаги тарихий асар. 37.
Халқ оғзаки ижодиёти жанри.
39. Гул идиш. 40. "Эрк қуши"
романи (Ш.Тошматов) қаҳрамони.
41. Узум қиёми. 46. Бир қоп ун, ичи-
да устун. 47. Жаҳоннинг биринчи кос-
монавти. 48. Ўтмишдан сабоқ берувчи
фан. 51. Жаннатий мева. 52. Бузуқвор. 54. Ун
чиқиндиси. 56. Санъат тури. 57. Ёзининг энг ис-
сиқ мавсуми. 58. Ўзбек демократик шоири.

Тузувчи: Турсунали ҒАНИЕВ

Шайхонтоҳур туман халқ таълими бўлими,
касаба уюшма қўмитаси ва 92-мактаб жамоа-
си мактаб раҳбари

Шавкат ОРИПОВнинг

вафоти муносабати билан марҳумнинг оила
аъзолари ва яқинларига таъзия изҳор қилади.

Тошкент шаҳар Собир Раҳимов туманида-
ги 243-мактаб жамоаси шу мактабнинг со-
биқ меҳнат фани ўқитувчиси
Собиржон КОМИЛОВнинг
вафот этганлиги муносабати билан марҳум-
нинг оила аъзоларига ҳамдардлик изҳор
этади.

Баҳоси сотувда эркин нархда

Pentium компьютерида
Лилия БИНАШЕВА
ва Малоҳат ТОШОВА
саҳифаларди.

«Шарқ» нашриёт-матбаа
акционерлик компанияси
босмаҳонаси.
Корхона манзили: «Буюк Турон»
кўчаси 41-уй

Босишга топшириш вақти — 21.00.
Тошпирилди — 21.00.